Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

AF EN KAPELMUSIKERS ERINDRINGER

AF EN KAPELMUSIKERS ERINDRINGER

MINIATURPORTRÆTTER FRA PAULLIS TID

AF

FRITS BENDIX

Eks. 3

KØBENHAVN
H. HAGERUP'S FORLAG
1913

99.4
Bendix, Frits

BILLEDERNE UDFØRTE I F. HENDRIKSENS REPRODUKTIONS-ATELIER
TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE (AXEL SIMMELKIÆR)

Det kgl. Teaters Kapel under Opførelsen af Den Stumme i Portici.
Efter Maleri af A. Rüdinger.

De var ikke skabte til Højhed og Blæst, ved Jorden at blive det tjente dem bedst. For det er jo ikke Musikkens Stormestre, her skal gives et Billede af; det er Kunstnere nede fra det kgl. Teaters Kapel, som omkring Tredserne og Halvfjerdserne spillede en Rolle i vort Musikliv, og som om muligt skulde reddes fra Forglemmelse.

Der eksisterer et Maleri af Violoncellisten, Professor Rüdinger, det kgl. Kapels Karikaturtegner *con amore*, der gengiver en Scene af »Den Stumme i Portici«. Med Masaniello, Nyrop, i Spidsen knæler Fiskerne med deres Kvinder i Bøn. Det er Optrinet, før Revolutionen udbryder. Paa Dirigentpladsen ses Paulli, omgivet af sit Orkesters store og smaa Profeter mellem hverandre. Nogle i skarpt Lys, andre i svagt; nogle fuldt udførte, andre kun lige antydede. Og det har øjensynlig ikke været Kunstnerens Mening netop at give Kapellets Storheder den omhyggeligste Udførelse.

Saaledes ogsaa her.

Med Paulli som Forgrundsfigur er der forsøgt

tegnet en Del af Orkestrets Medlemmer, som særlig kastede Nimbus over Institutionen. Nogle af dem er efter Evne tegnet med kraftige Streger og staar i første Plan, andre er stillet mere i Skygge, atter andre er kun lige markerede. Dog er det heller ikke her givet, at de, der indtager den beskedneste Plads blandt disse Miniaturer, har betydet mindst for Kapellet.

Valdemar Tofte og Chr. Schiørring er gode Eksempler herpaa. Begge har jo i en Aarrække indtaget de fremskudte Stillinger som Orkestrets tvende Solospillere, det, vi nu til Dags kalder Koncertmestre; men uvilkaarligt har Træblæsernes første Mænd, særlig de tre, som Carl Thrane i sin Bog »Fra Hofviolonernes Tid« kalder det store Trekløver, Christian Schiemann, Mozart Petersen og Jørgen Petersen, paatvunget sig Hovedinteressen og er derved kommet i stærkere Lys, end der maaske tilkom dem i Forhold til de andre.

Og hvad har saa dette Trekløver spillet for en Rolle?

En meget forskellig.

Schiemann repræsenterer Intelligensen, Dannelsen og Kundskaberne; ærgerrig, som han er, svinger han sig op til at være den toneangivende, den førende for en stor Del af Kapellet.

Mozart Petersen havde slet ingen Ambition i Retning af at have Indflydelse paa Orkestrets indre Anliggender. Han var himmelglad, naar han

med sit klare Hoved og sin originale, undertiden dog lidt affekterte Udtryksmaade kunde samle Skarer af lyttende Tilhørere om sig — mere forlangte h a n ikke.

Og Jørgen Petersen?

Ja, det er lidt vanskeligt at sige, hvad han ønskede.

Et er sikkert, han var ikke skabt til at være Fører for andre. Som Menneske stod han egentlig ret alene. Han var en ensom Mand. At brillere med ejendommelige Synspunkter eller paradoksale Meninger laa ham uendelig fjærnt.

Jørgen Petersen var »kun en Spillemand«.

Men var de end meget forskellige som Mennesker, influerede denne Forskel dog ikke paa deres Sammenspil. At høre de tre blæse i Orkestret var altid en ublandet Glæde.

Nu er Mozart Petersen og Jørgen Petersen forlængst ikke mere. Kun Schiemann lever endnu, men hans Virksomhed falder sammen med de tvende andres. De hører sammen som Kunstnere. Derfor er Schiemann blevet den eneste nulevende af Kapellets Medlemmer, der har faaet større Plads i denne Bog.

Christian Schiemann fødtes d. 10. November 1823 og er saaledes den Dag i Dag uden Tvivl Musikkens Nestor i Danmark.

Og hvad véd saa den nuværende Generation om ham og hans Betydning?

Mange kender knapt hans Navn. Enkelte véd, at han har været en fremragende Oboist og desuden Organist ved Fængselskirken. Kun faa aner, at han i sin Tid i det kgl. Kapel indtog en saa betydelig Stilling, at han saa at sige paatrykte en stor Del af Institutionen sit Stempel — Blæsernes første Mand, Føreren for den Fraktion, som med skinsyge Blikke vaagede over, at ikke Strygerne skulde tilrive sig hele Magten. For den Gang — omkring Halvfjerdserne — var virkelig det kgl. Kapel endnu en lille Stat i Staten, et lille Stykke Danmark med sit eget diminutive »Højre« og »Venstre«, mellem hvem Spliden kunde være lige saa hidsig som mellem vore politiske Partier, men som ikke desto mindre i de afgørende Spørgsmaal følte sig solidariske, følte sig som Kolleger, og det med en ganske anderledes udpræget Standsfølelse end den, der nu hersker i det kgl. Kapel. Lad saa være, at Forholdet i Prof. Paullis Tid var mere patriarkalsk, mere intimt end militaristisk, at Disciplinen var løsere og Tjenesten lettere, den Gang følte det som en langt større Ære at være Medlem af det kgl. Kapel end nu, hvor Sammenhold mangler, hvor hver især efter endt Aftentjeneste gaar hjem til sit og bryder sig fejl om, hvor Sidemanden tilbringer »Resten af Eftermiddagen«.

Hvor ganske anderledes hyggeligt var det ikke i hine Tider, hvor den unge følte sig smigret, naar

et af Bladene i Trekløveret, »Mozart«, »Jørgen« og »Schiemann«, indlod sig i Snak med ham og viste Interesse for hans Liv, for ikke at tale om den Ære, det var, naar Blauhut sen. eller Lanzky opfordrede En til at slaa Følge med over til Hviid i Lille Kongensgade eller til »Hattemageren«, i Kælderen paa Hjørnet af samme Gade og Kongens Nytorv, hvor man da i Hansens Privatkontor — Vinhandler Hansen var Maleren Hans Nicolais Fader — ved et Glas Portvin fik Lov til »at tage Del i de voksnes Samtale«.

Ikke mindre ærefuldt var det at sidde ved det runde Bord nede hos Foght paa Hjørnet af Store Strandstræde og Kongens Nytorv og høre Moz. Petersen diskutere Politik eller fremsætte sine uforgribelige Meninger om Dagens brændende Spørgsmaal for Vinstuens Stamgæster.

Men det var ikke blot ved saadanne dagligdags Lejligheder, at unge samledes med ældre, nej, alle Kneb gjaldt for at holde Medlemmerne sammen.

Først paa Efteraaret meldte Mozart Petersen: »Hør nu, Kinders, Stubgæssene er skam allerede fede« — Signal til en munter Aften, hvor foruden enkelte udvalgte Strygere alle, eller da de fleste, Blæsere gav Møde. Saa kom der Julegilde, og saa var der Maanederne med »r«, Torskegildernes Tid, hvor Lanzky, Axel Guldbrandsens Forgænger som Sangforenings-Leder, var Manden, der med lykkelig Haand samlede sine nærmeste Venner —

og det var vel omtrent det halve Orkester —, og hvor Mozart Petersen hævdede, »at hvad Gud havde sammenføjet, burde Mennesket ikke adskille«, derfor »ingen Toskerumpe uden Leoville«.

Men det var Schiemann, der ved private og officielle Lejligheder indskærpede de unge, h v a d Kapellet var, og h v a d der forlangtes af det. Men ikke blot var han de improviserede Festers myndige Taler, ogsaa ved Generalforsamlinger eller Deputationer til de skiftende Chefer var han selvskreven Ordfører, og Overordnede som Kammerater hørte altid med stor Agtpaagivenhed efter, hvad han havde paa Hjerte.

Og kønt var det at se den velvoksne, kraftige, bredbrystede Mand med det skarptskaarne, skægløse Ansigt, og kønt var det at høre hans kloge Ord, der undertiden kunde strømme over af virkelig Patos, men desværre ogsaa undertiden skæmmes af den udprægede Selvfølelse, som var »Spidsernes« Karaktermærke. Dog, denne Selvfølelse kan ikke undre, naar man betænker, i hvor høj en Grad han var en self made Mand, han, lige saa vel som de fleste andre af denne Generation.

En Undtagelse fra Reglen dannede Kapellets første Dirigent, Prof. Paulli. Hele hans Fremtoning var præget af en ægte, kunstnerisk Beskedenhed — hos ham fandtes end ikke det fjerneste Spor af Arrogance. Stilfærdig og rolig var den lille Mand med det kloge Ansigt — det Ansigt,

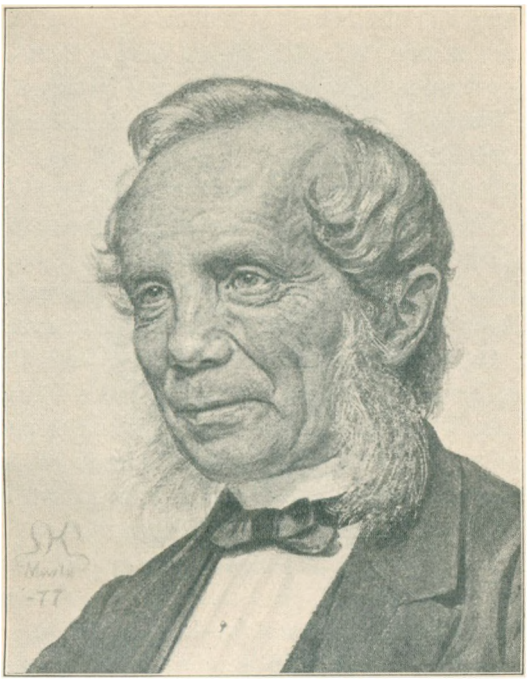

H. S. Paulli.

hvis Træk saa smukt og karakteristisk er opbevaret paa vedføjede Akvarel af Krøyer —, og klog var han ogsaa som Embedsmand. Han forstod Kunsten at give efter og bøje af, hvor det var nødvendigt; maaske dog snarere en Smule for eftergivende, men ikke desto mindre myndig, naar

han sad paa sin Plads og ledede Operaen. Uden paa nogen som helst Maade at være i Besiddelse af sine tvende Professor-Kollegers Genialitet — i hine fjærne Tider ejede Danmarks Musikerstand kun tre Professorer, Gade, Hartmann og Paulli, og først langt senere kom Edvard og Carl Helsted til — var han modnet i Livets praktiske Skole som Orkesterspiller og Balletdirigent, saa at han, da Gade efter et Prøveaar definitivt frasagde sig Kapelmesterposten, var selvskreven til at overtage den. Og hvor lille og uanselig, han end kunde synes, hans kloge Blik, hans Paulliske Veltalenhed, der i lige høj Grad spændte over det patetiske som over det humoristiske, gjorde, at man uvilkaarlig fængsledes af ham, gjorde, at man følte, man stod lige overfor en Personlighed.

Mange er der ikke tilbage, der husker Paulli, da han f. Eks. ved Harpenisten Carlsens 50-aarige Jubilæum holdt Festtale for ham. Men de, der endnu lever, vil sikkert mindes, hvor betagende smukt han talte om Musik og Musikkens forædlende Betydning, talte om Ungdomsminderne og om Ungdomskammeraten, halvt spøgende og dog saaledes, at man følte Alvoren bag, talte om Carlsens Kunst, hans Dygtighed og Paalidelighed, saavel som om hans Bravhed som Menneske. Med en pudsig Overgang kunde han saa gaa over til at fremhæve hans L'hombre, den, han var berømt

Harpenist W. E. Carlsen.

for i »Det gode Sindelag« *), og spøgende omtale hans Glæde ved en god Middag og et godt Glas Vin. Og hvert Ord, han sagde om den sympatiske, gamle Kunstner, var præget af en saadan Elskværdighed og Lune, at man forstod, at den samme Mand nogle Timer senere, naar Punschen stod paa Bordet, kunde sætte sig til Klaveret og paa den mest indtagende Maade henrykke alle ved sin

*) »Det gode Sindelag« var en Klub, hvor Datidens Skønaander mødtes.

komiske Gengivelse af Weyses Kattekantate, en Gengivelse, der paa uimodstaaelig Maade stillede Katten med alle dens Ejendommeligheder lyslevende for os.

I saadanne Øjeblikke var Paulli kun Kollegaen, der havde et venligt Ord, en Anekdote, en lille Oplevelse til hver den af de unge, han kom i Berøring med. Og dog glemte man aldrig, at det var den samme, som man maaske Dagen i Forvejen havde set lidt foroverbøjet, ubemærket skride op gennem Orkestret, sætte sig paa sin Plads foran Klaveret, rette paa sit hvide Halsbind og med begge Hænder med et Par smaa, hurtige Bevægelser glatte det graanende Haar frem over Tindingerne, forinden han greb Taktstokken, som han førte fast og metronomisk sikkert i den stærkt sænkede højre.

Hvor var han ikke i sit Es, naar han dirigerede en »Hans Heiling«-Ouverture eller Ouverturen til »Jægerbruden«; han formelig voksede med Opgaven. Og hvor forstod han ikke Sangernes Intentioner, og hvor følte ikke Danserne sig sikre, naar Paulli stod ved Roret.

Og altid var han med sin Sjæl, sin hele Følelse i sin Gerning.

Hvor smukt var det ikke at se ham kæmpe med Graaden og tilsidst se Taarerne trille ned ad hans Kinder, hvor Wilhelm Tell staar i Begreb med at skyde Æblet af sin Søn Gemmys Hoved, og Dren-

gen i de rørende smukke Toner beder ham fatte Mod: h a n s Fa'r vil ikke forfejle Maalet!

Og rørende var Paulli selv i sin Kærlighed til Musik. Aldrig blev han en forbenet Rutinier, der betragtede sin Gerning som et nødvendigt Onde. Derfor vedblev han ogsaa helt op paa sine gamle Dage at finde Glæde ved at gøre Kammermusik. Selv om Fingrene var blevet stive, og den højre Arm manglede Elasticitet, klarede han sig stolt paa Bratschen, stadig, sikkert sig selv uafvidende, markerende Takten højlydt med Foden.

Ja, Paulli var til sine Dages Ende en Hædersmand. Paa ham passer ikke det tyske Sprikwort: »Guter Mensch, aber schlechter Musikant«. Tværtimod, han var en for sin Tid fortræffelig Dirigent.

Men var Paulli en dygtig General, saa var sandelig ogsaa de Stabsofficerer, der omgav ham og tjente ham som Æresgarde, udprægede Personligheder. Aldrig har der maaske i det kgl. Kapel samtidig været saa mange fremragende Musikere som netop da.

Ved første Violinpult som Solospillere sad Tofte og Schiørring.

Tofte, som Joachim spøgende kaldte sin Søn, han, der under et langt Studieophold i Tyskland havde tilegnet sig hele sin Lærers Skole, Violinspilleren af Guds Naade med den store, brede Tone, den paa én Gang faste og dog saa lette

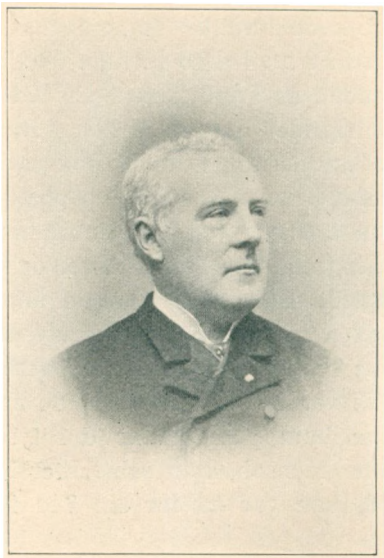

Christian Schiørring.

Bueføring, Læreren for alle de unge, og som Gade, hvem han stod personligt nær, i mange, mange Aar havde knyttet til Musikforeningen og Konservatoriet.

Kun Skade, at Toftes Nervøsitet særlig i hans senere Aar spillede ham mangt et Intonationspuds; men var han heldig nede i Orkestret, var det velgørende at høre ham spille sine Soloer. Levede Bournonville, havde han haft Grund til at bringe ham en Tak for »Et Folkesagn«, »Konservatoriet«, »Toreadoren« og mange andre Balletter.

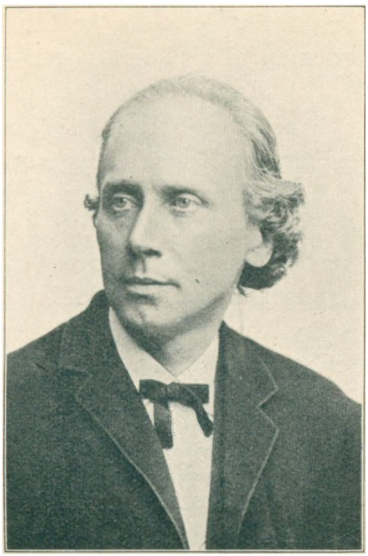

Valdemar Tofte.

Kunde Tofte ikke saa sjældent være ypperlig oplagt paa Violinen, var han altid uvidende som et Barn i Pengesager. Ikke saadan at forstaa, at han var uordentlig, tværtimod! Ingen var vist ordentligere end han. Med sin forsigtige Karakter skulde han nok sørge for at betale hver sit. Luksus var hverken hans, hans Hustrus eller Datters Sag. En fin Cigar efter Teatret hans eneste Ekstravagance. Men da der en Gang tilfaldt ham en lille Arv, var det hans Sagfører ligeud umuligt at gøre ham begribeligt, hvad en Obligation var,

endsige da en Aktie. Naa, for en Musiker spiller denne Hjærnemangel sjældent nogen Rolle. Den forhindrede i alt Fald ikke Tofte i at være den selvskrevne til at blive Primarius i den Kvartet, der i mange Aar var Københavns eneste, og som bestod af Tofte, Schiørring, Holm og Neruda.

Ved Toftes Side i Orkestret sad Christian Schiørring, en Violinspiller, der ved sin Hukommelse og Aandsnærværelse vilde have været en Pryd for et hvilket som helst Orkester, uagtet han som Solist ikke indtog en saa fremragende Plads som Vennen, Tofte.

I Almindelighed holdt han sig derfor ogsaa tilbage, naar Talen var om større Soloydelser. Det var derfor næsten et Særsyn en skønne Dag at se ham staa foran et Orkester og kreere Brahms Koncert, en af de haardeste Nødder, Violinlitteraturen havde at opvise.

Saa meget hyppigere lod han sig derimod høre ved mindre Koncerter, i Modsætning til Tofte, der hyggede sig inden Døre og, naar han en sjælden Gang vovede sig ud af sin Hule, aldrig naaede længere end til Musikforeningen og Neruda-Kvartetten.

Schiørring var som Ven af Lanzky, »Odéon«s, Typografernes og andre Sangforeningers populære Dirigent, den selvskrevne Solist ved deres større og mindre Fester. Og morsomt var det at være Øjenvidne til den Jubel, der slog den af-

Fr. Neruda. Vald. Tofte. Vilh. Holm. Chr. Schiørring.

holdte Violinist i Møde, naar han elegant og smuk stod paa Podiet og spillede, saa hvert et Hjærte rørtes og glædedes.

Det var derfor ogsaa en sand Sorgens Dag for Kapellet som for Lanzkys Foreninger og mange, mange flere, da man erfarede, at den endnu ungdommelige Mand efter faa Dages Sygeleje var bukket under for en ondartet Difteritis (1893).

Christian Schiørrings Død gjorde et dybt Indtryk paa alle. Man kunde ikke forsone sig med, at den kun 56-aarige Mand, der stod i sin fulde Kraft, allerede skulde gaa bort. Kun én Gang

tidligere — ja, nu var det allerede nitten Aar siden — havde man haft en lignende Sorg, samme Uhyggefølelse. Det var, da det paa en Prøve ryg-tedes, at Mozart Petersen Natten i Forvejen var styrtet i Vandet nede ved Nyhavn og druknet. For selv om Schiørring ikke som Kunstner paa sit Instrument kunde staa Maal med Mozart Petersen, var han — den sjælden elskværdige og fine Mand — saa afholdt som næppe nogen anden.

Det Tab, som Kapellet led ved Mozart Petersens Død, er aldrig blevet erstattet, og det uagtet Orkestret baade har havt og har dygtige Klarinettister. Ingen kan nævnes i samme Aandedræt som han. Han er overhovedet den betydeligste Træblæser, det kgl. Teater har ejet.

Schiemann brugte en Gang de Ord om ham: »Med sine usædvanlig stærke Nuancer kunde han, som ingen anden, sige, hvad han mente.« Og det var netop det, han kunde.

Næppe nogen, det være sig her eller i Udlandet, har haft en saa rund, blød og skøn Tone som han. End ikke »Dresdens Haab«, den unge Demnitz, der af Julius Rietz var blevet indforskrevet fra Schwerin med det for Øje at indtage en første Plads i Hofkapellet, havde en saa indsmigrende Klang paa sit Instrument som Mozart Petersen; og dog blev Demnitz i Halvfjerdserne anset som Tysklands første Klarinettist.

Mozart Petersen.

Nej, Mozart Petersen var noget ganske for sig selv.

Allerede hans Apparition maatte man lægge Mærke til.

Det graanede Hoved med det ene blinde Øje, den militære, korte Knebelsbart à la Dumas père, den sorte Bulehat og uhyre gamle Slængkappe

tiltrak sig Opmærksomhed. Snarere var han lille end høj og dertil firskaaren og noget korpulent.

Rent ud uimodstaaelig var han, da han en Sommerformiddag gav Møde ude i en Villa i Skodsborg med Straahat, hvid Vest, med tyk Urkæde om Halsen og Lorgnet dinglende paa Maven, hvide Benklæder og blaa Kjole med Guldknapper for at lykønske Husets Frue i en festlig Anledning.

At se hans ceremonielle Buk, se ham gribe Fruens Haand og gratiøst føre den til sine Læber og saa høre hans snirklede Tale er af de Oplevelser, der længe huskes.

Det ufrivilligt komiske bevarede han ogsaa ved sin offentlige Fremtræden.

Den Selvfølgelighed, hvormed han f. Eks. paa Podiet, naar han deltog i Kammermusik, altid søgte at indbilde Publikum og sandsynligvis ogsaa sig selv, at det egentlig var ham, det hele hvilede paa, lige meget om han i Virkeligheden havde en principal Stemme eller kun en underordnet, kunde virke meget snurrig. Og her viste sig ogsaa hans maaske eneste Skavank, der sikkert havde sit Udspring fra hans Selvfølelse: han havde lige saa vanskeligt ved at underordne sig musikalsk som personlig; derfor skulde og burde Klarinetten være det førende Instrument fra først til sidst, ogsaa hvor Komponisten kun havde tænkt sig den som Mellemstemme.

At dette gav Anledning til Rivninger under Ind-

Mozart Petersen.

studeringen, siger sig selv. Ja, Uenigheden kunde gaa saa vidt, at Strygernes første Mand, for hvem Sagen var alt, Personen intet, rentud nægtede at gøre Musik med ham ud over, hvad der forlangtes i Kapellet, og foretrak hans Elev, den musikalske Carl Stockmarr. At Mozart Petersen havde Uret, er indlysende, og dog — havde man f. Eks. hørt ham i Musikforeningen blæse Mozarts Klarinet-Kvintet med en Skønhed i Tonen, der overstraalede alt og alle, en Inderlighed i Følelsen og en rentud forbavsende Teknik, maatte alle Ind-

vendinger forstumme. Han var den uindskrænkede Hersker, der end ikke blev sat i Skygge af Aftenens anden Solist, Wilhelmine Neruda, et Navn, der dog med Rette nævnes mellem de allerførste.

Mon det ikke var ved denne Koncert, at Mozart Petersen i Distraktion til stor Bestyrtelse for Musikforeningens Bestyrelse glemte Klarinetten i den Droske, der afhentede ham? Kun ved et Mirakel lykkedes det J. P. E. Hartmann et Steds ude paa Vesterbro at faa fat paa Vognen, hvor Instrumentet heldigvis endnu fandtes.

I Grunden blev alt, hvad han rørte ved, til Guld mellem hans Hænder.

I Bellinis »Romeo og Julie« blæste han en Aften saa skønt, at Publikum uvilkaarligt udbrød i voldsomme Klapsalver; og komisk, som han var, rejste han sig fra sin Plads i Orkestret mod al Coutume og takkede bukkende for Bifaldsytringerne.

Skønt blæste han ogsaa de sarte, drømmende Soloer i »Liden Kirsten«; og hvor rev han ikke med, hvor glimrede han ikke ved sit fede Stakkato med »dobbelt Tunge« i Mellemaktsmusikken til »Postillonen i Lonjumeau«! Og saa var dog Mozart Petersen, hver Gang han skulde til det, saa betaget af Situationen, at hans Hænder blev iskolde, og han maatte søge Teaterlægen for at stives af med Kamferdraaber.

Hvor stor hans Anseelse var, fremgaar bl. a. af, at da han en Gang indbød til tre Klarinet-Aftener, kunde han blandt den velvillige Assistance møde op med ingen ringere end Niels W. Gade, der selv spillede Klaver-Stemmen til sine Klarinet-Fantasistykker, en Ære, der den Gang var enestaaende. For den Tid var forbi, hvor Gade i Musikforeningen ret ofte deltog som Bratschist i Kvartetterne og ved Klaveret akkompagnerede de optrædende Sangere og Sangerinder.

Karakteristisk for Mozart Petersen er det, at han endnu den Dag i Dag er Publikum den ene Abonnementskoncert skyldig. I Pengesager var han overhovedet ikke uangribelig: hvorledes Gældsfængslet saa ud indefra, vidste han god Besked med. Ogsaa med Blaataarn havde han Lejlighed til at gøre Bekendtskab.

Hvor stor Pris Gade satte paa Mozart Petersen, kan ses deraf, at han var en af Gæsterne ved den Frokost, som Gade paa Klampenborg gav for Anton Rubinstein under dennes første Besøg i København, og hvor man bagefter besøgte Dyrehavsbakken og »stak til Ringen«, mens Musikken ved Karussellen præsteredes af Mozart Petersen og Rubinstein, henholdsvis ved Klarinetten og den store Tromme.

Som Klarinettist gik Mozart Petersen ikke af Vejen for noget; lige smukt var det at høre paa, hvad enten han oppe paa Scenen blæste en Kon-

cert af Weber, eller han paa Podiet i Casinos lille Sal deltog i Beethovens Klarinet-Trio — det sidste Stykke, han udførte offentlig. Hans Medspiller ved Klaveret var Otto Bendix.

Det var efter en fuldendt Udførelse af Webers Koncert, at hans første Ord, da han kom ud i Kulissen, var: »Hvordan sad mit Haar?«

Først da Rich. Wagner holdt sit Indtog paa vor Scene, blev Mozart Petersen betænkelig.

Fremfor selv at deltage foretrak han at formaa sine Kolleger, David Noach og Carl Stockmarr, til at tage de første Prøver, medens han som Tilhører ude i Parkettet sad og gjorde sig bekendt med Musikken, der nok er faldet ham lidt for Brystet; men havde han først lært den at kende, var han ogsaa fuldt ud Herre over den. Han blæste som en Engel. Og saa maatte han, som det originale Hoved, han var, i Mellemakterne ud i den lille, skumle Forstue, der i det gamle Teater laa foran Indgangen til Orkestret og tjente som Kapel-Foyer, hvor han for en undrende Kreds forklarede Wagners Betydning paa sin egen Maade, for derpaa med mange Svinkeærinder til højre og venstre og nogle smaa, velrettede Ondskabsfuldheder til Bournonvilles »Springgæs« at komme ind paa sine Kæpheste: Arkæologi, Mønter og Segl.

Og Autodidakt, som han var, kunde han her med en Selvfølelse og Selvglæde uden Lige meddele, hvad han netop havde tilegnet sig ved Læs-

ning, som om ingen anden i Verden vidste Besked om disse Emner end han.

Underligt nok: selv om han paa disse Felter spruttede af Vigtighed, var han, naar Talen faldt paa hans Klaverspil — for han var ogsaa Klaverspiller — beskeden som et ukonfirmeret Pigebarn; og dog siger hans samtidige Kammerater, at han i sin Ungdom spillede Beethoven som faa, og at Sonaterne Op. 2 og 10 overhovedet næppe lader sig spille bedre.

Af Løvenskjold, som han satte meget højt, kunde han alt udenad.

Endnu en Kæphest havde Mozart Petersen, og det var Jagt.

Ude paa Amager havde han Jagtret paa, Gud véd, hvor megen Jord, og faa var ikke de Historier, han kunde fortælle om sine Bedrifter, naar han med Bøssen over Skulderen og sin Hund ved Siden strejfede om derude og gjorde Omegnen usikker. Men Jagthistorierne serverede han i Almindelighed først efter Teatertid, naar han sad ved det runde Bord nede hos Foght og havde forsynet sig saa rigeligt med Romtoddyer, at han ikke havde noget imod at stive sig af ved sin Elevs og unge Vens Arm, Kapelmusikeren Mathiasen, naar han sent søgte hjem til Privatlivets Fred. Dog, det maa siges til hans Ros: selv om han sent paa Aftenen kiggede lidt dybt i Glasset, aldrig er det hændet i hans nogle og fyrretyveaarige Tjene-

stetid, at han er mødt i Teatret, paavirket af Spiritus. Han var absolut ikke at bevæge til at nyde selv den uskyldigste Drik før efter Forestillingen. Og standsmæssig og fornem vilde han optræde, naar han med udsøgt Værdighed skred ind i Stamknejpen. Fint skulde det være!

»Skal De ha'e det med?« spurgte han Valdhornist Wivel — Kammerraadens Broder —, hvem han havde indbudt paa et lille Glas. Og han pegede med et foragteligt Blik paa Hornet, som Wivel holdt i Haanden, viklet ind i et sort Tørklæde. »Ja, saa er det vist bedre, vi venter til en anden Gang!« og forarget drejede han sig rundt paa Hælen og gik, idet han stødte sin guldknappede Stok haardt i Jorden og overlegent trak Vejret — snuste op — med en snøftende Lyd, der var ham egen.

Men »den anden Gang« oprandt næppe for Wivel. For det var ikke lang Tid efter denne Samtale, at Mozart Petersen, efter at have tilbragt Natten delvis hos Foght, delvis hos Delcomyn, en Beværtning nede i Nyhavn, faldt i Vandet og omkom, uden at de nærmere Omstændigheder ved hans Død nogensinde blev opklarede.

Mozart Petersen, der var født 1812, døde 1874.

Var Mozart Petersen Autodidakt, saa gælder dette ikke mindre Schiemann.

Christian Schiemanns Fader havde været Skomager en gros med flere Udsalg rundt i Byen.

Han var Ejendomsbesidder i Grønnegade og ejede blandt andet det Hus, i hvilket Bertel Thorvaldsen var født. Her saa ogsaa Schiemann Dagens Lys. Ved den store Statsbankerot mistede den gamle Schiemann største Delen af sin Formue. Ansporet af en ældre Broders Eksempel, der ivrig dyrkede Musik, kastede den lille Dreng sig over Violinspillet. Instrument havde han faaet fra en Isenbod. Da Drengen var elleve Aar, fik han Lov til ganske at hellige sig Musikken, og efter at han i et privat Selskab havde haft Lejlighed til at lære Oboen at kende, og »Instrumentet talte til hans Sjæl som intet andet«, valgte han det som sin Hovedopgave og fik den unge Keck til Lærer. Senere overtog Christian Barth Undervisningen. Han havde efterfulgt sin Fader, Christian Samuel Barth, som første Oboist i det kgl. Kapel. Under Barths Vejledning erhvervede Schiemann den sjælden skønne, »jomfruelige« Tone, der var særegen for Bartherne, og som endnu gennem Schiemanns Elever er vedligeholdt i Kapellet.

Drengen, der ogsaa skulde lære Klaver, blev indmeldt i Dütsch og Lunds Konservatorium.

Undervisningen foregik dèr saaledes:

I en stor Sal stod tolv à fjorten Klaverer.

En Elev blev anbragt ved hvert Instrument, og saa begyndte de at spille det samme Stykke paa én Gang.

Lund, der var uhyre heftig, stod selv midt i Stuen og slog Takt.

Det siger sig selv, at Eleverne aldrig opnaaede at udfolde deres personlige Opfattelse, og sjaske gjorde de alle, selv om de lærte at læse Noder og spille i Takt.

Paa denne Tid begyndte Schiemann at komponere.

Haardt maa det derfor have været for ham som skabende Musiker helt at blive slaaet til Jorden af Løvenskjold, med hvem han boede Dør om Dør i Blancogade — den øverste Del af den nuværende Fredericiagade —: en større Komposition, som han forelagde Løvenskjold, erklærede denne for at være ganske uden selvstændig Betydning — slet og ret et »Niels W. Gade Opkog«.

I Stedet for at falde sammen kaster Schiemann sig med Energi over Violinen og Oboen. Teorien forsømmer han heller ikke: først tager han Berggreen til Lærer, og derpaa finder vi ham læsende sammen med Lincke, C. C. Møller, Nic. Berendt og Julius Sahlgreen hos »Diamantkorset«s Komponist, Siegfried Saloman.

Sin Violin fik han Anvendelse for som Primarius i Lumbyes Orkester, hvor han endog under »den enøjede Petersen«s Forfald gjorde Tjeneste som Solist — det, vi nu kalder Koncertmester. Men han forlod Lumbye og Violinen, da han i 1845 fik Ansættelse som tredie Oboist i det

Christian Schiemann.

kgl. Kapel, paa hvilken Plads han blev, til han i 49 gik med i Krigen som Menig. Han var med i Slaget ved Fredericia, blev saaret i Foden og laa i atten Dage i Assens for at faa Saaret helbredet. Efter Indtoget blev han hjemsendt ved Septemberloven — og hermed var det forbi med Militærtjenesten.

Straks efter Hjemkomsten fik han under Haanden den Meddelelse af Kapelmester Glæser, Paullis Forgænger, at hvis han var til Sinds at fremtvinge en Konkurrence til første Plads, vilde det

utvivlsomt lykkes ham at opnaa den. Schiemann satte virkelig Konkurrencen igennem, sejrede og blev første Oboist.

I Kapellet blev Mozart Petersen hans Forbillede. Og Schiemann mener, at han har lært meget af ham. At Mozart Petersen paa sin Side ogsaa har ladet sin yngre Kollega vederfares Retfærdighed, kan man se af følgende lille Hændelse: da Glæser efter en Opførelse af Ouverturen til »Den forgyldte Svane«, hvor der findes en koncerterende Duet mellem Klarinet og Obo i Orkestret, komplimenterede Mozart Petersen for Udførelsen, vendte denne sig med et affabelt Smil og en dyb Bøjning mod Schiemann og sagde: »Ja, vi to!« — tre Ord, som gjorde stærkere Indtryk paa den kun fem-seks og tyveaarige Kunstner end megen offentlig Ros senere.

Men Schiemann hvilede ikke paa de Laurbær, han havde plukket. Allerede seks Aar efter er han paa Stipendierejse i Dresden, hvor han fra Bladet, ved Klaveret ledsaget af Komponisten, Hofkapelmester C. G. Reisziger, blæser dennes Obo-Koncert i den Grad til sammes Tilfredshed, at han søger at bevæge Schiemann til en offentlig Optræden. Paa Grund af pekuniære Uoverensstemmelser blev det dog ikke til noget. Fra Dresden gik Rejsen til Paris, hvor Schiemann paa Opfordring af Auber, hvis Bekendtskab han havde gjort, i en Konservatorie-Matinée blæste Schumanns Romancer og ind-

høstede mange Komplimenter saavel for Udførelsen som for Kompositionen — Franskmændene havde ikke kunnet høre Forskel paa »Schie« og »Schu«, og Schumanns Navn var den Gang endnu ukendt i Paris.

Men blev Schiemann ingen Schumann som Komponist, har han dog givet sit Bidrag til den fattige Obo-Litteratur ved flere værdifulde Arbejder for Instrumentet. Dog, dette spiller ingen Rolle i Forhold til den Betydning, han har havt som udøvende Musiker, og da særlig som Solist i det kongelige Kapel. Han var »Ihændehaver af den eneste ægte Obotone«, hvilken gamle Barth fra Tyskland havde bragt til os, og som gennem Sønnen var gaaet i Arv til Schiemann, medens den i Moderlandet helt var gaaet tabt, og det i en saadan Grad, at tysk Obo-Spil i Schiemanns og Elevers Mund var et drøjt Skældsord. Aften paa Aften kunde man høre ham sprede Vellyd om sig ved sin bløde, indsmigrende Tone, lige smuk, om den tolkede Sorg og Smerte, som i Glucks »Ifigenia i Aulis«, eller den var Udtryk for elegante, gratiøse Danserytmer, saaledes som i »Den Stumme« og i saa mangen Gadesk og Hartmannsk Ballet, fra »Et Folkesagn« til »Valkyrien«, ja, eller den blev Tolk for Elsas uskyldig-jomfruelige Kærlighed i »Lohengrin«.

Og var det en Fryd at høre ham i Orkestret, var det en sand Fest at være med, naar han i

Kapelsoiréerne eller i Kammermusikforeningerne blæste Händels melodiskønne Koncert eller Mozarts virtuose Kvartet med Obo.

Og dog — selv Solen har jo Pletter: han, der ellers var i Besiddelse af alle musikalske Egenskaber, manglede udpræget rytmisk Sans — forøvrigt ikke saa usædvanligt hos os Danske, i Modsætning til Tyskernes og endnu mere til Nordmændenes skarpe, prægnante Begavelse netop paa dette Felt, *vide* f. Eks. Johan Svendsen.

I Parentes bemærket: at en Fr. Rung eller Ernst Høeberg ikke er blevet Tyskere eller Nordmænd, er i denne Forbindelse ret gaadefuldt.

Hvorom alting er, Schiemanns Rolle i det kgl. Kapel er for det væsentlige udspillet med Paullis Fratræden som Kapelmester. Rigtig tilpas følte han sig aldrig under det nye System. Muligvis savnede han Dirigentens saa ofte udtalte Glæde over sine Solister og bøjede sig med Uvilje under Svendsens geniale Taktstok, der ikke som Paullis elastiske og forstaaende vilde rette sig efter Solospillerens Intentioner, men forlangte en fuldstændig slavisk Indordnen sig under Helheden. Med sin stejle, myndige og dominerende Natur havde Schiemann afgjort Ulyst til at underordne sig en andens Vilje, selv om denne andens Vilje havde sin kunstneriske Berettigelse.

Det var denne hans Natur, der gjorde ham selvskreven som Fører — et Førerskab, som forlangte

ubetinget Underkastelse lige overfor hans Meninger og Anskuelser.

Og dog var det ikke alene disse Egenskaber, der bragte ham frem i første Linie, men sikkert ogsaa dette, at han i Kundskaber stod over de fleste af sine Kammerater paa Blæsersiden. Han havde læst ikke saa lidt Musikhistorie, havde en fortrinlig Hukommelse og kunde paa rette Sted i rette Øjeblik anvende, hvad han havde tilegnet sig. Han var heller ikke uden Sprogkundskaber — i alt Fald langt ud over, hvad der den Gang var det almindelige. Han læste foruden Tysk ogsaa Engelsk og Fransk og var overfladisk hjemme i disse Landes Litteratur, ligesom han talte, om end med Besvær, de tre Sprog. Det er derfor naturligt, at Blæserne, der vel i de Tider gennemgaaende ikke havde haft Stunder til at tilegne sig megen Kultur, saa op til ham og med Glæde gav sig ind under hans Førerskab.

Det er forstaaeligt, at Schiemann med de Evner, der stod til hans Raadighed, særlig egner sig til Lærer, og at han har det i sin Magt at paatrykke sine Elever sit Stempel — danne Skole. I Modsætning til Mozart Petersen, der, saa vidt vides, kun uddannede de to tidligere nævnte Elever, Carl Stockmarr og Jørgen Mathiasen, har Schiemann uddannet næsten alle vore Oboister. Saaledes er Olivo Krause og Peter Brøndum hans Elever, ligeledes hans, uagtet Aldersforskellen,

mangeaarige Ven og fuldtro Væbner, Oboisten og Pianisten Otto Bendix.

Men blandt hans mange Elever er der ingen, som har skabt sig saa stort et Navn som den for længst afdøde Emilius Lund. Fuldblods Virtuos og fin Musiker, som han var, hævdede han sig en smuk Stilling i alle Koncertsale over hele det civiliserede Europa og blev i Tyskland hævet til Skyerne af Folk som Moscheles og Brendel.

En Sag, der stadig laa Schiemann paa Sinde, var Lysten til at forbedre sit Instrument — en Lyst, der 1883 førte ham til Bieberich, hvor han hos den preussiske Instrumentmager Heckel lod konstruere en Obo, der endog blev opkaldt efter ham: Obo efter Schiemann-Systemet.

Om Mozart Petersens Indflydelse paa Chr. Schiemann er der allerede talt, men desuden kan det siges med Vished, at Jørgen Petersens Fader, Niels Petersen, har haft stor Betydning for ham.

Den, der kender Marstrands Billede »Musikalsk Aften hos Waagepetersen«, erindrer derfra Niels Petersens Skikkelse. Allerede det, at han findes paa dette Maleri, hvor kun Musikkens første Navne er repræsenteret, Weyse, Hartmann, Frøhlich, Zinck, Matthisson-Hansen, Wexschall o. fl., er tilstrækkeligt til at vise, hvor stor en Rolle han spillede i Datidens Musikliv.

Niels Petersen er ogsaa et godt Eksempel paa,

Niels Petersen.

hvad Flid og Udholdenhed i Forbindelse med medfødte Gaver formaar.

Ude paa Vesterbro, omtrent dèr, hvor nu »Parisienne« er beliggende, laa i forrige Aarhundredes Begyndelse og for Resten vistnok helt op til

Halvfjerdserne og Firserne Danseboden »Petershaab« — et Sted, der nærmest var Samlingsplads for Tjenestepiger, Soldater, Matroser og Slagtersvende. En smal, lang Entré førte med en Dobbeltdør ind til Dansesalen, hvor vis à vis Døren et lille Seks-Mands Orkester for hver Dans i Betaling modtog en Toskilling, der blev lagt i en Hat.

I Stuen til venstre var den Lejlighed, Niels Petersens Fader, Dansebods-Værten, beboede sammen med sin Familie. Paa første Sal boede Tivolis Fyrværker, Amici. Bag Huset i en dyb, men ikke bred Have var Keglebanen.

Her i disse Omgivelser voksede Niels Petersen op.

Meget ung fik han allerede Lov til at hellige sig Musikken, og Kapelmusikus Bruun blev hans Lærer paa Fløjte, og da Bruun fandt ham tilstrækkelig »moden«, blev Niels Medlem af Dansebodens Seks-Mands Orkester, hvor for Resten den senere saa bekendte Komponist Fr. Frøhlich ogsaa sad og samlede Toskillinger ind.

Men ikke fornøjet med denne Stilling studerede Niels Petersen med saa megen Flid, at han efter paa forskellig Maade at være traadt i Forhold til Offentligheden ved Solo- saa vel som ved Orkesterspil, blandt andet i Selskabet »Rekreationen«, hvor en vis Tuxen var Dirigent, i sit attende Aar opnaaede at faa Ansættelse i det kongelige Kapel.

Lige over for »Petershaab« boede paa den Tid Enken efter Kaptajn ved første jydske Regiment, Jørgen Nissen, der var i Slægt med den historiske, danske Etatsraad Nissen, der ægtede Mozarts Enke og skrev en Bog om ham. Fru Nissen var kommet til København fra Rendsborg og levede nu her med sine tre smukke Døtre.

Mon ikke den unge Niels tit og ofte ved Solnedgang har staaet ved det aabne Vindue og ladet de blide Sommervinde føre Fløjtens Toner over paa den anden Side Gaden og saaledes for hele Livet lokket den smukke Frk. Sofie til sig?

Forlovet og gift blev de da, og en god, kærlig Ægtemand og Fader skal han have været.

Her er et Brev, som viser, hvorledes hans Forhold til hende har været i Forlovelsesdagene *):

Til
S. T. Frøken S. Nissen
Boende i Studi Strædet N° 54 i Stuen.
i
Kjøbenhavn.

Kjære, gode Sophie

Jeg bekom dit Brev i Søndags Aftes Kl. $10^1/_2$, jeg sad og spilte Kort med Pastoren og hans Søn og Skolemesteren men af glæde da jeg saa Brevet smed jeg Kortene og læste det med inderlig For-

*) Brevskriverens Ortografi og Interpunktion er bibeholdt.

nøjelse, i Torsdags skød vi Fuglen af, men vi fik den ikke heelt ned, der faldt blot Ringen og venstre Vinge, Ringen fik jeg ned, og Vingen, den ældste Søn; du skriver mig til at jeg skal snart komme hjem; hvis ikke du havde noget imod det, saa vilde jeg gjærne blive her en 8te Dages Tid inu hvis du haver noget imod det saa maa du være oprigtig og sige din Niels det; da jeg stod og skrev dette Brev kom Fruen ind i værelset, hun bad mig om jeg vilde hilse min Moder. Jeg beder dig Søde Sophie om du vil sige hende det; naar jeg skal tage med Posten saa slaaer ikke mine Penge til, derfor vil jeg bede dig naar du skriver mig til at sige til min Moder om hun vil sende mig et Par Daler og likke dem ind i dit Brev; du skriver mig til om Madam Rinds *) forlovelse med Nielsen; jeg maa sige oprigtig det indterisere mig slet ikke, kun en kan jeg indterisere mig for og det er Sophie Nissen, skriv mig nu snart til og lad mig høre din Mening om dette Brev.

Karlebo
d. 2 August 1822.

min Evig elskede
Sophie
din uforglemmelige
Petersen.
haaber jeg.

*) Skuespillerinden. Prof. Nielsens første Hustru var Skuespillerinden Fru Rind.

Kun seks Aar senere ser vi Niels Petersen, der nu er gift og hjemfaren, af Chatolkassen modtage Penge til en tre Maaneders Rejse, paa hvilken han besøgte Stockholm, Kristiania, Leipzig og Berlin.

Fra den sidste By skriver han til sin Hustru:

An
M^{d}: Petersen.
abgeliefert bei Hrr: Stud: Chirurgiæ Vett *)
Wandkunsten N° 153. 1 Sal.
Copenhagen.
franco Hamburg.

Kjære gode Sophia!

Jeg takker dig for dit kjære Brev, dateret d. 11 Juli, jeg fik det den 17de jeg seer deraf, kjære Sophia at du haver givet alle dine Penge ud, og dette er mig ikke kjært. de 18 Rbd. du faar af de logerende, kan du ikke komme ud af det med, jeg indseer derfor fuldt at du maa gjøre Gjæld, kun ønskede jeg ikke at du sidder noget af vores Tøi ud, da du veed du kjære at der staar meget ude. Jeg seer med Bedrøvelse at Onkel Carl **) haver faaet sin Afsked og kan næppe troe mine egne Øine. De 20 Rdl. som du haver laant af ham, kunde han nu vel selv bruge, men jeg ind-

*) Vett, Middelberg og Halling var unge Medicinere, som logerede hos N. Petersens.

**) Carl Gemsøe, Præst.

seer fuldt at du ikke kan tilbagebetale ham, før jeg kommer hjem. Nu ikke mere om Pengesager, ellers bliver jeg forstemt. D. 6te var jeg inviteret til Middag hos Gabrielsky sen. *) den bedste Fløitespiller her, vi spilte nogle Duetter af hans Composition, som endnu var i Manuskribt, han har en smuk Tone og megen Færdighed, men Tonen er dog lidt tør, som alle de Tyske Fløitespilleres. Han erklærede, at jeg var en dygtig Fløitespiller. Vi tilbragte Dagen meget behagelig, og om Aftenen ved Spisebordet proponerede han, om jeg havde noget imod at vi drak Dus, det var mig naturligvis en stor Ære. Det er en Mand paa en 35 Aar meget Venskabelig i Omgang, jeg troer han er lidt melancolisk, men det er ikke at undre over, thi han har en meget stor Familie, 7 Børn og Gagen er ikke stort bedre end vores. Jeg har spilt flere Gange med ham. D. 14 var jeg hos Grev Bryhl, Directeur for Theatret, og talte med ham om muligen jeg kunde komme til at spille paa Theatret, han havde ikke noget derimod, kuns var det Honoraret om at gjøre, der, som han sagde ikke vilde være af Betydenhed, han fortalte mig, at der havde været en Contrabassist

*) Johann Wilhelm Gabrielski, f. 27. Maj 1791 i Berlin, d. 18. Sept. 1846 samme Steds. Han blev 1814 ansat ved Stadteatret i Stettin og 1816 kgl. Kammermusiker i Berlin. Som Fløjte-Virtuos gjorde han store Kunstrejser. Fra hans Haand findes Solo- og Ensemble-Musik for Fløjte.

som han havde tilbudt 3die Delen af Indtægten, og han havde erholdt 11 Rbd. Jeg vilde ønske at jeg snart fik Svar fra Møsting *), da jeg snart begynder at kjede mig, og ikke har mange Penge tilbage. Kjære Sophia! du takker mig saa hjærtelig for Ringen, du gjør dig maaske for store Tanker om den, husk paa den er kuns af Haar, med Indskrift Forglem mig ej. Kjære gode Sophia du taler, i dit Brev om Skindsyge og om Skjønheder som findes her, jeg kan forsikre dig, at jeg ikke haver seet en eneste, nej! dem finder man kun i Rensburg —. Gode Kone! tak min søde Ida **) fordi hun har skrevet, og sig hende at jeg snart skal komme hjem og lege med hende. Hr. Lehnert er kommen hertil, jeg haver spist til Middag hos ham, det er en herlig Mand, men Kirchheiners ***) Beskrivelse over ham, er vel overdreven, han sagde han vilde gjøre alt for at more mig, jeg har endnu ikke seet nogen Beviis derpaa, men jeg undskylder ham ogsaa, da han har en kjøn Kone han skal more. Hils Vett fra mig og sig ham, at det gjør mig ondt at han blev vaad, den Dag han bragte dig mit Brev, men sig ham, at naar jeg kommer hjem, skal vi væde os saadan indvændig, at han skal glæmme, han har

*) Hofchef. Har sikkert havt med Udbetalingen af Stipendiet at gøre.

**) Deres Datter.

***) Den bekendte Sanger ved det kgl. Teater.

været det udvændig, tillige, tak ham for hans Brev og bed ham om at hilse sin Fader og heele den Gjemsøske Familie (nemlig Oncl: Carls). Hils ogsaa Pætges *), og tak ham fordi han har skrevet mig til, og sig ham, at det glæder mig at det er gaaet ham saa godt, og at han er bleven ansat. Han skriver, at han faar ingen Gage før Saisonen begynder, sig ham, naar det har varet saa længe, saa kan det ogsaa vare Dyrehaugstiden med (som Rosenkilde siger i Resensenten og Dyret). Jeg har været hos General-Musikdirecteur Spontini, men havde ikke den Ære at tale med ham, derimod havde jeg den Ære at sidde lige ved Siden af ham i Orchesteret forleden Aften, men da jeg ikke havde gjort ham min Opvartning, og stædet, var upassende at tale til ham paa, saa lod jeg det være, derimod beskuede jeg hans fire Ordener, han var Tilskuer saa vel som jeg. Gode Kone! jeg maa dog ogsaa fortælle dig at jeg ikke heele Tiden har opholdt mig i Berlin. d. 10 reiste 6 Danske 2 Svendske 1 Norsk fra Berlin til Potsdam, 4 Miil for at se den sidstes Mærkværdigheder (jeg havde min Fløite med). Vi kjørte til Paafugle Øen, som er tre Miil fra B: der er et Menagerie, iblandt andet er der 2de Bjørne, de er i en muuret 6 Alens Fordybning, i dens Mitte staar der et Træ, der er en Dreng

*) Fru Heibergs Broder.

der passer dem og naar han rækker en Green ud med noget grønt paa saa kommer Bjørnene op i Træet, kort før vi kom havde di været oppe, vi bad Drengen om han vilde vise os at di kom op, men han svarede, han turde ikke saa ofte, vi bad ham, vi bød ham Penge, men nej! han blev ubevægelig. Vad gjør jeg? jeg tager min Fløite, spiller, og den ene Bjørn begynder at springe paa Bagbenene, den Anden klatrede op i Træet og sad og lyttede, nu kan du troe der blev en Latter, flere Mennesker kom der hen, og jeg pakkede naturligvis min Fløite ind. Jeg saae saa meget, at dette Papir ville være for lidet til at optegne alt det paa, men du kan læse det i min Dagbog naar jeg kommer hjem. Iblandt andet saae jeg Frederik den Stores Musik Værelse, du har vel hørt han var en stor Elsker af Musik og spilte Fløite, paa den ene Nodestol, voraf der var fire, stod der et Symbol (Musikalsk) som var indlagt med Perlemor, vorpaa der var Noder, som jeg naturligvis skrev op

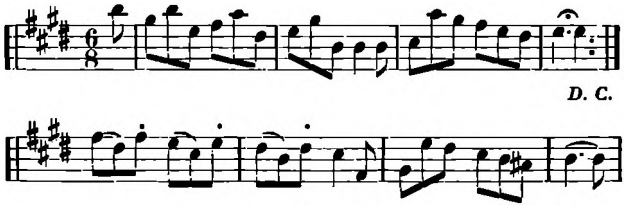

Der er ikke meget ved det, men for Raritetens skyld er det nok vært at have. Fredagen d. 18. var det den Afdøde Dronnings Dødsdag, altsaa ingen Theater, den eneste Dag at Orchesterets Medlemmer er fri, derfor er der foranstaltet en Fisketuur til Heeringsdorf 3 Miil herfra, vor jeg skal med. Da jeg skal bort Kl. 12, saa vil jeg for denne Gang slutte mit Brev med at takke min lille smukke Gartnerske, fordi hun planter Blomster, til min Fornøjelse. Hils din gode Moder og Rikke *), mine søde smaa **) ikke at forglemme, tillige dig min Gode!!! Kone af din bestandige troe Mand.

Undskyld at det er skrevet saa godt, men Solskindet er skyld deri. Du husker nok kjære Sophia at du skriver i dit Brev, om din slette Skrift og giver Tordnen og Lynilden skyld. Lad mig ikke glemme at bede dig hilse Jfr. Brandt ***) og sige hende, at min Daase er bleven beundret af flere. Lev nu vel kjære søde, gode Kone af en Fløitespiller.

Din evig Elskende

N. Petersen.

---

*) Sophias Søster.

**) Børnene Ida og Jørgen.

***) Datter af Provst Erl. Brandt.

P. S.

Fortæl mig lidt mere om Gemsøes i dit næste Brev.

Hils alle gode Venner, Ole Nielsen *) ikke at forglemme.

Ikke sandt, et typisk Musiker-Brev for den Tid!

Det er ham »ikke kært«, at hun har givet alle sine Penge ud. Han indser, at de atten Daler fra de Logerende ikke strækker til, men tænker ikke et Øjeblik paa den Mulighed, at han kunde sende hende nogle af sine, ja, han beder hende endog om ikke »at sidde Tøiet ud«, da der staar saa meget i Forvejen.

Og saa er han ikke langt fra at bebrejde hende, at hun nu, hvor Onkelen, Carl Gemsøe, har faaet Afsked, ikke har Penge til at tilbagebetale ham de tyve Daler, de skylder ham. For Onkelen maa jo nu trænge haardt til dem.

»Nu ikke mere om Pengesager, ellers bliver jeg forstemt!«

Ja, men hun da?

Det bliver hendes Sag, blot han maa være fri for at tænke paa de kedelige Penge. Det har han nok af hjemme, naar Regningerne strømmer ind. Nej, her vil han more sig og spille Duetter med

*) Ole Nielsen var den Petersenske Families Vært paa Vangede, Gaarden ude ad Lyngby til, hvor de »boede paa Sommerlejlighed«.

Berlins første Fløjtenist, hvem han anerkender som en Mester, men »Tonen er tør«.

Niels Petersens *Force* var den bløde, varme Tone.

Og hvor smigrer det hans Forfængelighed, at han kan skrive hjem til Konen, at Gabrielski roser ham og drikker Dus med ham.

Og hvor er hans Glæde barnlig, da han blæser for Bjørnene i Potsdam!

Ikke mindre karakteristisk er hans Stolthed over at have faaet Plads ved Siden af selve den store Spontini, hvis fire Ordener gør et mægtigt Indtryk paa ham — saa mægtigt, at han ikke har Mod til at præsentere sig for ham, trods det, at han havde vist Spontini skyldig Høflighed ved at forsøge at træffe ham i hans Hjem.

At han er optaget af sin Sophia — som honnet Ambition nu har givet et »a« for et »e« —, søger at berolige hende, naar hun er skinsyg, og forsikrer hende, at der for ham kun findes én Skønhed, og hun er født og baaren i Rendsborg, viser ham som den gode Ægtemand, som han i Virkeligheden var uagtet sin Letsindighed.

Niels Petersen er begyndt »at samle paa« Venner paa denne Udenlandsrejse. Det fik Hustruen at føle, da han kom hjem. Han, der altid havde været en gæstfri Mand langt ud over, hvad hans Midler tillod ham, samlede nu ved sit Bord alle »Vennerne«, de fremmede Virtuoser, som han

havde lært at kende, og som kom til København for at koncertere. Vi møder her mange endnu berømte Kunstnernavne: Fløjtenisterne Heinemeyer og Fürstenau, sammen med hvilke Niels Petersen optraadte, Violinisterne Ole Bull, Bazini, Prume og Ernst, samt Klavervirtuoser som Döhler.

Man tro nu ikke, at det kun var de fremmede Berømtheder, som fandt et Hjem i det Niels Petersenske Hus, nej, alle vore egne ved det kongelige Teater saa han til Stadighed hos sig. Af Musikere: Wexschall, der var hans nærmeste Ven, desuden Gläser, Frøhlich, Schall, Peter og Frederik Funck. Naar saa dertil kom en hel Stab af Sangere og Skuespillere, Kirchheiner, Winsløw, Nielsen, Vilhelm Holst, Phister og Foersom og mange flere, lader det sig forklare, at Fru Sophia ikke altid var i Humør, naar Manden om Aftenen kom hjem og fyldte Huset med Venner; og det er tilgiveligt, om der gik nogen Tid, inden hun lod sig smitte af Mandens og Gæsternes Liv og Lune. Én Ting holdt dog den aristokratiske Frue paa: skulde hun opvarte Gæsterne, skulde det sandelig ogsaa være Kunstens Koryfæer. Skete det, at den demokratiske Ægtemand kom slæbende hjem med en stakkels Paukist eller anden »inferiør Person«, var Fruen ikke til at spøge med.

Har Niels Petersen været en udmærket Vært, har han sikkert ogsaa som Gæst gjort Fyldest.

Og her stod Tidens bedste Huse ham aabne. Hos Waagepetersen spillede han Sonater med Kuhlau, hos Instruktør Nielsen, der selv blæste Valdhorn, opførte man Reichas Kvintetter, og hos den æstetiske Ida Bruun var han begejstret Tilskuer af hendes plastiske Kunst.

Blev Selskabet ham for fint, fandt han paa Udvej: henne i Asylgade, andet Sted fra Vingaardsstræde, paa højre Haand oppe paa første Sal havde Md. Jerrild en lille Kunstnerknejpe, hvor man for en billig Penge fik sin lille, varme Ret med Brændevin og Øl. Her fandt han Kammerater. Violinisten (Bratschisten) Simonsen, Kammersangerens Fader, Oboisten Kretschmer, Sangerne Kirchheiner og Chr. Hansen, Skuespillerne Winsløw og Foersom søgte her hen, hvor der altid fandtes Folk, der gerne vilde spille et Parti Billard. Og heroppe blandt Teatrets Kunstnere og andre Venner var Niels Petersen gerne set paa Grund af sin Ligefremhed, Naturlighed, Godgørenhed og Hjærtensgodhed.

Men var Niels Petersen godmodig, saa kunde han ogsaa, som saa mange godmodige Mennesker, blive ovenud hidsig.

Han var ikke god at bide Skeer itu med, naar nogen f. Eks. drillede hans Søn, Jørgen, der allerede som Barn blev ansat i Kapellet; ja, han var ikke bange for at ledsage sine Ord med Fagter,

der ikke var til at misforstaa. Stærk var han, og hvor hans Haand faldt, satte den Mærker.

En Aften efter Teatret, hvor han med Sønnen kom gaaende ud ad Lyngbyvejen for at komme hjem til Sommerboligen, blev Jørgen insulteret af et Par Bøller ud for Store Vibenshus. Niels Petersen slog dem til Jorden. Men lige saa hidsig han var, lige saa hurtig blev han god igen. Han fortrød sin Voldsomhed og gav Bøllerne Penge til at drikke Brændevin for paa Kroen.

Det er uden for al Tvivl, at Niels Petersen har været en fænomenal Fløjteblæser. Der gaar endnu Frasagn om hans vidunderlige Vejrtrækning og hans Udførelse af Scherzoen i »Sommernatsdrømmen«. Og samtidig har han været en fremragende Lærer. Ligesom Chr. Schiemann tog alle Oboisterne paa sin Samvittighed, saaledes oplærte ogsaa Niels Petersen en hel Række af Datidens bekendteste Fløjtenister. Der er Sønnen, Jørgen, og der er Carl Helsted, der dog foretrak at blive Sanglærer fremfor at hellige sig Fløjten, og der er Vald. Schiødt, mest kendt som Filantrop. Men saa ypperlige Fløjteblæsere som Kindler, Lumbyes Primarius, Svendsen, Forblæser i Garden, og den londonske Virtuos af samme Navn er alle hans Elever. Ogsaa Sangerinden Caroline Lehmanns Broder, Fløjtenisten Lehmann, var Niels Petersens Elev, og Rækken kunde suppleres med mange flere.

Men med sin store Ærgerrighed fordrede han mere af sig selv end at være Virtuos paa sit Instrument og Lærer: han dyrkede med Held Klaverspil og Sang, og var omtrent i seks Aar Organist ved katolsk Kirke i Bredgade. Og et Aar, da Korsyngemester Frøhlich, der ogsaa havde gjort Karrière, siden han paa »Petershaab« samlede Toskillinger ind, var permitteret, vikarierede Niels Petersen for ham. Og at han har gjort Fyldest, ses deraf, at Personalet som Tak skænkede ham en Sølvpokal. Og ikke nok hermed, de hædrede ham ved at give ham en Serenade.

Niels Petersen blev ingen gammel Mand: i sit halvtredsindstyvende Aar døde han under en Sten-Operation. Flere Aar forinden havde han allerede for det meste maattet holde sig hjemme, da Stensmerterne forhindrede ham i at gøre Tjeneste og færdes ude. Én Operation kom han heldig fra, men anden Gang maatte han bukke under.

Med Niels Petersen mistede Kapellet et af sine mest fremragende Medlemmer. Hvor højt han var skattet af Samtiden, ses af det Digt, Julius Gerson skrev ved hans Begravelse den 16. November 1851:

Som Fuglens Flugt henover Søens Bølge
Er Støvets Liv, kun nogle Vingeslag —
Med stille Savn dens Lig idag vi følge,
Som end igaar saae glad den lyse Dag;

En Svæven op, til Kamp mod Stormen rede,
Og saa en Dalen ned mod Jordens Skjød,
Det er vort Liv, vort hele Liv hernede,
Det korte Glimt, som slukkes ved vor Død —
Held derfor Hver, der før hans Flugt er endt
Har ned til Verden smukke Toner sendt.

Det gjorde Du, hvis Støv vi her indvier
Til Jordens Arv med sorgfuldt Venskabs Røst,
Fra Fløitens Rør Du lokked Melodier,
Der bare Glæden ind til mangt et Bryst:
Det gjorde Du, der nu i Kisten sover
Den sidste Søvn, vi Alle slumre skal,
Det gjorde Du, hvis Liig vi synge over:
Sov sødt, sov trygt, sov til Din Frelsers Kald!
Ja, sov i Fred Din Slummer ved vor Sang,
Til Du ved Toner vækkes hist engang!

Det var ikke nogen let Opgave for Niels Petersens Søn, Jørgen, at tage Arven op efter Faderen, og det kan heller ikke nægtes, han opnaaede aldrig en saa fremskudt Plads i det musikalske København som han.

Grunden? Ja, det var vel den, at han ikke var den Personlighed. Hans Talent som Fløjtenist kan ikke bestrides. Allerede ved sit tiende Aar viste han saa fremragende Anlæg, at Faderen, der havde ladet ham indskrive paa Søkadetakademiet, trak Indmeldelsen tilbage og tillod ham at blive Musiker.

Det var dog ikke Niels Petersen, der blev hans første Lærer, men derimod Eleven Carl Helsted; dog, efter omtrent et Aars Forløb overtog han

selv Sønnens Undervisning. Og tretten Aar gammel optraadte Jørgen Petersen paa en Koncert, Faderen gav paa det kongelige Teater. Han gjorde saa stor Lykke, at han blev tilsagt til en Hofkoncert paa Amalienborg. Kristian den ottende syntes godt om Drengen, klappede ham paa Kinden og spurgte, hvad han ønskede sig.

»Tak, en ny Fløjte!«

Den fik han. Og fra nu af gjorde han som Elev Tjeneste i Kapellet. I den Anledning maatte Forældrene lade ham konfirmere. Tretten Aar gammel, og Embedsmand! Det lader sig høre. Det var en Fløjtenist med det velklingende Navn Bernardus Josephus Lionhardus Dominicus Stephanus Frøhlich, der gav Plads for ham, og 1842 blev Jørgen Petersen ansat som virkelig Kapelmusiker.

Nu oprandt en Række af Aar, hvor han ved idelig Optræden gjorde sig fordelagtig bekendt som Soloblæser. Hans Navn figurerede ved utallige Koncerter og Aftenunderholdninger, uden at Publikum trættedes. Og om end hans Teknik ikke var saa udviklet som hans Faders, var til Gengæld Tonen endnu fyldigere, endnu blødere. Der findes vel endnu ikke faa, der til Eksempel kan huske, hvor bedaarende — naturligt og inderligt — han i »Tryllefløjten« blæste Taminos yndefulde Strofer.

Medens han var godt i Gang med at skaffe

Navnet yderligere Klang ved at medvirke ved saa berømte Kunstneres Koncerter som Fru Nissen-Salomans, Ole Bulls og Charles Mayers, blev han 1849 udskrevet som Soldat. Efter at have gennemgaaet Militærskolen som Garder fik han en Maaneds Vagttjeneste paa Frederiksborg, som beboedes af Frederik den syvende. Her fornyede han et gammelt Venskab med Billedhuggeren Kolberg, der var Kongens Gæst paa Slottet, og kom derved i personlig Berøring med Kongen. Derfra kom han netop tidsnok med sit Korps over til Krigsskuepladsen for at være med ved Isted den 24. og 25. Juli. Især den 25. var han stærkt i Ilden. Resten af Felttoget tilbragte han i de Barakker, han selv havde været med til at opføre.

Jørgen Petersen, der var udrustet med en høj, slank Skikkelse, maa ligesom sin Fader have været af en kraftig Konstitution, ellers havde han næppe taalt Gang paa Gang ovre ved Danevirke at sove paa Tornystret, kun beskyttet mod Sneen med et Tæppe.

Ved Hjemkomsten deltog han i den store Ridehus-Fest den 2. Februar og blev forestillet for Prins Christian af Danmark, den senere Christian den niende.

Det var ikke saa lige at løbe til atter at indtræde i Stillingen som Kapelmusiker: Fingrene var blevet stive og Embouchuren og Vejrtrækningen kommet i Uorden. Men det maa være lykkedes

ham, for ellers var han næppe blevet den foretrukne til det Stipendium, han 1857 søgte sammen med flere andre.

Han tog straks til Paris og sluttede under sit to Maaneders Ophold der Bekendtskab med Toulou, en jævnbyrdig (og lidt til) med Fa'rs Dusbroder i Berlin, Gabrielski. Jørgen Petersen spillede en af Toulous Koncerter, og Toulou udbrød: »Efter mig selv har ingen spillet den saa smukt som De!«

Fra Paris tog han til Comosøen og derfra hjem. Først 1870 lykkedes det ham atter at komme lidt ud.

Denne Gang gjaldt det kun Berlin, Leipzig og Dresden. Men Aaret var uheldigt valgt til Udenlandsrejse i Tyskland. Overalt havde han som dansk Vanskeligheder. I Berlin blev han endog nødt til at søge den danske Minister for overhovedet at komme videre. Behageligt kan det heller ikke have været for den fordums Gardist, hvor han gik, og hvor han stod, at se Pikkelhuer og Uhlaner med vajende Faner og smældende Musik drage gennem Gaderne og høre »Folket« i patriotisk Begejstring skraale »Schleswig-Holstein meerumschlungen« og »Die Wacht am Rhein«.

Men hjem kom han da til Teatret og til Eleverne, der ventede. For ogsaa Jørgen Petersen var Lærer. Herom kan Peter Mollerup tale. Den

dygtige Kapelmusiker, den tidligt afdøde Harald Jensen har ogsaa spillet med ham.

Om end Jørgen Petersens Talent kunde maale sig med Niels's, og han som Følge heraf med Hæder efter sin Faders Død blev det sidste Blad i Trekløveret, Mozart Petersen og Schiemann, blev, som tidligere sagt, hans Stilling i Kapellet aldrig den samme som Faderens, og ikke heller udadtil nød han den samme Prestige. For han var nu en Gang ikke den indtagende Demokrat som hans Fader. Det Indtryk, han gjorde, var paa mange snarere frastødende end tiltrækkende. Selvfølende var han som Mozart Petersen og Schiemann, men Selvfølelsen var ikke parret med deres vindende Væsen. Hans Optræden kunde være brøsig og arrogant, hans Opfattelse af mangt og meget indenfor Kapellet stærk divergerende fra andres, og hans Maade at udtrykke det paa var ikke altid lige hensynsfuld.

For at tage et Eksempel: ingen var stærkere imod, at en Kapelmusiker lod sig engagere for Sommermaanederne til et andet Orkester. Han gik saa vidt, at han fandt, at langt hellere maatte man sidde smaat i det, i Gæld op over Ørene, end saaledes nedværdige sin Stilling. Endnu værre var det, naar han erfarede, at en eller anden modtog Bestilling paa og selv deltog i Balmusik. »*Noblesse oblige*«, paastod han.

Destoværre var han næppe saa nøjeregnende i

egne Forhold: hans Pengesager var absolut ikke i den bedste Orden, og han færdedes desuagtet altid med Mennesker, der tilhørte den daværende *jeunesse dorée* i København. Det gjorde, at mange indenfor Kapellet ikke sympatiserede med hans offentlige Optræden og har ladet ham det høre. Til Gengæld — eller maaske havde han andre Grunde — lod han sig ikke bevæge til at være med paa et stort Gruppebillede af det samlede Kapel, der skulde ophænges i Foyeren.

Paafaldende er det, at efter Paullis Afgang begynder de skarpe og ru Kanter at slibes af. Det gaar ham som Schiemann: han spiller ingen Rolle mere. Samtidig med at hans Stejlhed og Overlegenhed forsvinder, gaar det ogsaa ganske langsomt ned ad Bakke med ham som Kunstner. Var han end stadig en sikker Mand paa sin Post, saa kunde der over hans Intonation komme en Famlen, der ikke lod sig borteskamotere med Ord. At han selv har lidt derunder, er der ingen Grund til at betvivle, for saa sent som 1887 søgte og fik han Penge til en Rejse til Wien, da han under sit eget Tilsyn ønskede at faa forfærdiget en Fløjte, som skulde hjælpe paa denne Brist. Forsøget lykkedes, og det fortrinlige Instrument, han fik, blev ham til stor Gavn i de sidste Aar af hans Tjenestetid.

Jørgen Petersen blev 1892 angrebet af et meget ondartet Ekzem, som, da anden smertefuld Syg-

Jørgen Petersen.

dom traadte til, gjorde ham det nødvendigt at søge sin Afsked i 1898.

Kun den, der har set ham i disse hans sidste Aar, kan gøre sig Begreb om, hvad han led. Og dog — lige stor var hans Appetit paa Livet. Dødssyg, som han var, stod han en Dag ud af Sengen og lod sig klæde paa for sammen med en Kollega, der af og til saa til ham, at køre ind til »Brædde-hytten« for endnu en sidste Gang at nyde sin Livret: Østers og Porter.

Man sige ellers om Jørgen Petersen, hvad man

vil, utaknemlig var han ikke. Her er et lille Træk, som, hvor ubetydeligt det er, dog fortjener at opbevares:

Han havde fra sin Faders Tid et lille Unikum, en Blyantstegning af Wilh. Gertner fra 1847, forestillende Komponisten Fr. Frøhlich. Da han vidste, hvor stor Pris ovennævnte Kollega satte paa den Art Billeder, havde han lovet ham det efter sin Død. Dog — en Juleaftens Dag sender han Kollegaen det med de Ord: »Glæd mig ved allerede nu at modtage det.«

Ordene var ikke flere, ikke færre, men bag Ordene og Gaven ser man i alt Fald, at i dette Tilfælde passer ikke den gængse Definition af Taknemlighed: »Taknemlighed er den Følelse, der besjæler Mennesket, forinden han har opnaaet, hvad han attraar.«

Jørgen Petersen døde den 7. Oktober 1899.

Jørgen Petersens Forgænger paa Solopladsen var Carl Helsted, der, gennemmusikalsk og dygtig som han var, havde gjort Fyldest; men han, der ogsaa spillede Violoncel og var begavet med en god Stemme, havde andre Planer end at blive siddende nede i Orkestret — og det lykkedes ham at føre dem igennem.

Carl Helsted var født 1818. Skønt han allerede i sit sjette Aar begyndte at blæse Fløjte hos Frøhlich med de mange smukke Navne og blev saa flink, at selve Niels Petersen tog sig af ham, øn-

skede hans Forældre ikke, at han skulde gaa Musikvejen. Hans Fader, der var Paukist og nok ogsaa Valdhornist i Garden, har vel været bange for den kostbare Uddannelse — i Hjemmet var der seks Børn og megen Fattigdom. Saa snart det derfor lod sig gøre, blev han anbragt som Volontær i Rentekammeret, en Stilling, der ikke var tillokkende for en ung Mand med hans kunstneriske Aspirationer. Længe varede det heller ikke, før han lod Rentekammer være Rentekammer for helt at hellige sig Kunsten. Han studerede med en saadan Iver, at han allerede 1837 blev ansat i Kapellet.

Nu blev der for Alvor drevet Musik i hans og hans Broder Edvards Bolig i Vingaardsstræde. Det var i det store Værelse med de indmurede Malerier, i det samme Hus, hvor »bestandig Borgerlig« havde sine Lokaler, og hvor H. C. Andersen beboede et lille Værelse. Og det var ikke Fuskere, der mødtes deroppe til den staaende Kvartet. Niels W. Gade var første Violin, Fritz Schram, Peters Broder, der i lange Tider var Soloviolinist i Kapellet, var anden, Edvard og Carl Helsted henholdsvis Bratsch og Violoncel. Helst spillede Gade Beethoven.

Og notable Tilhørere havde de ogsaa:

Der var Høedt, den mest æstetiske af alle æstetiske Skuespillere, og der var Ferslew, den mest filosofiske af alle filosofiske Sangere. Og var man

træt af at spille Strygekvartet, af at æstetisere og filosofere, satte Carl Helsted sig til Klaveret og gennemgik med sin høje Baryton alt, hvad de unge, graadige Musikere kunde faa fat paa af ny Sanglitteratur.

Den Gang var det ikke saa let som nu at skaffe sig Musikalier. Baade Gade og Helstederne maatte ofte afskrive Partiturer for at lære Værkerne at kende. Det kgl. Teater udlaante intet. Man maatte henvende sig til de faa Bog- og Musikforlæggere og Amatører, der ejede noget. Saaledes skrev Gade Elviras Arie i »Don Juan«s første Akt af i Partitur efter Stemmer, og Helstederne udskrev Spohrs Oktet.

Naar Vinterkampagnen var sluttet, søgte de to Brødre ret ofte om Sommeren til Hvidkilde, der ejedes af Baron Holsteen-Lehn. Baronen var selv med Liv og Sjæl Musiker og dirigerede med godt Mod, naar Lejlighed gaves, sit Orkester i Svendborg. Paa Hvidkilde traf Brødrene sammen med den forgudede Kellermann, med Wexschall, Violinisten Sveistrup, Skuespillerne Schwarzen og Foersom.

Og ofte tog Kellermann Violoncellen — sin »Therese« kaldte han den — frem og rørte Tilhørerne med »Romanescaen«s vemodige Toner, og lige saa ofte lyttede man begejstret til, naar Wexschall paa sin Violin afbrændte et helt Fyrværkeri af de mest hasarderede Vanskeligheder,

eller naar Carl Helsted fyldte Herregaardens Sale med sin smukke Røst.

Et sandt Slaraffenliv, hvoraf Helsted blev udrevet ved den behagelige Meddelelse, at han havde faaet det store To-Aars Stipendium, *ad usus publicos*.

Nu gjaldt det om at skynde sig!

En paabegyndt Ouverture i Mendelssohnsk Aand var kun halvfærdig. Paa Edvard Collins indstændige Anmodning blev den fuldendt i Berlin og indbragte ham et *Accessit*.

I Hamborg hørte han for første Gang Fr. Liszt. Skønt han maatte staa ude paa Gangen, i den Grad overfyldt var Koncerten, var Indtrykket saa overvældende, at han nær havde tabt Næse og Mund. Aldrig i sit Liv havde han troet, at det var ét Menneske mulig paa Klaver at spille Ouverturen til »Wilhelm Tell« saaledes. Aldrig før havde han hørt noget lignende.

I Berlin, hvor altsaa Helsteds Ouverture blev gjort færdig hos den Skrædder, der havde givet ham Logis, fik han Adgang til Kgl. Schauspielhaus, der i de Tider havde Overflod paa gode Skuespillere. »Faust« var det første, han saa. Ypperligt udført gjorde den et mægtigt Indtryk paa ham.

Han plejede ogsaa Omgang med Berlins fremragende Musikere, men om han f. Eks. af Kapelmester Tauberts Aftenindbydelse havde andet Ud-

bytte end det rent materielle, at han blev trakteret med dejligt, frisk, dansk Rugbrød, lader sig ikke paavise.

Fra Berlin gik Rejsen til Leipzig.

I November kom han og blev Sæsonen ud, hvorved han gennem Mendelssohn, der gav ham Adgang til Prøver og Opførelser, fik tolv Gewandhaus Koncerter at høre under dennes egen Ledelse.

Helsted sluttede her i Leipzig Venskab med Verhulst, Hollands Mendelssohn, paa den Tid Dirigent i »Euterpe«, og i dennes Indstudering havde han den musikalske Glæde for første Gang at høre Schuberts C-Dur Symfoni, der jo for nylig var blevet opgravet af Schumann, og som end ikke Schubert selv havde faaet at høre.

Ogsaa selve Mesteren, Felix Mendelssohn-Bartholdy, lærte Helsted at kende personlig; han besøgte ham endog flere Gange, men havde større Udbytte af sit Forhold til Leipzigs anden musikalske Storhed, Robert Schumann.

Vist saa, Rygtet havde Ret! Tavs var Schumann, meget tavs. Men han var en fortrinlig Tilhører, der kunde le hjærteligt af alt, hvad der morede ham — ikke ulig vor egen Michael Wiehe, der, langt fra at virke trykkende ved sin Tavshed, snarere opildnede alle til at anspænde deres Aandsevner. Og naar saa Helsted, efter at have tilbragt Aftenen ved Stambordet, fulgte Schumann

hjem fra Ølstuen, var denne ikke længer den tavse. Paa Tomandshaand talte han meget og gerne. Det var paa en saadan Aften, at Schumann sagde til Helsted, der lige havde meddelt ham, at han vilde rejse til Paris for at uddanne sin Stemme og studere Sangkunst: »De, som har Stemme og er Musiker, hvorfor vil De lære at synge?«

Stor Tillid til Sangkunst beviser Ytringen ikke. Men denne Mangel paa Tro til, at man kunde l æ r e at synge, var ikke ualmindelig den Gang.

Men Tiden kom, hvor han maatte forlade det kære Leipzig.

Over Prag rejste han til Wien.

Ogsaa i Prag gjorde han et interessant Bekendtskab: han traf sammen med Svenskernes nuværende musikalske Nationalhelgen, Stenhammars, Tor Aulins' og hele det unge Sveriges Afgud, Franz Berwald.

Den Gang var denne, den store Beethoven-Dyrker, endnu upaaagtet i sit Hjem og langt forud for sin Tid. Nu er han, i alt Fald synes man det her i Danmark, snarere en Smule forældet, uagtet sin imponerende Genialitet. Men levede han nu, han behøvede saa vist ikke — som han havde for Vane — at lukke alle Døre af, for at ingen af dem, han havde indfanget, skulde slippe ud, naar han satte sig til at spille en af sine den Gang i Sverige saa forkætrede Symfonier, de, der nu deroppe er allemands Ejendom.

Helsted kom til Wien, til »Volksgarten«, til »Zur Birne« og — *les extrèmes se touchent:* han, der var opammet med Klassikerne, og som selv havde forsøgt sig i deres store Former, maa sænke Vaabnene for de glade Wieneres Liv og Lune — han bliver betaget, beruset, ja dødelig forelsket. Strauss og Lanner er Idealerne. Hvem af de to han gav Prisen, maa staa hen; om det var Strauss, der for lutter sprudlende Humør umuligt kunde staa stille foran sit Orkester paa sine to Ben, men ellevild dansede foran det, mens han strøg Violinen dertil, eller om det var den mere adstadige Lanner, der i Kjole og Hvidt, værdigt og fornemt præsenterede sine stilfulde Valse, der var lige saa livsglade som de Strauss'ke.

Men umuligt er det ikke, at noget af Wiens løsslupne Kaadhed har smittet den unge Komponist og sat Mærke i den Kvartetstudie, han herfra sendte Baron Holsteen-Lehn.

Det var med Sorg, at den unge Carl Helsted tog Afsked med Strauss' og Lanners By. Lystige Dage havde han tilbragt sammen med de Familier, som Rob. Schumanns Introduktionsbreve havde givet ham Adgang til, og glad havde han været for Kellermanns Forældre, der var bosiddende i Wien

Men Pligten kaldte.

Han skulde og maatte til Paris, hvor Manuel Garcia, Laryngoskopets verdensberømte Opfinder,

Jenny Linds og Julius Stockhausens Lærer, var Rejsens Maal.

Gennem August Bournonville, der just opholdt sig i Paris, og som havde tjent sammen med Garcia ved den store Opera, blev han indført hos den berømte Sanger.

»*La voix est bonne!*« erklærede denne; men desværre havde Helsted ikke Raad til at tage regelmæssig Undervisning. Fondet »*Ad usus publicos*« kunde ikke udrede 200 Frcs. om Maaneden til Garcia.

Ikke desto mindre fandt Helsted paa mange Maader Lejlighed til at arbejde under ham. Han deltog saaledes i de anatomiske Studier og Eksperimenterne med dødes Struber. Her hørte han for første Gang Tale om »Ansætning ved Stemmeridsen«, hvad han dog ikke blev begejstret for, da det gav Stemmen en vis Stivhed.

Helsted blev ogsaa en flittig Gæst ved Garcias Te-Soiréer, hvor han medvirkede baade i Kor og Kvartet. Garcia, der selv var langt mere Sanger end Musiker, beundrede Helsteds Evne til at synge fra Bladet.

Saa flittig havde Carl Helsted været med sit Sangstudium i Paris, at han ikke fik Stunder til at dyrke Teater og Koncerter. At han af Bournonville blev præsenteret for »Jødinden«s Komponist, den smukke, men i sit Væsen saare fornemme og fjærne Halévy, blev af ringe Betyd-

ning, ligesom Besøget hos Taubert i Berlin havde været det, ja maaske af endnu ringere, for her fik Helsted ikke en Gang en Skive Rugbrød!

Med Postbefordring kom Helsted over Marseille til Rom ved Paasketid, hvor han hørte Messerne i det sixtinske Kapel og undrede sig over, at *a capella*-Koret, der bestod af Kastrater, Tenorer og Basser, blev instrumentalt understøttet af Kontrabasser.

Vidunderlig skønt lød Palæstrinas og Vittorias Kirkemusik. Skønt lød Kastraternes faste Klang og herlige Intonation. Skønt var det at høre deres mægtige *Crescendo* og *Decrescendo*, naar Stemmerne hævede og sænkede sig uden nogen bestemt Takt. Det var, som lyttede man til et Hav af firstemmige Bølger. Og Indtrykket forstærkedes til det næsten overjordiske, naar Langfredag Aften alle Lys slukkedes, og det sixtinske Kapel blev indhyllet i Mørke.

Fra Michelangelo gik Tanken nok saa naturligt til Bertel Thorvaldsen, og med sine Anbefalinger i Lommen begav Helsted sig paa Vej til Atelieret.

Ikke uden Hjærtebanken traadte han ind for at gøre Nordens Phidias sin Opvartning.

Han banker paa.

»Kom ind,« lyder en Stemme.

Han gaar ind. Men hvor er Thorvaldsen? Forsvunden, væk!

Det var underligt.

Men hvad er det? Der oppe, højt under Loftet paa et skrøbeligt Stillads, sidder der en og dingler med Benene.

Jo, vist, det er ham, og snart er Passiaren i Gang.

Besøget var Indledning til, at de oftere traf sammen paa Osterier, især hos Lepra, hvor Marstrand, Küchler, Jerichau, Constantin Hansen og den senere Møntmester, Medaillør Petersen færdedes; sammen med den sidste boede Helsted i et gammelt Kloster paa Monte Pincio.

Naturligvis kunde Carl Helsted som alle Stipendiater ikke stoppe op med Rom — han maatte ned til Napoli, Santa Lucia og Capri. Længere naaede han ikke mod Syd, saa maatte han atter tænke paa at vende Næsen mod Nord. Over Perugia gik Hjemturen videre over Bologna, og her havde han Lejlighed til at se og tale med den Mand, der ved sin Melodis Rigdom og yppige Velklang havde bragt det ganske Europa ud af sine Folder, selve »Svanen fra Pesaro«, Gioacchino Rossini.

Selv om Helsted ikke havde den Glæde, at *il divino maëstro* gik til Flygelet og gennemløb hele »Barberen i Sevilla« og »Wilhelm Tell« for ham, har Rossini dog maaske — og lad os haabe det! — gjort ham bekendt med en eller flere af sine selvkomponerede Salater eller Postejer, dem, han egenhændig tillavede saaledes, at det er van-

skeligt at sige, om han som Kok eller Komponist nød størst Berømmelse.

Naa, i hvert Fald: Velbekomme, og lykkelig Rejse, kære Helsted! I Morgen gaar det videre ad München til, hvor De atter vil finde Landsmænd: danske Malere som Simonsen, Frøhlich og Storch. Og saa tilbage til Leipzig!

En Fryd maatte det være atter at spadsere omkring paa de kendte Steder, at se Gewandhaus og Mendelssohn igen og være sammen med Robert Schumann, hvem han tilegner et Hefte Sange.

Da Schumann fik Lejlighed til at se Sangene i Manuskript, raadede han Helsted til at udelade den sidste.

»Ja, men den holder jeg allermest af,« indvendte Helsted.

»Saa lad den staa!«

Og pudsigt nok skriver Schumann i »Neue Zeitschrift für Musik«, da han senere anmelder Sangene: »Den sidste er bleven mig den kæreste.«

Da Helsted kom hjem til København, laa Udnævnelsen som første Fløjtenist og ventede paa ham. Saa gør han Tjeneste, skønt med Ulyst, til 1869, da han for bestandig bytter Fløjten med Taktstokken og arver sin Broder Edvards Plads som Koncertmester ved det kgl. Teater — noget, der nogenlunde svarer til Stillingen som »anden Kapelmester«.

Forud for denne Tid havde han gjort sig stærkt

bemærket som Komponist. En Symfoni bragte han hjem fra Rejsen, en anden skrev han her. Begge opførtes i Musikforeningen. En god Klaverkvartet, skrevet 1864, blev hørt flere Gange baade i Gammel- og Ny Kammermusikforening. Fremdeles skrev han større Korværker og Sange, og alt vidnede om frodige, sunde Anlæg. Hans Ting var prægede af en naturlig Sangbarhed, der var hans Naturel medfødt, siger W—d. i en Artikel i Anledning af hans Død. Men der er ingen Tvivl om, at Vennen Niels W. Gades saa meget større Skaberevne har virket hæmmende paa ham som paa Broderen Edvard. Begge kastede derfor tidligt Komponist-Gerningen over Bord for at sætte deres Energi ind paa andre Felter.

Dog blev det heller ikke som Dirigent, at Carl Helsted skulde høste sine Laurbær. Det tør vel nok siges, at paa dette Omraade manglede han ganske »das Zeug«, som Tysken udtrykker sig. Han besteg Podiet, som var det en tung Pligt, han kun med Ulyst opfyldte, og dirigerede »Elverhøj« eller »Eventyret i Rosenborg Have« solidt, rigtigt og forstandigt, men uden Glød, uden Kærlighed til Opgaven, og især uden at virke overbevisende, end sige elektriserende paa Orkester og Publikum. Til hans Undskyldning tjener dog, at det langt fra var de morsomste og taknemligste Opgaver, han fik — en lille Opera faldt saa at

sige aldrig af. Paulli havde et Jærnhelbred og forsømte ikke sin Tjeneste.

Nej, Carl Helsted maatte søge sine Laurbær andet Steds — og han fandt dem.

Det var hans Kærlighed til Sangen, der blev hans Livs Vægtstang, den, der hævede ham til, i alt Fald for en Tid, at være den ubestridt første i sit Fag herhjemme.

Allerede i Glæsers Tid blev han benyttet til at synge med Teatrets Operister, ligesom Henrik Rung, der som Cæciliaforeningens Stifter og Komponist til Musikken i »Svend Dyrings Hus« og utallige Sange, hvoriblandt saa folkekære som »Modersmaal har en himmelsk Lyd«, med Rette nød stor Popularitet. Der var dog den store Forskel paa de tvendes Engagement, at Henrik Rung var fast ansat som Syngemester, medens Carl Helsted af Teatret fik Betaling for hver Elev, han sang med. Først efter at Rung havde trukket sig tilbage, blev Helsted det kgl. Teaters Syngemester — en Stilling, han hævdede i femten Aar. Han havde saaledes Lejlighed til at arbejde med omtrent alle de Stemmer, der duede noget. Blandt mange andre er Fru Liebe, Fru Zinck, Fru Levinsohn, Fru Lütken, Fru Erh. Hansen, Frk. Schrøder og Frk. Christensen hans Værk. Blandt Herrerne har han uddannet Steenberg, Nyrop, Erh. Hansen, Døcker, Christophersen, Fr. Hartmann og Foss, Fr. Bruun og Haunstrup.

Ogsaa saa kendte Kunstnere som Caroline Lehmann, Bielefeldt og Valdemar Lincke er hans Elever.

Som Kuriosum kan noteres, at Niels J. Simonsen er en af de faa, der aldrig har sunget med Helsted. Han blev sin første Kærlighed tro og svor hele Livet til Rung.

Samtidig med sin store Virksomhed ved Teatret havde Helsted en Mængde private Elever. Og næsten uoverkommeligt for ham maa det have været, da han ligesom sin Broder blev knyttet til det nyoprettede Konservatorium i København.

Det vilde have været utænkeligt, om Carl Helsted som Lærer ikke ofte var blevet stærkt kritiseret. Paa intet Omraade har Kampen til alle Tider raset hidsigere end mellem Sangpædagoger. Naturligvis vilde det være skønt og opløftende, hvis de ligesom Pryssing og Klatterup uden smaalig Jalousi vilde lade hinanden vederfares Retfærdighed, men saa englegode er nu en Gang sjældent Menneskene. Tværtimod, hver staar paa sit.

Der er kun én Gud, og Mahomed er hans Profet.

Der er kun én Sangskole, og Helsted dens Profet.

Men her var desværre den Gang to Skoler, og Rung den andens Profet.

Hvem af Profeterne havde Ret?

Helsted og Rung var alt for fornemme til selv

at blande sig i Striden, men desto heftigere kæmpede de tvende Partier, baade privat og i Pressen, saa der vankede braadne Pander paa begge Sider. Nu er der løbet meget Vand i Stranden siden da, og man tør vistnok med Rette formode, at begge Sanglærere, der hver for sig havde Resultater at opvise, havde Ret — de har begge været saa dygtige Sanglærere, som Tiden overhovedet den Gang frembragte herhjemme.

Efter Rungs Død blev Carl Helsted Enehersker i Sangkunstens Rige, og længe efter, at han havde taget sin Afsked fra Teatret (1885), vedblev han som Lærer at hævde sin Stilling.

Carl Helsted døde den 6. Juni 1904. Det er altsaa ikke saa mange Aar siden, man kunde se den gamle Professor med det smukke, graanede Haar, en Profil, der ikke saa lidt mindede om Ungdomsvennen, Høedt, og en Holdning, som kun skæmmedes af hans slæbende Gang, daglig gaa Vejen til Konservatoriet for at give sine Timer.

Først da han var saa syg, at Legemet ikke mere vilde lystre, maatte han afslutte den Gerning, som han havde helliget sit Liv.

Edvard Helsted var ikke født med sin Broders kraftige Konstitution og robuste Helbred, tværtimod, han havde største Delen af sit Liv maattet kæmpe med Legemets Svaghed. Derfor egnede han sig heller ikke til den Koncertmesterplads,

han havde modtaget 1863 og sad inde med til 1869, da Carl Helsted blev hans Afløser.

Men dirigere kunde han.

Som Orkesterleder var han sin Broder diametralt modsat. Fyrig og lidenskabelig kastede han sig ved Indstuderingen over sine Opgaver, de kunde være nok saa ubetydelige, og søgte kunstnerisk at faa det mest mulige ud af dem. Resultaterne var ogsaa gode nok, men, svag som han var, havde han ondt ved at styre sin Heftighed, og ikke sjældent kom det til Rivninger mellem ham og Kapellets Spidser, der var vant til at tage Sagerne med større Ro og til, at der toges mere Hensyn til dem. Kun seks Aar holdt han ud, saa tvang Helbredshensyn ham til at søge sin Afsked. Det blev da ogsaa for ham som for hans Broder Lærergerningen, der blev Tyngdepunktet i hans Liv. Han, der som Klaverspiller ikke ydede noget som helst og endog, i alt Fald for Nutids-Pianister, havde kuriøse Anskuelser om Haandstilling og Anslag, blev i Kraft af sin musikalske Personlighed en ganske fortrinlig Lærer saavel for sine private Elever som for Konservatoriets. Thi begge Brødrene var af Gade, med det sikre Blik, denne havde for, hvad han kunde bruge, blevet knyttet til den nye Læreanstalt. Og var der nogen, der kendte Helstederne, saa var det Gade.

Havde han ikke allerede, da de endnu var unge,

Carl Helsted.

Uge paa Uge, Aar paa Aar spadseret ud ad Lyngby til med Vennen Edvard under Armen for at naa ud til den fælles Violinlærer, Schall? Og hvor havde ikke Vejen syntes dem kort under deres endeløse Diskussioner om Musik og Kunst. Havde han ikke lige saa vel som Carl deltaget i Kvartetspillet og i de filosofisk-æstetiske Samtaler der-

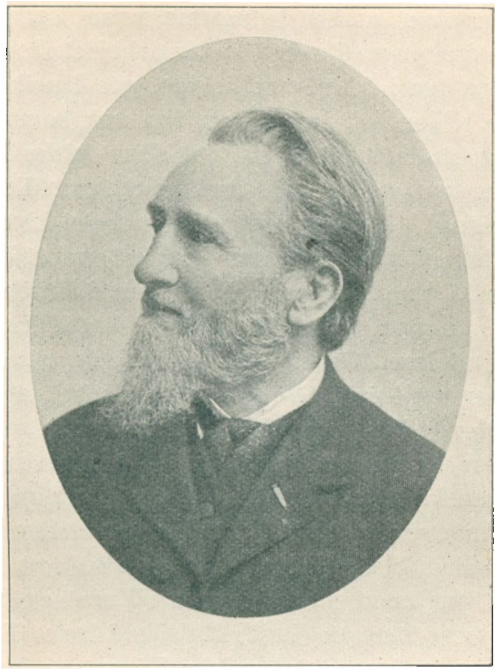

Edvard Helsted.

oppe i Vingaardsstræde? Senere i Livet havde jo ogsaa Venskabet mellem de tre holdt sig, saa Gade vidste paa en Prik, hvad Edvard Helsted indeholdt, da han tilbød ham Stillingen ved Konservatoriet. Han vidste, han var ikke en af de almindelige Klaverpædagoger, hvoraf der gaar tretten paa Dusinet, vidste, at Edv. Helsted, der jo

var opvokset under de samme smaa Kaar som sin to Aar yngre Broder, havde arbejdet sig op til at være den i Intelligens betydeligste Musiker, vi havde. Filosofisk anlagt, som han var, havde han læst og studeret mere, end det ellers falder i Musikeres Lod, og han var endt som Søren Kierkegaardianer. Kierkegaard vedblev hele Livet at være hans Yndlingslekture. Religiøst grebet havde han altid været, og uden Kierkegaard havde han næppe dannet sig det System, hvorefter han mente at leve. Og sikker paa sig selv, som han var, var det ham i Grunden uforstaaeligt, at ikke alle Mennesker uden Undtagelse havde samme religiøse Anskuelser som han — h a n s var jo dog ganske uimodsigeligt de eneste rigtige. Inderst inde var Edvard Helsted højst intolerant — og det ikke blot religiøst. Konservativ, som hans Natur var, maatte Radikalisme i Kunst og Litteratur være ham en Pest. Halvfjerdsernes Bevægelse fandt den aristokratiske Tyran — for det var det, han var — forargelig, ja afskyelig. Fremkom nogen med en Ytring, der smagte ham af radikal Opposition, kunde han blive rent ud fanatisk og med en forbavsende Lidenskab og forøvrigt ogsaa med en sjælden Veltalenhed forsvare sine Standpunkter. Men mon det ikke gik ham i Debatter som i Teatret? Han taalte ikke Modsigelse, »hans Helbred tillod ham det ikke«.

Men, Spøg til Side, hans sarte Nerver, hele hans Konstitution led derunder.

Kunde han derimod faa Lejlighed til at tale ikke m e d, men t i l en yngre, der havde for stor Ærefrygt til at ytre andre Meninger end hans, var han uudtømmelig i at udvikle sine Anskuelser; og atter og atter indprændte han den unge Respekt for den Følelse, der maaske hos ham selv var stærkest udviklet, Ansvarsfølelsen.

Edvard Helsted hørte ikke til dem, der paastod, at hvem Gud har givet et Embede, giver han ogsaa Forstand til at røgte det.

Nej, hvem Gud havde givet Talentet, havde Forpligtelse til at hæge om det; alt skulde og burde han gøre for at faa det mest mulige ud af det.

Og jo større Gaven, des større Ansvaret!

Geniet burde leve sit Liv saaledes, at han, naar den Dag kom, hvor han skulde staa til Regnskab, da trøstig kunde sige: »Se, med den Kapital, Du har givet mig fremfor andre, har jeg handlet saaledes, at den har baaret gode Renter. Og ikke jeg selv alene har nydt godt af dem, men jeg har efter Evne gjort andre delagtige i dem.«

Var Edvard Helsted som Filosof Kierkegaardsk, var han som Musiker Gadesk; akademisk, klassisk helt ud i Fingerspidserne, romantisk helt ind i Hjærterødderne: Haydn—Mozart—Beethoven, og saa Schubert—Weber—Mendelssohn. Schu-

mann og den forgudede Niels W. var Slutstenene. Til den anden Side: Sebastian og Philip Emanuel Bach—Händel—Gluck foruden de gamle Nederlændere og Italienere. Men saa vilde han heller ikke mere. Franz Liszt som skabende Aand blev ham hele Livet forhadt. Af Liszts umaadelige Produktion har kun et — siger og skriver et — Stykke fundet Naade for hans Øre. Det er endda kun en ganske diminutiv Pièce, *La consolation* i E-Dur.

Dog, hvor meget af sit Krudt han end anvendte for at skyde det nye i Sænk, hans Videbegærlighed var endnu større end hans Had. Maaske blev han ogsaa med Aarene mildere i sin Dom.

Eller var Wagner en Undtagelse?

For i Timevis kunde den firsindstyveaarige Olding sidde og lytte til, naar hans Neveu, Gustav Helsted, satte sig til Klaveret og gennempløjede »Tristan og Isolde«.

Saadan var den Mand, som Gade mellem mange valgte til Lærer for de unge.

Og hvordan var han som Lærer?

Ingenting for den, der ikke forstod ham, og som han ikke forstod.

Alt for den, der forstod ham, og som han forstod.

Som sagt, ude af Stand til »at spille for«, saa Eleven kunde faa et levende Billede af, hvorledes Værket, han studerede, skulde lyde, havde han

kun Ordet til sin Raadighed; men det forstod han ogsaa at bruge som faa.

Logisk var han i sine pædagogiske Principper, og Logik forlangte han af Eleven.

Undslap der denne en ulogisk Bemærkning, hurtig som en Ørn slog han sin Klo i det ulykkelige Væsen og naglede ham fast med hans egne Ord. Intet Under, at Eleven havde vældig Respekt eller snarere vanvittig Rædsel for ham. Men var Angsten ved nærmere Bekendtskab overvundet, blev Respekten parret med en inderlig Hengivenhed.

Hvor forstod han ikke at klargøre Eleven, h v a d han fordrede af ham, og h v o r l e d e s. Og det var ikke alene, hvor det drejede sig om den musikalske Side af Sagen, men ogsaa hvad kun angik det rent tekniske. En ganske særlig Evne havde han til at faa de tekniske Principper sat i Forbindelse med det musikalske Indhold. Han, der selv var Idealist og Skønhedsdyrker, og som i sin Ungdom til Ven havde haft Michael Wiehe, den levendegjorte Poesi i al dens overnaturlige Pragt, kunde ikke øve sin Gerning, uden at der faldt et poetisk Skær over den. Og grundig var han, grundig som faa. Som Lærer vilde han til Bunds i Tingene, al Overfladiskhed var ham en Rædsel. Det var ikke nok, at Eleven kunde Noderne, beherskede Tempoet og spillede med den Fantasi, Vorherre nu en Gang havde forlenet

vedkommende med. Nej, han forlangte en stærk Uddyben af Opgaven og en fuldmoden Opfattelse.

Om at spille Beethoven, saaledes som Beethoven skulde spilles, kunde der f. Eks. ikke være Tale, før man var fyldt de tredive.

Derfor bebrejdede han ogsaa en af sine Yndlingselever — forøvrigt vistnok med Urette —, at hun for tidligt vilde begynde sine Koncertrejser i Udlandet. Hun burde hellere blive hjemme endnu en lille Tid og fordybe sig i Sebastian Bach.

Mon nu Edvard Helsted med sine store pædagogiske Evner, med den Respekt og samtidig Hengivenhed, han forstod at indgyde Eleven, med sin Begejstring for sin Gerning og med sin udpræget poetiske Natur, ja, og saa med sin utrolige Uegennytte i alt, hvad der hed Pengesager — mon han nu ogsaa var Manden, der var i Stand til at gøre en Kunstner fuldt færdig?

Det maa vistnok besvares med »Nej«.

Og hvorfor?

Fordi han, despotisk som han var, aldrig kunde finde sig i at give Eleven frie Tøjler, aldrig vilde lade ham faa Luft under Vingerne, med et Ord, aldrig kunde finde sig i, at Eleven frit udviklede sin egen Personlighed. Ikke fordi han i Princippet var imod, at denne gik paa egne Ben, men ganske simpelt, fordi han, der var saa sikker paa,

at hans Opfattelse var den ene rigtige, ikke med sin bedste Vilje kunde bøje sig for nogen andens.

Var Mennesket, som Biblen lærte, skabt i Guds Billede, saa burde Eleven være skabt i hans. Maaske sig selv uafvidende, var hans Valgsprog: »vi alene vide«, og herefter havde alle vedkommende, færdige som ufærdige, sig at rette.

Hvad hjalp det for Eksempel til syvende og sidst, at Helsted med nok saa poetiske Ord kunde forklare Eleven, at den lille yndefulde Allegretto i Beethovens saakaldte »Maaneskins«-Sonate — den Allegretto, som Liszt kalder en Blomst mellem tvende Afgrunde — ikke maatte spilles i det usaligt livlige Tempo, som saa mange Pianister havde for Skik, men at den burde opfattes som en vemodig og kærlig Tagen-Afsked fra den, man holder af — ja, hvad hjalp det, at han til yderligere Forstaaelse underlagde Melodien en lille forklarende Tekst: »Ich denke dein, leb wohl, leb wohl!«, naar Eleven alligevel ikke maatte opfatte Stykket paa sin e g e n Maade, lige saa lidt som han i Adagioen fik Lov til at fordybe sig i sin e g e n knugende Sorg eller i Finalen give sig sin e g e n brusende Lidenskab i Vold, men pænt maatte lade sig nøje med slavisk at rette sig efter Lærerens Anvisninger?

Se, derfor kunde det vel ogsaa en enkelt Gang ske, at en Elev i rigtig Forstaaelse af, at nu var Tiden inde, søgte andre Steder hen for der at

prøve egne Vingers Kraft. Det maa da siges til den gamle Pædagogs Ros, at selv om sligt har været ham en stor Sorg, aldrig lod han Eleven føle det. Var det et af hans Hjærtes Børn, vedblev han eller hun, ridderlig og formfuldendt som Helsted var helt ud til Fingerspidserne, at staa ham nær; han vedligeholdt Forbindelsen med dem, interesserede sig for alt deres, ja, han bad dem komme ud til sig i det idylliske Fredensborg, hvor han havde opslaaet sit Paulun ikke langt fra sin Ven, Bournonville.

Her var det, at Edvard Helsted en Dag mødte Balletmesteren, der i Ridderlighed ikke gav Vennen noget efter.

Helsted spadserede med fire af sine Elever, som han præsenterede.

Med en sirlig Hilsen og gratiøs Haandbevægelse udbrød Bournonville:

»Kære Ven, jeg lykønsker Dig til dem, dem til Dig!« og fortsatte sin Gang i Parkens skyggefulde, melankolske Alléer.

Uagtet Svagelighed og Sygelighed vedblev Edvard Helsted indtil 1890 at give sine Timer paa Konservatoriet.

De ti sidste Aar af sit Liv tilbragte han i sit kære Fredensborg, ensom og næsten glemt. Men glad blev den gamle Mand, naar ældre og yngre Venner kom ud og aflagde ham Visit.

Fandt den besøgende Naade for hans kritiske

Øjne, kunde han vaagne op til Livet, fortælle om sig selv og sin Kunst, om hvad han havde set og hørt i sit lange Liv. Og skønt han saa ud som en Mumie, led af Aandenød, og skønt Leveren og Hjærtet var angrebet, medens Benene kun med største Besvær kunde bære ham, udbrød han en Gang ved en saadan Lejlighed:

»Ja, kære, De kan tro mig, om De vil, jeg føler mig saa ung, som da jeg var fem og tyve — det er kun de forbistrede Ben, der minder mig om min sande Alder.«

Den 1. Marts 1900 døde Edvard Mads Ebbe Helsted, som han ved en Klokkers Fejl kom til at hedde i Kirkebogen, i Stedet for Edvard Mazeppa Helsted, som Forældrene havde ønsket ham døbt.

Hvad hans ydre Liv angaar, ligner det i saa mangt og meget Broderen Carls, at det vilde virke alt for trættende at gentage det i sin Helhed.

Han fik tidlig sin Fader til Lærer paa Violinen, senere, kort Tid efter hinanden, Carl og Ludwig Mohr og derpaa Teophilus Hansens Broder, der havde opnaaet Ansættelse i Kapellet uden at være nogen egentlig Heksemester paa sit Instrument; men det var en meget net og venlig Herre, der dog næppe har egnet sig til Lærer; for naar de to spillede Duetter, slog Hansen den lille Edvard over Fingrene med Buen, hver Gang han selv greb falsk.

Samtidig dyrkede Edvard Helsted ogsaa Tegnekunsten med saa gode Anlæg, at han blev optaget paa Kunstakademiet under Professorerne Lund og Preisler.

Med Musikken fik det dog først den rette Gænge, da han 1831 fik Schall til Lærer og blev optaget paa den kongelige Violinskole.

Her hørte han for første Gang i sit Liv Udtalelser som denne, »at ægte Toneværker bød paa andet og mere end Klangskønhed og interessante Motiver«, og han fik Lyst til selv at prøve sine Kræfter.

Han begyndte straks, uagtet han savnede Kendskab til Akkordlære, Stemmeføring o. s. v.

Da han var færdig med en Strygekvartet og et stort Arbejde for Soli, Kor og Orkester, gik han til Frøhlich med sine samlede Værker under Armen og bad ham se paa dem for eventuelt at give ham Undervisning i Teori.

»Næ, saagu om jeg hverken vil eller kan,« svarede Frøhlich.

Han fik nu alligevel et kort Udtog af Harmonilæren, og det fortsattes under P. C. Krossings kyndige Vejledning.

»Et Par Aar anvendte jeg nu,« siger han, »paa at gennemgaa et Kursus, der strakte sig fra Akkordlærens og Stemmeføringens C. D. E. og videre fra to- til mangestemmig Sats, Kanon og Fuga.«

Ved sin Afgang som Elev fik han dette Testimonium:

»Særdeles dygtig og veludrustet til at være Vejleder for andre.«

Hans første Elev var Carl Helsted, den sidste nylig afdøde Professor Chr. Barnekow.

Efter Schalls Død overtog, som bekendt, Wexschall Violinskolen, og Helsted kom nu en kort Tid under hans Hænder; dog blev Undervisningen ikke af lang Varighed, da Wexschall fandt ham tilstrækkelig flink til at gøre Tjeneste som Reserverepetitør ved Balletten.

Denne lille Ansættelse gav ham Mod til at bryde med Tegnekunsten og definitivt bestemme sig for Musikken som Livsopgave.

Det er paa denne Tid — 1838 —, han vinder en af Musikforeningen udsat Pris for »Melodier til danske Sange«.

For Resten den samme Konkurrence, der skaffede J. P. E. Hartmanns »Flyv, Fugl, flyv!« en lignende Belønning.

Samme Aar overraskedes han med den ikke ubetinget behagelige Underretning, »at han var bleven ansat som Violinelev, dog uden Gage, til saadan bliver vakant«.

Helsted syntes slet ikke om denne Tjenesteforøgelse. Desuden var Pladsen paa Sekund-Siden, og Udsigten til maaske i mange Aar at skulle gøre Tjeneste som Anden-Violin var ham utaalelig.

Imidlertid, da det snart gik op for ham, hvor rig Lejlighed han havde til at gøre Dirigent- og Instrumentationsstudier, steg Humøret atter, især da der indtraf en lille Begivenhed, som fik Betydning for ham:

Ved en Prøve paa »Jægerbruden«, som Frøhlich dirigerede, henvendte han sig til Helsted med Forlangende om, at denne skulde spille den store Bratsch-Solo. Helsted vægrede sig, havde aldrig studeret den, kendte den knap — men der hjalp ingen kære Moder. Han fik fat paa »Jacobis store, sorte Djævel af en Bratsch«, kom godt fra Soloen og blev komplimenteret af Kollegerne.

Da nu Paulli rejste til Udlandet, kom Helsted til midlertidig at overtage hans Stilling som »virkelig« Repetitør, ja, kom ved et heldigt Tilfælde endog til at dirigere Balletten »Sylfiden«.

Helsteds Navn var nu saa anset, at det blev ham, Bournonville opfordrede til at dirigere ved de Forestillinger, som han med en Del af Balletpersonalet agtede at give i Kristiania.

Ogsaa som Kammermusikudøver var man begyndt at tale om ham.

Med Gade, Wexschall og sin Broder havde han jo lagt Grunden i Vingaardsstræde. Herfra ryg-tedes det snart, at han var en paalidelig Mand ved Bratschen, og snart deltog han som Paullis Stedfortræder med Carl og Ernst Weiss, Skrike og Heyerdal i staaende Strygekvartetter. Følgen her-

af var, at man ogsaa henvendte sig til ham for at formaa ham til i Stedet for den bortrejste Paulli, der i lange Tider havde været eneste Hane i Kurven, at medvirke ved offentlige Præstationer.

Samtidig begyndte Bournonville at bestille sin Musik hos ham — altsammen dog kun Hastværks- og Repetitør-Arbejder; men da Edvard Helsted havde overværet en Prøve paa »Psyche«, betog Balletten ham saa stærkt, at han ikke kunde lade være med at tale til Balletdigteren derom.

»Ja, naar Du har det Syn paa den, beder jeg Dig om at skrive Musikken.«

»Gerne, men uden Hastværk.«

Her fik han for første Gang Lov til at være sig selv, og han skrev en Musik, som han mener, han nok kan være bekendt.

Ogsaa til »Napoli«s første Akt kom han til at komponere Musikken. Blandt Edvard Helsteds mere kendte Arbejder hører desuden »Toreadoren«.

Men han arbejdede ikke blot for Teatret. Saaledes har han og Carl Helsted i Fællesskab instrumenteret »Polacca gueriera« for Ole Bull, ligesom al den Musik, Danserinden Lucile Grahn skulde benytte, da hun rejste herfra, er instrumenteret af dem.

Han havde nu i en Række af Aar haft et godt Navn som Bratschist og Teoretiker, et Navn, som

dog ikke svarede til, hvad han i Kraft af sine Evner mente at fortjene.

Allerede i Begyndelsen af Tredserne beherskedes han af en ideal Stræben, der førte ham til den faste Overbevisning, »at ikke blot et musikalsk dannet Øre, men ogsaa et dannet Øje, skolet Tænkning, tøjlet Fantasi og lutret Følelse var nødvendige Betingelser for Talentets fulde Udvikling«. Med utrættelig Flid søgte han derfor at tilegne sig, hvad han manglede, ved hyppige Besøg paa Maleri- og Skulptursamlinger og ved alvorlig Fordybelse i Værker »til Befordring af de moralske og intellektuelle Egenskabers harmoniske Udvikling«.

Dog var Musikken først og fremmest Genstand for evigt Studium. Al den Tid, der levnedes ham fra Teater- og Repetitørtjeneste, samt Informationer til 4 Mark 8 Skilling — for Penge maatte han tjene for at friste Livet — anvendte han med Iver og Begejstring herpaa. Naturligvis gjaldt det først og fremmest Romantikkens Værker, der den Gang var de yngres Alfa og Omega; men ogsaa nogle af Fortidens Stormestre som Palestrina, Gregorio, Allegri, Bach, Händel og Gluck blev underkastet grundigt Studium.

Bekendtskabet med de gamle Italienere har blandt andet haft Betydning for ham, da han paa sin Rejse i Italien ligesom Carl Helsted fik Lej-

lighed til at høre deres Værker fortrinlig udført i det sixtinske Kapel.

Ogsaa han taler ligesom sin Broder om Korets vidunderlige Klang, om Kastraternes Intonation og deres Toneskønhed, naar de optræder samlede; derimod finder han den enkeltes Stemme »fedtet«, skrigende og afskyelig.

Fik Edvard Helsted paa Grund af sit svagelige Helbred ikke alt det ud af sine rige Evner, som han burde, og blev han baade som Komponist og Dirigent helt sat i Skygge af Gade, saa har han dog ved sin betydelige Intelligens, ved sit pædagogiske Talent, ikke mindre end ved sine ualmindelige Kundskaber, ved sin poetiske Natur og sin alsidig musikalske Begavelse sat Mærke i vort Musikliv.

Et Utal af Elever har Helsted haft; blandt de bekendteste hører Marie Musæus-Dahl, Agnes Adler, Johanne og Anna Stockmarr.

Da Edvard Helsted forlod Koncertmesterpladsen for bestandig, blev Riget delt ligesom ved Alexander den stores Død. Syngemesteren, Carl Helsted, burde naturligvis have Udstyrsstykker med Sang og Vaudevillen, samt de bitte smaa Operetter, saadanne som »Jeannettes Bryllup« for Eksempel.

Vilhelm Holm, der havde været Balletrepetitør siden 1869, fik Balletten tildelt, men vedblev at gøre Tjeneste som første Bratschist.

Holms Fader, der var Snedker og Politibetjent, satte sin Søn i Urmagerlære. Men da Drengens Lyst til Musik var for udpræget, varede de Læreaar ikke længe. Har han imidlertid ikke haft andet Udbytte af dem, saa lærte han i alt Fald at bruge sine Hænder. Mere praktisk og mindre fumlefingret Mand kunde ikke findes. Hvad saa mangen Musiker betragter som en Umulighed, var ham i Kødet skaaret: Slaa Søm i, hænge Billeder op, binde et hvidt Halstørklæde, smøre en Laas eller et Hængsel, hugge Brænde eller reparere et Ur.

Da det dog er brødløse Kunster, foretrak han at blive Violinspiller fremfor Brændehugger.

Født 1820, fik han først Ludvig Mohr til Lærer og kom derpaa ind paa Violinskolen for at blive gjort færdig af Wexschall ligesom Paulli og Edvard Helsted.

Efter at have været Elev i Kapellet, blev han 1847 ansat som Bratschist og kom saaledes til at spille akkurat den samme Rolle som før ham de to ovennævnte.

Gade, der jo havde en fin Næse for, hvad han kunde bruge, indfangede ham for Musikforeningen. Her fik han Lejlighed til at musicere med alle de fremmede Kunstnere, der besøgte København og spillede i Gades egen Forening. Holm havde den Glæde at komme til at gøre Musik med Königslöw, Reinecke, Ernst, Wieniawsky, Clara

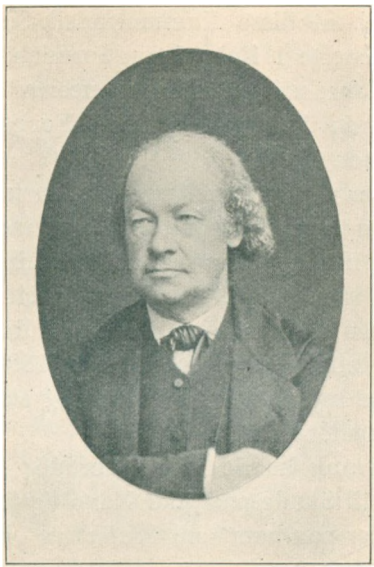

Vilhelm Holm.

Schumann og Wilhelmine Neruda. Hans musikalske Aand og gennemdannede Karakter gjorde sig snart gældende paa en saadan Maade, at man nu, hvor Paulli og Helsted var »anderswo engagirt«, ikke kunde tænke sig god Kammermusik godt udført, uden at den afholdte Vilhelm Holm sad ved Bratschpulten.

Da derfor Franz Neruda dannede sin Kvartet med Tofte og Schiørring, var det naturligvis Holm, der skulde overtage Violaen, og han bidrog

sin Del til, at disse Kammermusik-Soiréer, den Gang de eneste i København foruden Musikforeningens eksclusive »smaa Koncerter«, blev en Nydelse, som de unge lang Tid i Forvejen kunde gaa og glæde sig til.

Hvad var derfor rimeligere, end at han, der nu betragtedes som Autoritet, gled lige ind i den af Neruda stiftede Kammermusikforening og her stillede sit rige Pund, sin Viden og sit Talent til Foreningens Disposition? Holm vedblev til sin Død, der indtraf den 15. Oktober 1886, at være et af Foreningens mest afholdte og skattede Bestyrelsesmedlemmer.

Én Skavank havde Holm, der dog ikke kommer ham til Skade paa godt Navn og Rygte, naar man tænker paa ham som Bratschen i Kvartetten, men Skavanken var der ligefuldt: han lige saa lidt som Carl Helsted havde Direktionstalent. En flink Balletrepetitør har han vel nok været, men som Orkesteranfører manglede han Fasthed og Bestemthed saavel i sin Taktstok som i sin Person — han var ganske uden den Myndighed, der hører til for at faa Masserne til at følge sig.

Man skulde synes, det maatte blive vanskeligt at faa en Erstatning for en Kæde af Violaspillere som Holger Paulli — Edvard Helsted — Vilhelm Holm, og dog lykkedes det, underligt nok, idet Christian Petersen saavel i Neruda-Kvartetten — der dog før hans Indtræden havde skiftet Ud-

seende og af det oprindelige Ensemble kun havde Stifteren selv tilbage — som i Kammermusikforeningen hurtig forstod at indtage og udfylde sin Plads.

Men han, ligesom Anton Svendsen og Franz Neruda, tilhører endnu for meget vor egen Tid — de to sidste staar endog med begge Ben midt i deres Virksomhed — til at de her kan gøres til Genstand for Omtale. Hvad der derimod fortjener nærmere at belyses, er selve Kammermusikforeningen, der har været af stor Betydning for det kongelige Kapel, idet den for de af de unge, der dyrkede Kammermusik, blev et vægtigt Led i deres Udvikling.

»Kammermusikforeningen«, ikke at forveksle med »Privat-Kammermusikforeningen«, blev stiftet 1868 af Neruda med Lokale i Hotel Phønix' Festsal. De ugentlige Sammenkomster fandt Sted efter Teatret, $10^1/_2$ Aften. Medlemsbidraget var for et aktivt Medlem 2 Mark om Maaneden, for et passivt det dobbelte. Paulli var Formand, alle Spidserne i Kapellet Medlemmer. Foreningens første Sekretær blev Franz Blauhut. Det var, som om Kapelmusiker Neruda, der sværmede for sin Sidekammerat, Blauhut, og vidste at værdsætte hans Betydning for Orkestret, ogsaa her i den nye Forening maatte have ham ved sin Side for rigtig at befinde sig i sit Es. Og man forstaar saa godt Nerudas Forkærlighed for den ypperlige Kontra-

bassist: et prægtigt Menneske, en prægtig Musiker! Man huske blot hans fulde, vældige Tone, naar han og Neruda overlegent understøttede Paullis Klaverspil — og hvor trængte det til at understøttes! — ved Secco-Recitativerne i de Mozartske Operaer, eller naar han i Musikforeningen — ogsaa dèr sammen med sin Pultkammerat, Neruda — afgav Tyngdepunktet for hele Gades Orkester. Man huske ogsaa de anerkendende Smil og Nik, hvormed Komponist-Dirigenten fra sin Plads hvert Øjeblik takkede sine Støtter. I Foreningen blev der dog ikke saa meget Brug for hans Kontrabas som for hans Administration af Kassen. Nej, Sekretæren og Formanden var ikke videre aktive; saa meget mere Neruda. Og ikke blot var han selv utrættelig, men han havde en særlig Evne til at drage alle til Foreningen, der viste Talent og Virkelyst.

I allerførste Række, Side om Side med Neruda, blev det Anton Svendsen, der tog Têten. Senere, da han efter nogle Aars Forløb trættedes eller af andre Aarsager holdt sig tilbage, var det Fredrik Hilmer, som tjente sig op til Foreningens første Violinist og her vandt sine Riddersporer. For Hilmer var slet ikke den fødte Kammermusikspiller. At han havde ganske sjældne Violin-Anlæg, et eget »Tag« paa Instrumentet, er sikkert nok. I hans tidligere Periode gik dog dette Talent mere i Retning af det virtuose, og det kostede ham stor Re-

Franz Blauhut.

signation, inden han lærte den Kunst at indordne sig under sine Medspillende.

Ildfuld og elektriserende, mere oplagt til at brillere ved sin Teknik og sit Temperament end til at grave sig ned i Kunstens Dybder, morede det ham nok saa meget at glimre med Pablo de Sarasates »*Danses espagnoles*« og »*Zigeuner-weisen*« som at bøje sig under en Nerudas Førerskab.

Men han v i l d e, og det endte sandelig ogsaa med, at han k u n d e.

I Aarenes Løb blev han efter et ihærdigt Arbejde, der maa vække Beundring, saa hjemme i Kammermusikkens Værker og Maaden at udføre dem, at den fuldblods Salonspiller endte med at være selvskreven til at indtage en førende Stilling overalt, hvor der blev gjort Kammermusik.

Da Hilmer 1872 for første Gang spillede i Kammermusikforeningen, tænkte saavist ingen paa, at han en Gang skulde blive en af de ledende. Og dog, tyve Aar senere, da Neruda havde afløst Paulli som Formand, 1892, ser vi Fredrik Hilmer indtage Stillingen som Næstformand.

Ikke sandt, et ret anseligt Spring for en Violinspiller, der til sit syv og tyvende Aar havde maattet spille rundt omkring i Privatorkestrene for at tjene sit Brød!

Hilmer var Søn af Gardens Tamburmajor, hvis høje, martialske Skikkelse vist endnu mindes af de ældre, der har set ham med sin lange, sølvknappede Tamburstav gaa i Spidsen, naar Vagtparaden trak op.

Født 1845, var det tidligt givet, at Fredrik Hilmer skulde være Musiker. Han fik Christian Schiørring til Lærer, og Schiørring bragte ham hurtig saa vidt, at han som ung Mand nævnedes sammen med de opgaaende Violintalenter. Efter at han 1872 ved Konkurrence var kommet i Kapellet, fik han allerede to Aar efter et Stipendium, der satte ham i Stand til at tage til Dresden, hvor

han søgte Lauterbach som Lærer. Senere studerede han ogsaa hos Joachim, og sluttelig søgte han i Paris med stort Udbytte Massard. Fuldt rustet var derfor Hilmer til i Slutningen af Halvfjerdserne og Begyndelsen af Firserne at tage Kampen op med Konkurrenterne.

Selv om alt ikke gik saa glat for ham, som han havde tænkt sig, følte han dog, at han i Kapellet havde Venner, der vilde hans Vel. En af de nærmeste Venner var Schiemann, og hvad var da naturligere, end at Otto Bendix blev knyttet til ham. Hilmer søgte og fandt med Lethed Lejlighed til at gøre Musik med Bendix, som ved sin større Rutine, større Viden og i det hele ved større Kultur var ham overlegen. Dog, med det klare Hoved og den nøgterne Forstand, der var parret med megen »Mutterwitz« og Sans for det komiske, varede det ikke længe, før de værste Huller var udfyldt. Men intelligent kunde man med sin bedste Vilje næppe kalde Hilmer. Derimod var han perfektibel; perfektibel i allerhøjeste Grad. Ved sin Flid og Udholdenhed lykkedes det ham ogsaa at gøre sig fuldkommen uundværlig i Kammermusikforeningen. Han var, i alt Fald saa længe som Anton Svendsen ikke deltog i Foreningslivet deroppe, i en Aarrække den ubetinget første blandt Violinisterne.

Sidste Gang optraadte Hilmer den 23. April 1897 ved en Brahms-Aften i Anledning af Kom-

ponistens Død, hvor han blandt andet spillede hans A-Dur Violin-Sonate med afdøde Golla Hammerich ved Klaveret.

Underligt nok, da Hilmer avancerede til Koncertmester — det vil sige Soloviolinist — i det kgl. Kapel, var det, som om hans Evner ikke rigtig slog til; og han, der i sin Kritik over Kolleger ikke hørte til de blideste, blev nu selv underkastet en Medfart, der, om end ofte, saa dog ikke altid var uretfærdig.

Til hans Undskyldning tjener dog, at han allerede paa dette Tidspunkt var begyndt at skrante. Dog vedblev han at gøre Tjeneste til 1900, da Sygdom og stadig tiltagende Nervøsitet gjorde ham det umuligt at hævde sig paa sin udsatte Post.

Hilmer døde 1901, den 5. Oktober.

Han blev altsaa ikke ret gammel, men hans Død kom ikke overraskende for dem, der i de sidste Aar havde set ham syg og nedbrudt færdes rundt i Byen. Til Slut kom der et Vogn-Ulykkestilfælde til, der kostede ham noget af hans Førlighed.

Hilmer var foruden Violinspiller af Rang en flink Pianist, hvad der som Lærer kom ham meget til Gode. Dygtige og begavede Elever har han haft af begge Køn; blandt dem rager Peder Møller højt op som den ubetinget betydeligste.

I alle de mange Aar, Hilmer har haft Sæde i

Frederik Hilmer.

Kammermusikforeningens Bestyrelse, ja, endnu længere tilbage, har Foreningen ført et saare fredeligt Liv. I Grunden har Fred altid hersket bag dens musikalske Mure. Har der en sjælden Gang været Splid, har Nerudas beroligende Ord altid forstaaet at gyde Olie paa de oprørte Bølger.

Kun en eneste Gang har der været rigtig Krig paa Kniven, og det var i Foreningens allerførste Aar, hvor Strygere og Blæsere, ligervis som i Oldtiden Athenienserne og Spartanere, kæmpede om Hegemoniet.

Dumpt Had havde længe i det skjulte ulmet i

Krogene. Og nu var Hærene mobiliserede: paa den ene Side Strygerne med Pianisterne Neupert og Lembcke, paa den anden Side Blæsernes første Mænd med Schiemann i Spidsen og Otto Bendix som hans første Adjutant.

En lille Enklave var neutral, eller nogenlunde neutral: Tofte og Schiørring.

Grunden til Striden var i Virkeligheden den, at Træblæserne følte sig forurettede ved kun at være kommet til at spille en underordnet Rolle i Nerudas Kammermusikforening. De oversaa, at de Kammermusik-Værker, der er skrevet f o r eller m e d Blæsere, hurtigt er talte, medens Strygemusikkens Antal er som Sand paa Havets Bund.

Nu søgte man en *casus belli,* og fandt den med Lethed.

I Hotel Phønix' store Sal, hvor, som sagt, Kammermusikforeningen i de første Aar havde sine Mødeaftener, havde Maleren Richardt, en Dansk-Amerikaner, der var en god Ven af Schiemann, udstillet en Række af sine Billeder. En skønne Dag kommer Richardt til Schiemann — man tænker paa Busch's: »Ein Maler und ein Musicus, so Wand an Wand, das giebt Verdruss« — og Maleren beklager sig til Musikeren over, at Kammermusikforeningens Medlemmer i Kaadhed den foregaaende Mødeaften har ødelagt hans Billeder. Aftenen skulde nok have været Strygernes; ingen Blæsere havde medvirket.

Hvorom alt Ting er, Schiemann krævede Kammermusikforeningens Bestyrelse til Regnskab. Flere blodige Slag blev leveret med det Resultat, at Schiemann, Mozart Petersen og Jørgen Petersen, David Noack, Otto Bendix og mange flere udskilte sig fra Moderkolonien og grundlagde »Ny Kammermusikforening«, der fik Ly paa Kongens Nytorv i Md. Vincents Lokaler.

En af de krigerske Træblæseres Anker havde været, at de passive Medlemmer spillede en for anmassende Rolle. I Virkeligheden var Forholdet dog kun det, at flere af d'Hrr. passive Medlemmer, der stod paa en meget venskabelig Fod med de Kunstnere, der Aften paa Aften musicerede, havde stor Glæde af efter Opførelserne at blive siddende sammen med dem — Glæden var forøvrigt gensidig — og nyde et Par Stykker Smørrebrød og et Glas Øl. Ikke sandt, i Virkeligheden ikke noget at gøre Ophævelser over, men Resultatet blev en Lovparagraf i »Ny Kammermusikforening«, hvorefter der i denne kun kunde optages aktive Medlemmer; dog tillodes det for en enkelt Aften at indføre en Gæst. Denne drakoniske Lov blev snart en Pind til »Ny Kammermusikforening«s Kiste.

Med Klang og Sang — nej, det er sandt, ikke med Sang, Sang var ogsaa ene forbeholdt Moderkolonien — men med Blæseklang og Bægerklang blev den ny Forening indviet. Og det kan jo ikke

nægtes, at det ikke var nogen Spøg for »den gamle« med ét Slag at miste alle Blæserne. Saa rigoristisk var man endogsaa, at Træblæserne maatte — om end ikke underskrive et højtideligt Dokument — saa dog love, at de under ingen Omstændigheder vilde yde den gamle Kammermusikforening Assistance, hvor meget den end var i Forlegenhed.

Den ny Forening kunde med sine Træblæsere og Pianisterne Noack og Otto Bendix have ydet noget virkelig fremragende, om der ikke havde været endnu en Paragraf, der gjorde det problematisk, om det, man bød paa, blev godt eller ej. Den strenge Lov forkyndte: det er forbudt at holde Prøve paa de Musikværker, som skal fremføres. Kun *prima vista*-Spil er tilladt.

Loven havde faaet denne strenge Ordlyd, fordi de udvandrede havde været misfornøjet med, at der blev anvendt alt for megen Tid paa en fin og minutiøs Indstudering. »Det skulde jo,« mente de, »være musikalsk Opdragelse for de passive og ikke Koncert-Opførelser. Man havde andet at bruge sin Tid til, end hver Aften for slet ingen Ting — om Honorar var der ikke Tale — at komme sammen for at indstudere Kammermusikforeningens næste Program.«

Der kunde være noget sandt i, at det for den, der havde noget at gøre, var drøjt at anvende saa megen Tid paa et ulønnet Arbejde. Men havde

de gamle virkelig et saa stort og strængt Dagværk, at de ikke kunde afse nogen Tid til dette Øjemed? Mon? Og for de unge var det jo af uvurderlig Nytte for hele Livet at kunne komme til at virke sammen med de første paa dette Omraade, selv om de maatte bringe store Opofrelser for Sagens Skyld.

Snart viste det sig imidlertid, at heller ikke denne sidste Paragraf var heldig.

Et let Kammermusik-Stykke kunde selvfølgelig sagtens med saadanne Kræfter faa en *prima vista*-Udførelse, som Tilhørerne havde Fornøjelse af.

Man huske, at Majoriteten af Publikum var de Musikere, som tilfældigvis ikke havde nogen Stemme at blæse i det Værk, som netop blev spillet, da de indførte Gæster kun optraadte meget sporadisk.

Men alt som Opgaverne steg i Vanskelighed, og Udførelsen som Følge deraf lod mere og mere tilbage at ønske, kunde Fornøjelsen ved at overvære en saadan »første Prøve uden Opførelse« kun være imaginær. Og sandelig, morsomt var det heller ikke for den udførende at sidde og kludre i det, medens gamle, rutinerede Musikanter skjulte et overbærende eller ondskabsfuldt Smil. Havde de smilet tilstrækkeligt, kunde det ske, at de tog deres gode Tøj og forsvandt.

Havde der saa endda været passive Medlemmer, som trods Manglerne dog kunde have profi-

teret — skønt, det havde vel været endnu ubehageligere at spille for Amatører, som ikke en Gang rigtig kunde værdsætte de Vanskeligheder, der kæmpedes med.

Nok sagt, da Folkevandringen truede med at antage for store Forhold, lod man Loven — *prima vista*-Loven — sove og indstuderede paa samme Vis i den nye som i den gamle Kammermusikforening, hvad man agtede at fremføre. Forskellen paa de to Foreninger var nu kun den, at den gamle næsten udelukkende holdt sig til Strygemusik, mens i den nye Blæsemusikken havde Overtaget. Jo, og saa »de passive«!

Et Par Aar bestod de tvende Foreninger jævnsides, men saa gav vel nok Manglen paa passive Medlemmer »Ny Kammermusikforening« Grundstødet.

Foruden Publikum ingen Musik! Tilhørere maa der til, selv om det kun er en eneste, som ved Wagners Opførelser af sine Musikdramaer for Kong Ludwig *solo*.

Men i »Ny Kammermusikforening« var der slet ingen, naar man da ikke regner de Par ulykkelige Kapelmusikere, der for Skams Skyld varmede Bænke og tog sig ud som Lokkeduer paa en Kapervogn.

Saa sjældent var det at have rigtige Gæster, at det næsten vakte Sensation, naar Peter Heise en

enkelt Gang dryssede ind, nærmest maaske for at studere Træblæseklange.

Nu eksisterer »Ny Kammermusikforening« forlængst ikke mere.

En skønne Dag, efter at meget Blæk var flydt, og mange Skrivelser, hvasse og mindre hvasse, formelle og mindre formelle, afvisende og mindre afvisende, var gaaet frem og tilbage mellem begge Bestyrelser, faldt de tvende Foreninger hinanden om Halsen, og medens de trykkede Forsoningskysset paa hinandens Læber, aad den store den lille. »Ny Kammermusikforening« havde udaandet, Broderfejden var forbi, Fader og Søn kunde give hinanden Haanden, og gamle Venner, der havde vendt Hovedet til den anden Side, naar de mødtes paa Gaden, kunde fra nu af være i Stue sammen. Atter hørtes Blæsernes Toner, naar »Træet« og Strygerne forenedes i fælles Beundring for de tre store B'er, Bach—Beethoven—Brahms. Og det lille B, Bendix, der med Schiemann og de andre drog tilbage til Moderkolonien, udfoldede nu en stor Virksomhed. Sammen med Hilmer og andre af de unge gjorde han Foreningens Medlemmer bekendt med særlig den nye Musiklitteratur.

Hvem var saa egentlig den oftere omtalte Otto Bendix, nævnet som Obo-Elev af Schiemann og meget anvendt Klaverspiller i begge Kammermusikforeningerne og andre Steder?

Yderst til højre i det kongelige Kapel stod omtrent for fyrretyve Aar siden tre unge Mennesker og slog Stortromme, Bækken og Triangel. I Kraft af deres kunstneriske Aspirationer og gensidige Sympati havde de ellers saa forskellige unge Musikere fundet hverandre og var fra Kammerater blevet rigtig gode Venner. Det var Gustav Lembcke, Otto Bendix og Anton Svendsen.

Den Gang var det Brug, at Kapellets Elever gjorde Janitschar-Tjeneste. Men i Grunden var af de tre kun Lembcke Elev, idet han allerede fra Glæsers Tid havde Brev som saadan med Løfte om ved given Vakance at komme i Betragtning.

Otto Bendix var, som flere Gange sagt, Schiemanns Obo-Elev og blev af ham fundet dygtig nok til i Ny og Næ at vikariere for ham. Derved havde han faaet sin Gang i Kapellet og var blevet anbragt ved Janitscharet.

Hvad Anton Svendsen angaar, var han gamle Carlsens Elev paa Harpe, og det var Teatrets Mening, at han en Gang skulde afløse denne. Men Mennesket spaar o. s. v. Svendsen, der allerede elskede sin Violin, opgav snart Tanken om nogensinde at blive Harpenist, og ønskede ene at hellige sig Violinen.

De tre søgte hverandre tidlig og silde, saa meget, det lod sig gøre; for stærkt optagne af Arbejde var de alle tre, og længe varede det ikke, før Otto

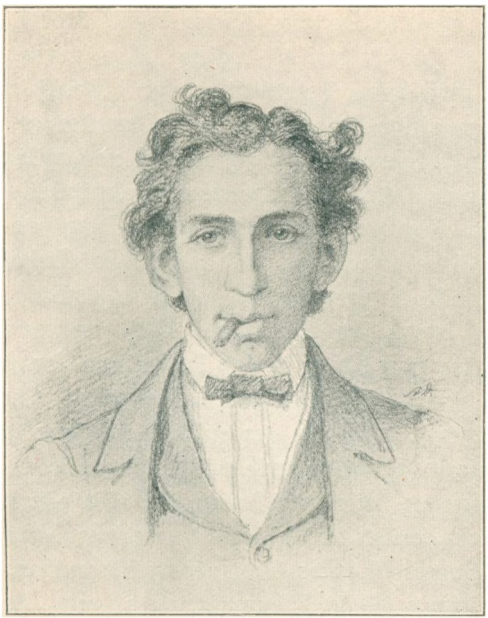

Otto Bendix.

Bendix indførte de to Kolleger i sine Forældres Hjem.

Bendix' Fader, Emanuel, var Grosserer i Indigo, en Vare, der nu næsten ganske er fortrængt af kunstige Farver, men som den Gang spillede en betydelig Rolle; blandt andet brugtes den til at farve vore Soldaters Uniformer. Firmaet Benzon Bendix havde haft en udmærket Klang og levede endnu paa Renommeet. Men det lader sig ikke

skjule, at Otto Bendix' Fader havde større Kærlighed til Musik end til Indigo. Han havde blæst Fløjte med Niels Petersen og var i Besiddelse af ikke saa ringe Færdighed af en Amatør at være. At man i Hjemmet blev glad, da det opdagedes, at Sønnen, Otto, havde mere end almindelige Evner for Klaveret, siger sig selv. Dog var man endnu ikke naaet saa vidt, selv i en forholdsvis velhavende Borgerfamilie, at man forstod, der skulde hæges om Talentet. Det varede derfor længe, før han fik en anden Lærer end Jomfru — senere avancerede hun dog til Frøken — Caroline Møller, en net Dame, der spillede anstændigt paa Fortepiano og belønnede gode Præstationer med Pebernødder, men om hvem der vist ellers ikke kan siges andet, end at hun ogsaa var Lærerinde hos Prinsesse Louise, den senere Dronning, med hvem hun spillede firhændig, og at hun desuden underviste de prinselige Døtre, Alexandra og Dagmar. At saa fine Elever kastede en vis Glans over hende, er ret naturligt. Men Glansen gik dog af Sancte Gertrud, Frk. Møller, da det hurtigt viste sig, at Eleven spillede Lærerinden sønder og sammen. Drengen maatte have en ny Lærer, og Valget faldt paa Anton Rée.

Under hans Vejledning blev det ikke længe nogen Hemmelighed, at Otto Bendix kun v i l d e Musik. Hans Ulyst til at gaa i Skole var fænomenal; med hans Gaaen til Præsten var det ikke

bedre — han forsømte Skole og Præst for at vandre til Kongens Nytorv og høre Vagtparaden spille. Da der ikke var noget at stille op med ham, maatte man tilsidst give ham hans Vilje; han fik Lov til at gaa Musikvejen. Men det maa man lade ham, nu var der ikke længer Tale om at sløse Tiden bort; han hang over Klaveret fra Morgen til Aften og opnaaede gode Resultater. Da han imidlertid godt indsaa, at han ikke var skabt til at blive omrejsende Virtuos, bestemte han sig til foruden Klaveret at lære et andet Instrument for at kunne ernære sig som Orkesterspiller. Valget faldt naturligt paa Oboen, det Instrument, han elskede højere end alle andre, og Schiemann blev hans Lærer. Otto Bendix maa have været lærenem, for det varede ikke mange Aar, før han kunde gøre Tjeneste i det kgl. Teater; og ganske ung var han ogsaa, da Gade antog ham som første Oboist i Musikforeningen. Opnaaede han end aldrig Schiemanns Toneskønhed og overlegne Teknik, var han dog en stor Dygtighed paa Instrumentet og gjorde Fyldest overalt.

Schiemann blev ikke blot Bendix' Lærer, han blev ogsaa, skønt to og tyve Aar ældre, hans bedste Ven. Sommer og Vinter hang de sammen som Ærtehalm — en Ferie tilbragte de saaledes i Snekkersten, hvor A. Dorph, der boede samme Steds, udførte den her gengivne Blyantstegning. Uagtet

dette glødende Venskab maatte Janitschar-Kollegerne ogsaa passes — og det blev de. Det var saa sikkert, som at to og to er fire, at Bendix efter Teatertid bragte de to Kammerater med hjem.

Naar Aftensmaden saa var slugt i en Fart, skulde der arbejdes og det for Alvor. Der var først og fremmest den firhændige Musik, der skulde gennempløjes. Bendix og Lembcke ved Klaveret — Svendsen og den Bendix'ske Familie Auditorium.

Alt skulde kendes. Særlig Jubel vakte Johan Svendsens endnu her hjemme ukendte Symfonier. Otto Bendix var dog selv mere begejstret over Liszts symfoniske Digtninge, og Grunden lagdes allerede her til den Lisztianer, han vedblev at være hele sit Liv.

Men heller ikke Kammermusikken blev forsømt.

Fra Lose og Delbancos Lejebibliotek blev hele Vognmandslæs af Klavertrioer, Violinsonater o.s.v. hentet hjem til Kronprinsensgade, hvor de graa Hefter dækkede Flygel, Bord og Stole i det hyggelige Musikværelse i Forældrenes Lejlighed paa første Sal. Otto Bendix' Broder, der for at kunne læse uforstyrret til Artium sad oppe paa anden Sal i Forretningskontoret, blev hentet ned og maatte efter fattig Lejlighed overtage Cello-Stemmen. Og saa gik det løs med Beethoven, Schubert, Schumann, Mendelssohn og Gade; intet var

dem helligt. Ofte blev der musiceret til helt ud paa Morgenstunden. Træthed kendtes der ikke til.

Og andre Musikere blev indført i Familien.

Der var Violinisten Thorvald Madsen, der paa Emanuel Bendix' Raad kastede sig over Bratschen som Solo-Instrument, der var Louis Hornbeck, der allerede den Gang havde vist et fint lille Kompositionstalent og var en god Violinspiller, og der var Julius Bechgaard, der senere har erhvervet sig et kendt Navn som Komponist, og saa var der først og sidst Chr. Schiemann, som havde en høj Stjærne hos alle Familiens Medlemmer.

Og Trioen blev til Kvartet, Kvartetten til Kvintet. Hvor var alle dog begejstrede, Tilhørerne som Musikerne selv, da Schumanns Kvintet for første Gang blev spillet i Kronprinsensgade.

Og saa kom Turen til Beethovens Septet.

Men det var dog kun Søndag Formiddag, at det undertiden kunde lykkes at faa den Art Musik stablet paa Benene ved Hjælp af Carl Stockmarr, Axel Guldbrandsen og Valdhornisten, Kapelmusiker Schneider.

En sjælden Gang kunde det endog ske, at man saa sig i Stand til at udføre en Haydnsk Symfoni for fuldt besat Orkester — naa, det hørte naturligvis ikke til Dagsordenen; derimod var det ret almindeligt, at de unge om Aftenen, naar de var mætte af klassisk Musik og grundig havde soldet i én halv Bajer hver, blev grebet af Lyst til let og

lys Musik. Følgen var, at man improviserede Strauss, Lumbye og anden passende Musik for Klaver, helst firhændigt, og med saa mange Strygere og Blæsere, der den Aften raadedes over, forstærket med de Janitschar-Instrumenter, der for Tilfældet kunde opdrives fra Køkkeninventaret. Storartet lød saaledes en Sommernat »Wilhelm Tell«-Ouverturen, hvor Obo-, Fløjte- og Violoncel-Soloerne var »gefundenes Fressen« for Otto Bendix, hans Fader og Broder, og hvor Finalens glimrende Passager, spillet af vore mest lovende Violinister, var af en saadan Virkning, at ikke blot Tilhørerne i Stuerne applauderede, men der ogsaa fra Gaden, der var kulsort af Mennesker, ind ad det aabne Vindue lød en saadan Bifaldsbragen, at Finalen maatte gentages; og ikke før blev »Folket« nedenfor beroliget, før en af de unge gik til Vinduet og med en Frederik den syvendes Veltalenhed lod sit »Tak, Børn, Tak!« lyde ud i Natten med Løfte om Champagne-Galoppen, hvis alle saa vilde begive sig roligt hjem.

En af de livligste var vel i de Tider Gustav Lembcke. Fornøjelig var han, naar han med sit lyse Smil, de gnistrende, graa Øjne i det bronzebrune Ansigt, der var indrammet af det store Kunstnerhaar, sad ved Klaveret og fantaserede over opgivne Temaer. Meget kønt kunde han finde paa, saa kønt, at det maatte undre, at han som Komponist ikke senere fik gjort stort andet

Anna Bendix. Otto Bendix. Lembcke. Ida Bendix.

end skrevet nogle Sange, deriblandt den friske Majsang, som hørte til Simonsens Repertoire, Balladen »Hertug Abel« med Orkester og en Sørgemarsch for Orgel og Basuner. Naa, som Syngemester blev der jo lagt stærkt Beslag paa hans Arbejdsevne, og det maa tjene til hans Undskyld-

ning — hvis han da trænger til Undskyldning. Men før han blev Syngemester, og hans Tid ikke var saa optaget af den opslidende Korgerning, hvor var han da ikke søgt som Akkompagnatør! Aldrig kom der en Virtuos til Byen, der ikke ønskede hans Medvirken; der var ikke den, og det var Kunstnere som Ole Bull, Servais og Wieniawsky, som ikke var fuld af Lovord over, hvor musikalsk og overlegent han udførte sit Hverv. Skade var det, at han, der i sin tidlige Ungdom havde haft ingen ringere end Gade til at lede hans Klaverundervisning, ikke blev en betydende Virtuos. Evnerne var der i alt Fald.

Ogsaa som Violinist havde han Gaver, men for dette Instrument nærede han aldrig nævneværdig Interesse.

Blev Lembcke hverken Virtuos eller Komponist, var han dog i det store Hele en fortræffelig Musiker. Alle, der kom i Berøring med ham, satte ogsaa stor Pris paa ham baade som Menneske og Kunstner. Men den, der fik den største Glæde af ham, var Niels Juel Simonsen. Inderligere Venskab end det, der knyttede de to sammen, findes sjældent. Som David og Jonathan, nej, snarere som Sangeren Vogel og Schubert — her tænkes ikke paa Schuberts Geni, men kun paa den Betydning, de to Venner havde for hinanden — saaledes gik ogsaa Lembcke og Simonsen op i hinanden, næsten supplerende hinanden. Lemb-

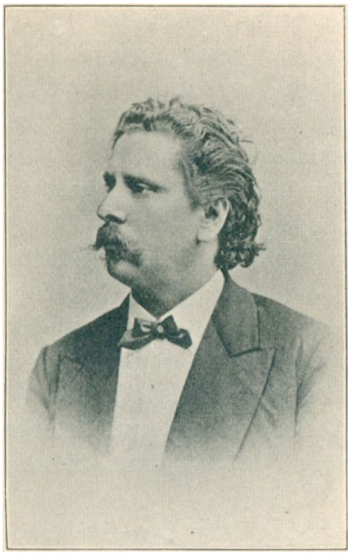

Gustav Lembcke.

cke var det gode Hoved, livlig, morsom og fuld af Humor, Simonsen den brede, joviale, folkelige. Af ingen paa Jord lod Simonsen sig hellere akkompagnere, med ingen paa Jord indstuderede han hellere sine Partier, med ingen paa Jord gjorde han hellere en Rejse til Udlandet, og med ingen paa Jord sad Simonsen hellere i et godt Lag og tømte en Pokal af det skummende Øl end med Lembcke. Lembcke var og blev den udvalgte, og dog var der ikke mange, der havde en saadan

Kreds af Venner at vælge imellem, og det i alle Samfundslag, som Simonsen.

Men Lembcke var ikke blot vittig og livfuld, han var ogsaa uagtet sin medfødte Stædighed hyggelig og hjærtensgod.

Man skulde f. Eks. have set ham ved et Whistbord og en Toddy! Det være sig i Ungdomsdagene ude hos Lars Mathiesen i et lille, separat Værelse med Anton Svendsen og Otto Bendix eller mange, mange Aar senere hos ham selv med Hustruen og en god Kammerat som Medspillende, og saa helst »blind Makker«, naar da Simonsen ikke kunde være med — det var saadanne Aftener, man lærte Lembcke at kende fra hans bedste Sider som Menneske.

Skønt Lembcke ikke var den Mands Søn, der forsmaaede en bedre Middag en Gang imellem, eller i det Hele lod haant om denne Verdens Goder, var han i Bunden et nøjsomt Menneske, der ikke stillede store Fordringer til Livet. Men han var heller ikke kommet til Verden i et Hjem, hvor Rigdom var til Huse.

Hans Fader, Skræddermester Lembcke, var tysk af Fødsel og en kendt Skikkelse i København ved sin Højde, sin Skævhed og sit Hoved, der sad meget stærkt paa Sned, og som onde Mennesker paastod, han havde forsøgt at faa opereret lige for at kunne blive Løjtnant i Borgervæbningen.

I 1844 saa Gustav Lembcke Dagens Lys for

første Gang, og Gustav blev Faderens Stolthed. Den Betoning, denne med sin tyske Dialekt kunde lægge i sine Ord, naar man forgæves kom op i den tarvelige, lille Lejlighed i Dybensgade for at se til Sønnen, og Faderen fortalte: »Næi, min Søhn, Guschtaf, er icke hjæme, han schpieler idag hos Hoffet mit Prinzessen Dakmar,« den Betoning var rent ud ubetalelig.

Men var Lembcke hjemme, og var man saa heldig at træffe f. Eks. Sangeren Steenberg hos ham, var det en Ørenslyst at høre de to i Timevis gennemgaa Schumannske og Robert Franzske Sange — Sange, der ikke som nu var Allemands Eje. Var de færdige med at musicere, og man skulde have Lembcke med ud til et eller andet, hørte der en Engels Taalmodighed til for at vente, til han blev paaklædt. For det kan ikke nægtes, at hans Hjemmetoiletter uden Flip og Manschetter ikke just var »salonfähige«. Timevis gik han og nussede, inden Overskægget var tilstrækkeligt vikset, den spidse, graa Bulehat sat paa det velbørstede Kunstnerhaar, Slængkappen flot kastet over Skuldrene og det sølvknappede Weichseltræsrør fundet frem. Gik han saa endelig ned ad Gaden, var der mange smukke, unge Øjne, der stjaalent kiggede efter ham, og det var ikke lutter Herreøjne. Vilde saa Heldet, at han mødte Simonsen paa sin Vej, var der en vis Sandsynlighed for, at man kastede et Blik ind hos Brønnum for

at se, om der var Bekendte. Og underligt skulde det gaa til, om der ikke sad et Par Skuespillere, som man kunde slaa en Passiar af med inden Middag.

Jo, Simonsens og Lembckes Venskab var virkelig kønt. Og uadskillelige, som de to var i Livet, skal det siges til Simonsens Ros, at han efter Vennens Død, der indtraf den 17. September 1899, vedblev at staa Familien nær med Raad og Daad, og der var nok at tage Vare paa for at sikre de efterladte en saa betrygget Stilling som mulig under de foreliggende Forhold.

Ogsaa til Otto Bendix stod Simonsen paa en kammeratlig Fod, saa det kunde ske, at man i Kronprinsensgade en sjælden Gang kunde faa Lejlighed til at høre Ruderne klirre, naar han oplod sin Røst der. Ellers vedblev det instrumentale at spille Hovedrollen, og det var først, da Otto Bendix' yngre Broder, Victor, voksede til, og den unge, talentfulde Axel Liebmann, hans Konservatoriekammerat, blev en daglig Gæst i Huset, at Sangen — Solosang og Ensembler — begyndte at gaa Haand i Haand med Kammermusikken, for senere helt at fortrænge den. Men endnu var det Instrumenterne, der havde Overtaget, og en virkelig Familiefest var det, da Fru Therese Henriques, Byens toneangivende Dame paa det musikalske Omraade, Niels W. Gade, Schiemann og flere Autoriteter gav Møde i den store Sal ovenpaa

hos Bedsteforældrene for at høre Komponisten Victor Bendix' store Oktet for Piano, Strygere og Blæsere.

Mindre imponerende var det maaske, naar ved Prøverne Komponisten i egen Person — ja, han var vel ikke mere end elleve Aar — krøb frem og tilbage under Flygelet fra sin Plads ved Flygelet for at tage den korteste Vej til Carl Stockmarrs eller Axel Guldbrandsens Nodepult, naar en Fejl skulde rettes i deres Stemme, eller naar han bevægede sig samme Vej for at undersøge, om han havde noteret rigtig Stemning for Valdhornet. Ved denne Lejlighed havde Otto Bendix maattet vige Pladsen ved Flygelet til Fordel for Broderen, der ellers blev anset for at være for lille til at tage Del i Sammenspillet.

Uagtet al den Musik, der gjordes i Forældrenes Hjem, maa man ikke tro, at Otto Bendix forsømte sin egen Uddannelse, og snart troede han Tiden inde for en Studierejse til Tyskland. I Dresden tog han Undervisning hos Adolf Blassmann, Elev af Liszt, og i Berlin hos Theodor Kullak, en Tekniker af høj Rang og meget søgt Pædagog. Sammen med Chr. Schiemann foretog han ogsaa senere en Rejse til Paris. Her højtideligholdt han sin Fødselsdag. I den Anledning sendte Anton Svendsen, G. A. Lembcke, Edvard Brandes og Frits Bendix ham det her gengivne Billede, hvor Fødselsdagsbarnets Skaal drikkes.

Men Clouet blev dog de to Rejser til Weimar 1872 og 74, hvor han fik Lejlighed til at nyde godt af selve Mestrenes Mester, Franz Liszts kloge Raad, for egentlig Undervisning gav Liszt ikke.

Om Bendix har havt den store Nytte af disse Ophold, som han selv troede, maa staa hen. Fornuftigere havde det nok været, om han i Stedet for at søge Liszt havde holdt sig til Kullak, for det, han savnede i sit Spil og aldrig fik: et rigtig solidt Fundament, en fuldendt skolet Haand, havde han snarere faaet hos Kullak end i Weimar. En perlende Skala, et egaliseret Løb, et Anslag, der selv i det stærkeste Forte var blødt som Fløjl, blev han aldrig fuldstændig Herre over. Et Fejlsyn skyldte han vist ogsaa Liszt: han saa sig selv for meget i Lup. Det store, det patetiske, det tragiske, det grandiose i Kunsten troede han sig skabt til at gengive, mens hans Styrke i Virkeligheden var det smaa, det fine og yndefulde, ligesom hans første Lærers, Anton Rées. Chopin i hans mindre Former, Ferd. Hillers Modestykke »Zur Guitare« eller endnu hellere Schumanns »Papillons«, hvor han helt kunde give sig sin Fantasi i Vold, spillede han fortræffeligt; derimod slog han aldrig helt til, naar han tolkede Beethoven eller gav sig i Lag med saa virtuose Opgaver som Liszts »Don Juan-Fantasie« eller hans halsbrækkende Rhapsodier.

Her har vi sikkert Grunden, hvorfor han aldrig,

Svendsen. Fr. Bendix. Edv. Brandes. Lembcke.

uagtet sin musikalske Begavelse, sin frodige Fantasi og sin utrættelige Energi, blev akcepteret paa højeste Sted: Paradisets — Musikforeningens — Porte vedblev at være lukkede for ham. Kun en enkelt Gang eller to opfordrede Gade ham til at spille, f. Eks. ved en Jubilæumsfest, Foreningen havde for Weyse. Ellers maatte han søge andre

Felter til sin Udvikling, og snart gaves der ham tilstrækkelig Tumleplads for hans Talent ved »Kapelsoiréerne«, der var blevet kaldt til Live af Schiemann, Neruda og Lanzky. I en Aarrække blev disse Koncerter, der havde til Formaal at skaffe Medlemmernes Hustruer en Livrente, et Led af stor Betydning for vort Musikliv, og desuden gav de de unge i Kapellet Adgang til at opnaa den første Øvelse i offentlig Optræden. Mon ikke Svendsen og Hilmer plukkede nogle af deres første Laurbær her? Ved Blæsernes stadige Medvirken kunde Programmet blive mangfoldigere end ved andre Foretagender af lignende Karakter, f. Eks. ved de saakaldte »smaa« Musikforeningskoncerter.

Paa Strygesiden blev i Tidens Løb Anton Svendsen og Frederik Hilmer de to, det største Arbejde hvilede paa; dog deltog ogsaa, især i Begyndelsen, Tofte og Schiørring. Ligeledes hørte Ferdinand Stockmarr, Vilhelm Holm og Storm, der spillede paa »Jakobis sorte Djævel af en Bratsch«, til dem, man ofte hørte, især Holm, der her som overalt var første Viola.

At Neruda, Rüdinger og Robert Hansen tog deres Part af Arbejdet og Lønnen, siger sig selv.

Lanzky og Storm var Foretagendets Forretningsførere, et ingenlunde let Hverv, som de dog røgtede til alles Tilfredshed.

Blandt Træblæserne var naturligvis Schiemann

og Mozart Petersen i Begyndelsen Støtterne; men da Mozart Petersen døde, var Carl Stockmarr hans selvskrevne Efterfølger. Baade han og hans Broder Ferdinand hørte til dem, der paa Grund af deres Dygtighed og Menneskeværd kunde smigre sig med at være særlig afholdte.

Ferdinand Stockmarr var en flot Violinspiller, der med Forkærlighed lod sig høre i »Kæden« og »Frimurerlogen«, hvor han var et skattet Medlem. Han havde studeret baade hos Laub og Joachim, saa han havde været i de bedste Hænder. Fornøjeligt spillede han, og fornøjeligt var det at være sammen med den lille, svære Mand med det glatbarberede, fyldige Ansigt og det naturlige, jævne Væsen. Bramfri passede han sin Gerning — han var flittig som en Bi, druknede i Privatelever og mødte desuden hver Morgen Kl. 8, baade Vinter og Sommer, ude paa Blindeinstituttet, hvor han havde mange Timer at give. Men ilter og hidsig som han var, kunde han springe op som en Top, naar han mente sig forurettet. To Træk var særlig udprægede hos Ferdinand Stockmarr, det var Retfærdighedsfølelse og Beskedenhed. Ferdinand Stockmarr, der var født 1835, døde 1884, kun 49 Aar gammel.

Ogsaa den stærkt klaverinteresserede Carl Stockmarr, som med sin Mozart Petersenske Tone, der dog var langt mindre end Lærerens, var som skabt til Kammermusik, var en saare beskeden Kunst-

Ferdinand Stockmarr.

ner. Men var Ferdinand heftig, var Carl rolig; og var Ferdinand godmodig, saa var Carl f o r godmodig.

Et lille Træk:

Paa en Prøve gik Bournonville hen til Mozart Petersen, der havde sin Plads ved Siden af Carl Stockmarr, og takkede ham for hans saa smukt udførte Solo den foregaaende Aften i »Valdemar«.

Da Mozart Petersen ikke sagde noget, kun bukkede, lod Stockmarr ham indhøste Komplimen-

Carl Stockmarr.

terne, skønt det var Carl Stockmarr og ikke Mozart Petersen, der havde blæst.

Baade Ferdinand og Carl Stockmarr var Hjemmets Mænd, udmærkede som Ægtefæller og Familieforsørgere, der gjorde alt for at skaffe deres Børn den bedst mulige Uddannelse.

Pianistinden Johanne Stockmarr er Datter af Ferdinand; Carls Datter er Anna Stockmarr, der ved sin Debut med Saint-Saëns' Koncert i Musikforeningen vakte store Forhaabninger, men som

desværre alt for tidligt trak sig tilbage fra al offentlig Optræden.

Carl Stockmarr, der er født 1823, overlevede i mange Aar sin yngre Broder. Han blev pensioneret 1888 og døde 1895.

Nævnes Mozart Petersen og Schiemann blandt Kapelsoiréernes bærende Kræfter og Carl Stockmarr som Mozart Petersens Efterfølger, ligger det nær ogsaa at mindes de to Brødre Vilhelm og Peter Andersen — maaske de bedste Fagottister, det kgl. Teater nogen Sinde har ejet; de har bidraget deres til at skaffe dette Foretagende fortjent Ry.

At ogsaa andre som Jørgen Petersen, Joachim og Viggo Andersen, Axel Guldbrandsen, Franz Blauhut, Valdhornisterne Wivel og Høiberg samt Thorvald Hansen af og til har deltaget i disse Koncerter, er en Selvfølge, men det var dog Gustav Lembcke og Otto Bendix, der som Kapellets egne Pianister kom frem i første Række.

Medens Lembcke paa Grund af sine mange Teaterpligter ikke holdt ud i ret mange Aar, vedblev Otto Bendix, saa længe han blev i København, med usvækket Iver at hellige dem sin Virksomhed. Det blev endog Tradition, at han hver Sæson skulde fremføre en af Beethovens Klaver-Sonater.

Desuden deltog han, særlig sammen med Hilmer og Svendsen, i det meste af den Kammer-

Andrea. Ferd. Stockmar. Emilie Stockmar. Johanne.

musik, som overhovedet blev spillet. Paa hans Initiativ opførtes Robert Volkmanns B-moll-Trio, der dog ikke lønnedes med Publikums Bifald. Efter at Stykket var spillet til Ende, var der en saadan Dødsstilhed i Salen, at de udøvende, hvoriblandt Anton Svendsen, var glade over, at Tavs-

Valdemar Lanzky.

heden ikke forvandledes til Hyssen eller Piben. Skylden var dog ikke de udførendes, men derimod Publikums, der musikalsk var for umodent til at værdsætte saa moderne Musik.

Vidste Otto Bendix at hævde sig i Kapelsoiréerne, i Kammermusikforeningen og hvor han ellers medvirkede som assisterende eller som Koncertgiver, formaaede han ogsaa som Lærer at skabe sig en Position — og dog var han alt andet end tilfreds med Forholdene.

Han følte sig tilsidesat og blev bitter.

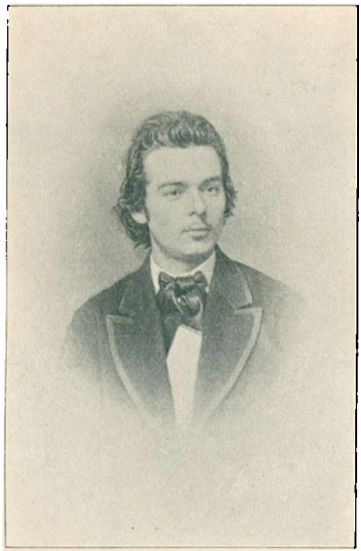

Oscar Hyllested.

At han var blevet holdt ude fra Musikforeningskredsen, Gade—Winding—Neupert, forvandt han aldrig.

Han kunde ikke forstaa, at han ved de paapegede Mangler i Spillet til Dels selv bar Skylden.

Endelig tog han den Beslutning at udvandre til Amerika og søgte Afsked i 1882. I Boston fandt han den store Virksomhed, han stadig havde ønsket sig. Han blev Konservatorielærer og fik et smukt Navn blandt de forenede Staters kendte Klavervirtuoser.

Viggo Andersen.

Men i Længden heller ikke fornøjet her tog han til St. Francisko, hvor han dog ikke havde Lykken med sig som i Boston.

Født 1845, døde han her 1904 knapt 60 Aar gammel.

Se, saaledes saa Paullis Orkester ud. Naturligvis kan her ikke alle tages med af de halvtredsindstyve Mennesker, som udgjorde Kapellet. De fleste af de halvtreds har jo ogsaa kun indadtil spillet Rolle som Orkestermusikere. Nogle af dem havde dog fortjent nærmere Omtale, som f. Eks. den

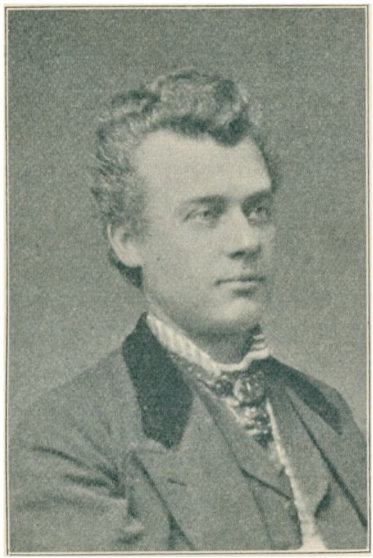

Joachim Andersen.

sejge, robuste Lanzky med det korte, firskaarne Legeme, Tyrehalsen og det glatbarberede Ansigt, hvori den kraftige Næse dominerede, ja, og saa et Par runde Hornbriller for de nærsynede Øjne. Musiker af den gamle Skole: grov i Munden, blød om Hjærtet. Fra Top til Taa en Personlighed som skabt til at dirigere et Mandskor, som skabt til at forgudes af det.

Eller Viggo Andersen, en første Rangs Fløjteblæser, der paa Grund af sin Ungdom dog aldrig kom til at staa mellem de førende. Tidligt traadte

han ud af Kapellet og gik ligesom Otto Bendix til Amerika, hvor han høstede megen Anerkendelse. Viggo Andersen endte sit Liv snarere ved en skæbnesvanger Kaadhed end ved overlagt Selvmord, som Bladene i sin Tid berettede.

Eller Oscar Hyllested, der var født 1850, og hvis Forældre var Teltholdere i Charlottenlund. Ved Konservatoriet, hvor han havde faaet sin Uddannelse, satte man store Forventninger til den unge Violinist, og virkelig fik han, kun 22 Aar gammel, ved Konkurrence Ansættelse i Kapellet og Lejlighed til straks paa fremragende Maade at deltage i Kapelsoiréerne. Men Døden gjorde allerede 1872 Ende paa alle Forhaabninger og berøvede vort Orkester et meget lovende Violin-Emne, et elskværdigt Menneske, der i Teatret kun havde skaffet sig Venner.

Men den betydeligste blandt de afdøde Kapelmusikere, som her kun ganske flygtigt omtales, er dog naturligvis Joachim Andersen, der alene som Fløjtenist staar Side om Side med Niels og Jørgen Petersen, selv om hans Tone ikke var af den indsmigrende, lyriske Skønhed som disse tvende Koryfæers. Hvad han derimod foruden sit Direktionstalent havde fremfor dem, var Kompositionsbegavelsen. Ingen dansk Fløjtespiller — og mon nogen udenlandsk? — har skrevet saa musikalsk vægtige og saa søgte Sager for sit Instrument som han. Det er en bekendt Ting, at

han som Virtuos skabte sig stor Anseelse i Udlandet, ligesom at Tysklands og Ruslands Musikautoriteter, fra Hans v. Bülow til Anton Rubinstein og Tschaikowsky, nærede stor Interesse for ham og foretrak ham fremfor nogen anden, naar Lejlighed frembød sig. Og hans Karrière fra Medlem af det danske kongelige Kapel — med de preussiske og russiske Hofkapeller som Gennemgangsled — til Solist i det filharmoniske Orkester i Berlin og Underdirigent samme Steds og derfra til Kapelmester i Tivolis Koncertsal er saa kendt og ligger saa tæt op ad vore Dage, at der ikke er nogen Grund til at tale om det her.

I det kongelige Teaters Kapel virkede Joachim Andersen, der var født 1847, kun fra 1869 til 77 og var ligesom sin Broder Viggo for ung endnu til at tages helt alvorlig i det lille, eksklusive Musikersamfund.

Ingen, der har kendt Joachim Andersen som Alvorsmanden, Kapelmesteren, der var saa stærkt optaget af sit Hverv, at alt andet var ham underordnet, Kapelmesteren, som i alt Fald lige over for sit Orkester ikke forstod Spøg, og som kunde være ret haardhændet, vilde have let ved at tro, at han en Gang havde været den livligste blandt de livlige, den gladeste blandt de glade, den kaadeste blandt de kaade. Egenskaber, der nok den Gang skaffede ham Venner og Kammerater, men ikke var særlig egnet til at skabe ham Position

blandt de mange, snarest filistrøse Herrer, han daglig skulde færdes imellem.

Men lad saa være, at Brødrene Andersen og nogle flere havde fortjent en nærmere Omtale, i det store Hele er dog de taget med, som op omkring Halvfjerserne og Firserne grupperede sig om deres kære, gamle Kapelmester, Holger Paulli.

Paulli hører selv til dem, der, ligesom mange af de her beskrevne, har arbejdet sig op fra menig, men han havde Marskalstaven i Tornystret. Faa har haft den Energi, faa er naaet saa vidt.

Simon Holger Paulli *) er født den 22. Februar 1810 som den næstældste af fire Brødre og to Søstre. Faderen, der var Overkrigskommissær i Admiralitetet, levede et sorgfrit, lykkeligt Samliv med sin Hustru, en født Orlamundt, og Forholdet mellem de mange Sødskende saavel indbyrdes som til Forældrene var det hjerteligste. Derfor er ogsaa Paullis Barndomsminder alle som et af den lyseste og fredeligste Natur. Han og den kun ét Aar ældre Broder, Just, nød fælles Undervisning, og som tolv, tretten Aars Drenge havde de allerede et Par Aar læst Latin og skulde lige til at tage fat paa Græsk — Just allerede den Gang med den Tanke for Øje at blive Præst, medens den

*) En noget udførligere Biografi, men ellers fra Indholds og Forms Side nogenlunde den samme som her, har denne Bogs Forfatter skrevet i femte Aargang af »Ude og Hjemme«, Søndagen den 18. Juni 1882.

fremtidige Musikers ærgerrige Maal gik i Retning af saadant noget som at blive Doktor —, da der indtraf en Begivenhed, som fuldstændig forandrede den vordende Doktors Livs Bestik.

Familien Paulli flyttede paa den Tid ind i et Hus, hvis første Sal beboedes af den her oftere omtalte Musikdirektør, Professor Schall. Med hans Søn, en allerede lovende Violinspiller, der var jævnaldrende med Holger Paulli, stiftedes hurtigt Bekendtskab, og Følgen blev, at den lille Julius Schall paatog sig at indvie Vennen i den ædle Kunst at spille Violin. Da Schall efter en Maaneds Forløb overraskede de to Drenge, der netop var i Færd med at spille smaa Duetter, hørte han opmærksomt til og gik saa straks ned til Barnets Forældre for at foreslaa dem at gøre Drengen til Musiker. Schall havde det Hverv stadig paa Teatrets Bekostning at uddanne fire Elever, men for Øjeblikket havde han kun tre; han vilde selv tale med Marskal Hauch, som havde den afgørende Stemme, om at faa Tilladelse til at antage den unge Paulli som den fjerde.

Da det maatte anses for utvivlsomt, at der var mere end sædvanlige Evner til Stede, blev det besluttet i et Familieraad, hvor Drengen øjeblikkelig vendte Videnskaben Ryggen og greb efter Violinen med begge Hænder, at modtage Paullis Tilbud.

Fra nu af hørtes indgaaende, alvorlige Violin-

studier i det Hjem, hvor Musik hidindtil kun var kendt gennem Moderens indtagende Stemme, naar hun ved sin Harpe foredrog Kunzens og Schulz' Favoritromancer, medens Børnene sang Omkvædet i Kor.

I de seks Aar, i hvilke Paulli nød godt af Schalls Undervisning, udviklede han sig til en dygtig Violinspiller. Gamle Schall foretrak ham for de andre Elever; ofte tilbragte han derfor flere Maaneder ad Gangen om Sommeren ude hos Schall paa hans Landsted i Lyngby, mens hans Medstuderende én Gang om Ugen kom travende fra Byen. Saa blev der i »Musikhuset«, en lille Bygning, som Schall havde ladet opføre udelukkende til det Brug, spillet Kvartetter. Og her i disse Paryk-Adagioer, hvor selv gamle, prøvede Kræfter risikerer at blive hængende i 64-Delenes Tværbjælker, snuble over Punkter og Pavser eller løbe sur i en Uendelighed af Forsiringer i Form af liggende spanske s'er eller spidse n'er og m'er med smaabitte Haler, der vender Krøllen opad eller nedad, ligesom Børnetegningen af den bekendte glade og bedrøvede firbenede — her i disse gammeldags Adagioer var det, at Paulli forbavsede Lærer og Elever ved den overlegne Lethed, hvormed han forstod at finde sig til Rette i disse rytmiske Urskove.

Kvartetopførelserne, der iøvrigt undertiden overværedes af Prins Christian — senere Christian

den ottende — og hans Gemalinde, som den Gang beboede Sorgenfri, var en ypperlig Forskole for den Virksomhed, han snart skulde udfolde paa Kammermusikkens Omraade.

I 1828, atten Aar gammel, blev Paulli med en Gage af 100 Rdl. aarlig kongelig ansat som Elev i Kapellet.

»En kongelig Elev« var i Virkeligheden det samme som »en kongelig Kapelmusiker«. Den eneste Forskel var Gagen. Ja, og saa én til, der er ejendommelig for Tiden: da Kapellets Medvirken ved en Hofkoncert i Anledning af Prins Frederiks — den senere Frederik den syvendes — Formæling med Prinsesse Vilhelmine forlangtes, henvendte en Deputation af kgl. Kapelmusikere med honnet Ambition sig til Hofmarskallen med en allerunderdanigst Ansøgning om at erholde Tilladelse til i Lighed med andre kongelige Embedsmænd at maatte bære Uniform. Ansøgningen blev allernaadigst bevilget paa Betingelse af, at d'Hrr. selv afholdt Udgifterne ved Uniformens Anskaffelse. Denne Galadragt — blaa Kjole med guldbroderet Opslag, Benklæder af samme Farve, trekantet Hat og Paradekaarde med Guld-Porteépée — var ens for alle, dog saaledes, at Eleverne vel turde bære Kaarde, men Porteépéen var dem strængeligen forbuden.

Netop paa den Tid, hvor Paulli blev ansat som Elev, udfoldede der sig et rigt musikalsk Liv i

enkelte Privathjem. Hos de før nævnte Waagepetersens, hos Moldenhawer, Brøndsted og andre samledes Datidens betydelige Musikere, og snart var den unge Paulli ligesom senere Edvard Helsted uundværlig som Bratschist ved disse Musikaftener, hvor Folk som Weyse, Kuhlau, Frøhlich og Wexschall var dels aktive, dels passive Deltagere.

Den meget ofte omtalte Wexschall, vel den betydeligste Violinist, Danmark har frembragt, var lige kommet hjem fra et længere Ophold i Udlandet. Ved at høre denne overlegne Tekniker med den fortræffelige Skole blev det Paulli klart, at der endnu var meget at lære for ham, thi Schalls Undervisning havde uagtet al Flid og Energi aldrig været virkelig metodisk. Hvad der stod paa Noderne, skulde spilles — og spilles godt; saa var det for Resten temmelig ligegyldigt, hvorledes man frembragte Muskeltrykket til Bueføringen, og om Fingrene var stivt udstrakte eller let krummede; hver spillede paa sin Maade, alle godt, men ogsaa alle noget ubehjælpsomt. Sagen var den, at Schall som Violinspiller var Autodidakt. Hans Fader, der var kommet herind fra Tyskland som Danselærer, blev Figurant ved Teatret, og Sønnen havde allerede betraadt samme Løbebane, da han tiltrak sig Opmærksomheden ved at spille nogle Bondedanse i Spidsen for et Balletoptog af Bønder. Uden ordentlig Vejledning hav-

de han selv lært sig, hvad han kunde. Sine Studier havde han gjort oppe paa en Kvist, hvor han paa kunstig Maade maatte dæmpe Violinens Toner, for at Faderen ikke neden under skulde høre, at han forsømte at give sine Dansetimer.

Efter at man først havde lagt Mærke til ham, gjorde Schall snart Karrière. Hvad han ydede som Komponist, Balletrepetitør og Musikdirektør, var ikke ringe, og dog opnaaede han aldrig at gøre sig gældende ved Siden af Kuhlau, for ikke at tale om Weyse, der endog med Tilsidesættelse af Kuhlau blev draget frem og baaret paa Hænderne af hele den akademiske Verden.

Noget lignende har vi senere set med den af Studenterne forgudede J. P. E. Hartmann paa Bekostning af Niels W. Gade.

Paulli, der efter sin Indtrædelse i Kapellet selvfølgelig ikke vedblev at tage Undervisning hos Schall, stod, som sagt, beundrende lige overfor Wexschall; derfor modtog han ogsaa med Glæde dennes Tilbud om at indstudere forskellige Solosager med ham. Følgen var, at da nogle fremmede Kunstnere kom hertil for at koncertere, blev Paulli paa Wexschalls Anbefaling anmodet om Assistance i Egenskab af Solospiller. Skønt han gjorde megen Lykke — en Anmelder skrev saaledes, at hvad der især kronede Nydelsen af denne Koncert, var Hr. Kapelmusicus Paullis med Kunstnerfærdighed udførte Rode'ske Variationer —,

sagde dog Prof. Paulli selv herom: »Jeg spillede nu oftere ved Koncerter, men altid paanødet, thi jeg havde ligefrem Modbydelighed for at stille mig offentlig til Skue.«

Derimod tiltrak Kvartetspillet ham stadig mere og mere; og uagtet man endnu ikke den Gang i København havde gjort Soiréer for Kammermusik til en Modesag, bragte dog Dyrkere af denne Kunstretning det til at stifte en lille privat Forening paa 29 Medlemmer, »Arken«, i hvilken Paulli naturligvis var selvskrevet Medlem.

Først flere Aar efter, da den begavede Amatør Carl Weis, den senere Departementschef og Violinbygger *con amore,* en Fader til den nylig afgaaede Teaterchef, var vendt hjem fra en Tysklandsrejse, opfyldt af Brødrene Müllers Kvartetspil, der var drevet til en den Gang ukendt Fuldkommenhed, opfordrede han Wexschall som første Violin og Paulli som Bratsch til sammen med sig og Broderen Ernst, der spillede Violoncel, at gøre et Forsøg paa at skaffe Kvartetmusik offentlig Berettigelse i København. Man tog med Begejstring fat paa Foretagendet under Carl Weis' Ledelse, der havde overværet Brødrene Müllers Indstuderinger, og skønt Wexschall, der endnu den Gang udelukkende var Solist og aldrig for Alvor havde givet sig af med denne Kunstretning, fra første Færd, ligesom omtrent fyrretyve Aar senere hans Kollega Fr. Hilmer, havde vanskeligt

ved at underordne sig i det heles Interesse, var man dog efter et halvt Aars Forløb naaet saa vidt, at man kunde indbyde til tre Soiréer, der fandt Sted i »Harmonien«s Lokale i Vingaardsstræde.

1836 vil have musikhistorisk Betydning som det Aar, hvor der for første Gang gaves Soiréer for Kammermusik i København, og Prof. Paullis Navn vil være knyttet til dette Aar.

For Paulli er 1836 desuden blevet et Mærkeaar som det, i hvilket han for første Gang førte Taktstokken i det kongelige Teater, nemlig som Musikanfører for Delcours franske Vaudeville-Selskab. Dog allerede langt tidligere havde man lagt Mærke til, at Paulli var i Besiddelse af fremragende Egenskaber som Dirigent. Teatrets Skuespillere henvendte sig altid til ham, naar det gjaldt om at faa en dygtig Musikdirigent med paa deres Sommerrejser; de vidste, at Paulli var den Mand, de kunde stole paa. Derfor var det ogsaa ham, der deltog i den bekendte Rejse eller rettere det Triumftog, som Fru Heiberg, Heiberg, Rosenkilde og Foersom gjorde 1833 gennem Fyen og Jylland, og som forøvrigt for Paullis Vedkommende ikke begyndte under de heldigste Auspicier.

Om Morgenen Klokken fire afhentede en ældgammel Wienervogn med en søvndrukken Kusk og et Par udasede Heste fire morgengnavne Herrer, Rosenkilde, Paulli, Foersom og Pätges, for at

gøre den fjorten Mile lange Rejse til Kallundborg, hvor man skulde støde sammen med Heibergs, der var rejst i Forvejen. Lykkeligt naaede man — Gammeltorv, saa vilde Skimlerne ikke mere. Foersom brummede, gamle Rosenkilde var rasende, skældte paa Kusken og svor paa, at han vilde hjem igen; med de bovlamme Krikker kom man aldrig i Evighed til Roskilde, endsige da til Kallundborg.

Kusken vaagnede og forsikrede, at naar blot Herrerne vilde have lidt Taalmodighed, skulde de se, saa gik det nok. Bæsterne havde i Gaar været i Vedbæk, de havde Lov til at være trætte; naar Dyrene først havde gaaet et Par Mil, skulde Herrerne se, de kom sig nok. Herre Gud, Herrerne kunde da ikke forlange Stadsheste til den Tur!

Da Vognen var fuldt pakket, og man paa den Tid af Døgnet ikke kunde faa nogen anden, var der ikke andet for end at finde sig i det uundgaaelige.

Kusken slog et Par Smæld uden andet Resultat end at vække det sovende Ekko paa det mennesketomme Torv.

Rejsen fortsattes i Skridtgang som til Lig. Ved hver ussel Kro paa Landevejen maatte der bedes, og de fires Humør sank under Frysepunktet.

Men, pudsigt nok, Kusken fik Ret.

Lidt efter lidt kom Hestene til Kræfter, Skridtgangen blev til Trav, og da man henad Aften nær-

mede sig Kallundborg, hvor Byens Skydeselskab kom dem i Møde med vajende Faner og klingende Spil, dansede et Par vælige Heste foran Vognen. Indtoget blev en Øjenslyst for de nysgerrige Kallundborgensere af begge Køn, som, kaldte til Vinduet ved den selvfølende Kusks Herskabsknald, fik et Glimt at se af de standsmæssigt kørende, berømte Rejsende.

Dette lille Uheld var for Resten for intet at regne i Sammenligning med de kunstneriske Fataliteter, der kunde ramme Paulli i de forskellige Smaabyer, hvor Orkestret maatte dannes af et Skrabsammen af de paa Stedet værende Muligheder eller snarere Umuligheder. Her i Danmark kunde det endda gaa an; thi den Gang havde de fleste nogenlunde store Byer deres Regimentsmusik; men i Norge, hvorhen Paulli rejste 1852 med sin Ven Bournonville, Juliette og Sofie Price og flere for at forene sig med Wilhelm Wiehe og Hagen, der var ansat ved Kristiania Teater, havde han Vanskeligheder at komme ud over, som vistnok vilde have knækket Modet paa alle andre end Paulli. Men han var Manden til at hjælpe sig, som han kunde bedst. Var først et Orkester trommet sammen, blev der prøvet og prøvet, til det gik. Om Træthed var der ikke Tale — Paulli var aldrig træt. Hans Liv er en Kæde af sejg Udholdenhed og usvækket Kraft.

I Kristiania gik alt godt.

Paulli dirigerede og spillede selv Violinsoloerne i Orkestret; men da man havde vendt Hovedstaden Ryggen, begyndte Ulykkerne at regne ned over den ulykkelige Dirigents Hoved — hver By havde sin Musik-Tragedie.

Arendal gav Signalet.

Her var Tæppet næppe gaaet op, før der sendtes en Deputation til Dirigenten med Anmodning om, at den store Kontrebas — der var kun én i Orkestret — maatte fjærnes, da den berøvede Publikum Udsigt til Scenen; og man havde dog ikke betalt sin Billet for at se en Bas.

Da Scenen virkelig var uhyre lille og en Kontrebas som bekendt meget stor, var der ikke andet for end at give efter. Bassen, maaske det vigtigste Instrument i Orkestret, blev lagt ned og Forestillingen fortsat uden den.

I Kristianssand gik det ikke bedre.

Med stor Møje havde Paulli dèr faaet en Valdhornist opdrevet og anvendt et kolossalt Arbejde paa at banke Solostederne ind i ham.

Om Aftenen ser Paulli til sin Forfærdelse, at Pladsen er ledig. Han vender sig bestyrtet til et Orkestermedlem, peger paa den tomme Plads og siger:

»Han kommer da!«

»Nej, det gør han nok inte,« svarer den adspurgte med et inderlig velvilligt og tilfreds Smil.

»Kommer han ikke, siger De?« raaber Paulli forfærdet.

»Nej, Kors da, han kommer inte,« var det uforstyrrelige, velvillige Svar.

»Men hvorfor i Himlens Navn ikke? Vi kan dog ikke spille uden Horn, hvad?«

»Nej, vi kan vel inte det, vi, men jeg ska' sige Dere, han var saa fuld i Kvæld, at vi maatte bære ham hjem og til Sengs.«

»Naa, og hvad skal jeg saa gøre?« spurgte Paulli, hvem den kolde Sved perlede paa Panden ved Tanken om de manglende Valdhornsoloer.

»Ja, det véd jeg inte. Dere faar nok spille uden ham.«

Og derved blev det.

Kun endnu én lille Oplevelse fra denne »Kunstrejse«.

Paulli havde forsøgt at lære et ulyksaligt Individ en Trompetsolo, der skulde blæses *bag* Scenen, og som var af indgribende Betydning for den dramatiske Forstaaelse.

Da Manden ikke var overdreven lærenem, foreslog Paulli ham at tage Stemmen hjem og øve sig.

Fra sit Værelse i Gæstgivergaarden hørte nu Paulli den flittige Trompeter, der boede paa den anden Side Gaden, øve sin Solo hele den udslagne Dag; Arbejdet kronedes med afgjort Held: han blæste til Slut sin Solo virtuosmæssigt.

Paulli indtog den Aften Dirigentpladsen helt fornøjet og ventede Soloen med tillidsfuld Ro.

Men ak, den blev borte; kun en underlig, uartikuleret Stønnen trængte ned i Orkestret.

Den ulykkelige, der daglig behandlede forskellige Blæseinstrumenter, havde i sin Befippelse faaet fat paa et forkert Mundstykke — han var redningsløst fortabt.

Kan man end ikke paastaa, at slige Rejser er ubetinget udviklende for en ung Dirigent, der tager det alvorligt med sit Kald, bør man dog ikke undervurdere den Rutine, Snarraadighed og Sikkerhed, der absolut erhverves ved at arbejde under saa ugunstige Forhold.

Der er al Grund til at tro, at Paulli har havt et ikke ganske ringe kunstnerisk Udbytte af dette omflakkende Kunstnerliv, selv om Resultatet selvfølgelig i ingen Henseende kan stilles ved Siden af den aandelige Udvikling, han erhvervede under den Udenlandsrejse Syd paa, som han tiltraadte 1839, efter at det betydelige to Aars Stipendium, *ad usus publicos,* der i de gode, gamle Dage gaves til fremadstræbende Talenter, og som senere blev tilkendt Brødrene Helsted, var blevet ham til Del.

Hvorhen end Paulli vendte sig, mødte han den største Imødekommenhed. Hans personlige Elskværdighed, hans Beskedenhed og Dygtighed var ham Anbefalingsbreve overalt.

I Paris, hvor han kom paa en Tid, da den ita-

lienske Opera, baaret oppe af Sangkunstens berømteste Navne, Grisi, Lablache og Rubini, var eneherskende, medens Frankrigs genialeste Komponist, Beethovens aandsbeslægtede, Hector Berlioz, af det store Flertal blev anset for vanvittig, aabnede Chopin ham sit Hjem.

Ogsaa i Tyskland, hvor Carl Maria v. Weber, efter at »Jægerbruden« havde holdt sit enestaaende glimrende Indtog paa alle Scener, havde skabt den romantiske Skole, der snart øvede en gennemgaaende Indflydelse paa Operaen saa vel som paa Musikken i sin Helhed, modtoges Paulli paa det hjærteligste af alle, selv af den skarpeste og bedst begavede Modstander af det ny, Italieneren Spontini, Berlins berømte Kapelmester, hvis unærmelige Fornemhed og fire Ordener havde imponeret Niels Petersen saaledes, at han ikke turde henvende Ordet til ham.

Ikke anede den Gang den unge Komponist og vordende Teaterdirigent, Paulli, naar han opmærksomt lyttede til den stolte, majestætiske Italiener, der ikke evnede at følge Kunsten paa de nye Baner, den var slaaet ind paa, at det samme Aar, han selv atter betraadte Hjemmets Grund, skulde »Vestalinden«s geniale Komponist, Spontini, forhaanet og udpebet, for stedse forlade den By, der en Gang havde opbudt saa meget for at knytte denne Napoleon den førstes Yndling til sig.

Dog, den By, hvor Paulli under sit Ophold i

Udlandet skulde høste det største musikalske Udbytte, var vel, naar alt kommer til alt, Prag.

Her stiftede han navnlig Bekendtskab med Konservatoriets højt ansete Direktør, Dionys Weber, der som ganske ungt Orkestermedlem havde været med til Indstuderingen og Opførelsen af »Figaro« under Mozarts egen Ledelse.

Ved en Konservatoriekoncert, hvor udelukkende Værker af denne Mester blev opførte, lærte Paulli nøjagtig de Mozartske Tempi at kende. Efter Figaro-Ouverturen, der blev spillet i den Hurtighed, vi nu saa godt kender herhjemme, fortalte Weber saaledes — da Paulli, der var vant til en sindig Udførelse, ytrede sin Forbavselse —, at Mozart under Indstuderingen havde gentaget og gentaget Ouverturen i stadigt hurtigere Tempo, indtil han tilsidst havde udbrudt: »Ja, mine Herrer, jeg har egentlig tænkt mig den hurtigere endnu, men det er vel umuligt.«

»Den Gang var det umuligt,« tilføjede Weber, »men nu kan vi.«

Kort sagt, overalt, hvor Paulli kom hen, vidste han at drage sig sit Ophold til Nytte; hans rastløse Flid levnede ham ingen Hvile: han hørte alt, hvad der var at høre, saa alt, hvad der var at se. Da han derfor 1841 tiltraadte sin Hjemrejse, var han rig paa indvundne musikalske Erfaringer, der snart skulde komme ham til Gode ved hans Teatervirksomhed.

Allerede Aaret efter sin Hjemkomst blev han udnævnt til Balletrepetitør, en Stilling, som han i Grunden i Gerningen havde beklædt i mange Aar, egentlig lige siden Bournonvilles Hjemkomst fra Paris 1829.

Bournonville havde naturligvis straks fra det Øjeblik, han ved et Tilfælde lærte Paulli at kende, med sit geniale Blik set, at det var netop den Mand, han kunde bruge. Paullis udviklede rytmiske Sans var jo ogsaa som skabt til at følge den dristige Dansers forvovneste Pirouetter og Entrechat'er. Og hvad mere var: Paullis Kompositionstalent var af den Art, at han med Lethed kunde bøje sig for Balletdigterens Intentioner, og hans Arbejdshurtighed var saa enestaaende, at knap nok Edvard Helsteds kom op paa Siden af ham.

Som Repetitør var det, at Paulli sammen med Gade og Edvard Helsted skrev den smukke Musik til »Napoli«, hvoraf Tarantellen, der saa at sige er bleven alles Ejendom, udelukkende skyldes Paulli. Ogsaa Musikken til »Bellman« foruden flere mindre bekendte Balletter blev skrevne i den Tid, han fungerede som Repetitør. Men Paullis egentlig store Virksomhed som Balletkomponist og Arrangør falder dog nærmest sammen med hans Udnævnelse 1849 til Koncertmester, hvorved det overdroges ham at dirigere Balletten, de mindre Syngestykker og Mellemaktsmusikken.

Nu først fik Paulli ret Lejlighed til at vise, hvad han evnede, særlig som Balletdirigent. Paa ethvert Punkt var han Opgaven voksen: som ingen før ham forstod han den Kunst at bøje sin Vilje for Dansekunstens Tarv; hans energiske, bestemte Taktslag fulgte den dansendes Fodskifte som Jagthunden sin Herre, uden at Musikkens Selvstændighed led derunder. Paullis Balletorkester kan taale Sammenligning med Bournonvilles fuldendte Iscenesættelse af Balletten. Det Samarbejde, der bragte »Konservatoriet«, »Brudefærden i Hardanger« og mange flere Balletter til Verden, godtgør ogsaa noksom, at Bournonville skattede Paullis Skaberevne og Dygtighed efter Fortjeneste. Men det største Bevis paa, hvor megen Pris Bournonville satte paa Paullis Medvirken, er, at han opbød alt for at beholde Paulli som Dirigent ved Balletten, den Gang man tilbød ham den højeste Stilling, han kunde opnaa ved Teatret, Pladsen som Kapelmester.

Glæser, der blev indkaldt fra Berlin ikke længe efter Schalls Afskedigelse, og som med stor Dygtighed havde ledet Operaen i sin Egenskab af Kapelmester i tyve Aar, døde pludselig kort før Sæsonens Begyndelse 1862, og Teaterbestyrelsen henvendte sig derfor til Paulli for at formaa ham til interimistisk at forene Kapelmesterstillingen med hans andre Funktioner. Han indvilligede, idet han dog samtidig udtalte, at han var over-

bevist om, at Bestyrelsen delte hans Anskuelse, nemlig, at der kun var én Mand i Landet, som man burde søge til denne Plads, og denne Mand var Niels W. Gade.

Som Bevis paa Paullis Arbejdsevne kan bemærkes, at han, der saaledes ganske alene passede hele den Dirigenttjeneste, der for Øjeblikket varetages af tre, fire forskellige Orkesteranførere, kun var fri én eneste Spilleaften i denne Sæson. Hans Jærnflid gik altid Haand i Haand med hans Tjenstiver og Pligtopfyldelse. Derfor fortjener ogsaa følgende lille Træk at opbevares:

Paulli havde i de halvtredsindstyve Aar og mere, han havde staaet i Teatrets Tjeneste, kun én Gang — det var som Koncertmester — henvendt sig til Bestyrelsen med den beskedne Anmodning, at man, hvis Teatrets Tarv ikke umuliggjorde det, vilde indrette Repertoiret saaledes, at hans Nærværelse ikke var nødvendig paa en bestemt Aften, som han nærmere opgav, og paa hvilken der skulde finde en stor Familiehøjtidelighed Sted i Hjemmet.

Man var Beredvilligheden selv og lovede at tage alle mulige Hensyn.

Men hvad sker! Uagtet det givne Løfte ansættes en Ballet. Paulli gaar til Chefen for at bringe ham hans Tilsagn i Erindring og faar her det Svar, at man saare vel huskede det. Koncertmesteren kunde saa udmærket godt blive borte,

det stod ham frit for at lade Balletten dirigere af hvem, han maatte finde egnet dertil.

Da der næppe findes noget Menneske, der kan dirigere en næsten ny Ballet uden Prøve, maatte Paulli selv være paa Pladsen om Aftenen.

Fra den følgende Sæsons Begyndelse modtog Gade Ansættelse som Kapelmester.

»Kun den, der som jeg af egen Erfaring kender en Kapelmesters Embedsgerning,« siger Paulli, »kan gøre sig Begreb om, hvor mange smaa og store Indrømmelser den musikalsk-dramatiske Fremstilling paa Teatret fordrer uden Hensyn til al mulig korrekt Indstudering og forudgaaende Aftaler.

Gade, denne ypperste Dirigent af alle de mange baade danske og fremmede, som jeg har kendt, betroede mig efter faa Maaneders Virksomhed, at han agtede at frasige sig Pladsen.

Denne Stilling med al dens Uro og Vilkaarlighed, der ikke kan undgaas ved et Teater, var Gades Naturel saa aldeles imod og tillige hæmmende for hans højere Kald.«

Endelig 1864 blev Kapelmesterembedet tilbudt Paulli, dog saaledes, at han vedblivende skulde lede Balletten, da Bournonville som sagt kun nødigt gav Slip paa ham, medens han saa til Gengæld skulde fritages for Opera-Indstuderingen paa Syngeskolen.

Dette Arrangement, der vilde berøve ham Ret-

ten til at gøre sin Selvstændighed i Opfattelsen gældende, og hvorved altsaa det tiltrækkende ved Stillingen for en stor Del faldt bort, tiltalte imidlertid ikke Paulli. Han erklærede bestemt, at han ikke ønskede at overtage Pladsen paa den Betingelse, og først efter denne Erklæring blev Kapelmesterposten ham overdraget i Lighed med Glæsers Stilling.

Det blev Paulli, der i denne sin Egenskab indførte Richard Wagners Musikdramaer paa vor Scene.

»Tannhäuser«, »Lohengrin« og »Mestersangerne« har Paulli Æren af at have bragt frem, og selv om han umulig kan have havt den moderne Dirigents Forstaaelse af disse Musikværker, var det dog forbavsende, hvad han med sin for en gammel Mand eminente Energi fik ud af dem. Paa Aandsfriskhed skortede det ham heller ikke. Derfor var det ogsaa med dyb Beklagelse, at Paullis Kapel af hans egen Mund i sin Tid modtog den Meddelelse, at han agtede at trække sig tilbage, en Beslutning, som Kapellet, skønt forgæves, søgte at rokke.

1882 nedlagde Paulli sin Taktstok, men han levede endnu i ni Aar.

Samme Dag, som hans Hustru blev begravet, afgik han selv ved Døden.

Den 30. December 1891 fandt under stor Del-

tagelse hans Ligbegængelse Sted, og med ham er et Stykke af Kapellets Historie udspillet.

Paulli var en Mand af sin Tid. Han hørte ikke som Efterfølgeren, Johan Svendsen, hjemme i Storbyen København, hans egentlige Domæne var Byen indenfor Voldene. Her, i den lille By, kunde han have et vaagent Øje med hver især, og han havde levende Interesse for den enkelte og det enkelte. Paa alle Grene af Administrationen havde han Blikket henvendt, men Kapellet stod dog vist hans Hjærte nærmest, og selv om han ikke var i Stand til lige over for de skiftende Direktioner at faa alle sine Ønsker med Hensyn til Orkestret opfyldt — han var jo som fremhævet lige over for Bestyrelsen snarere føjelig og eftergivende end paastaaelig og viljestærk — saa gjorde han dog alt, hvad han formaaede, for at skabe det bedre Kaar. Og lykkedes det ham ikke altid, saa havde han en Evne, som ikke bør lades uomtalt: med sit bløde, maaske f o r bløde Hjærte forstod han at lukke et Øje til, hvor han ansaa det for formaalstjenligt.

Han vidste grumme godt, at der f. Eks. stod en Mand dernede, hvis Syn var saa svækket, at man næppe kunde forsvare at lade ham beholde sin Stilling; men han vidste ogsaa, at samme Mand var saaledes situeret, at han ikke kunde leve af sin Pension; og hvad saa? Ja, saa nænnede Paulli

Fritz Bendix.

ikke at gøre kort Proces, men trak Afgørelsen ud saa længe, det paa nogen Maade lod sig gøre.

Var det kunstnerisk set ikke forsvarligt, viser det paa den anden Side, hvor hjærtensgod en Mand han var.

Øllebrødsbarmhjærtighed vil nogle kalde det — men dem om det!

Paulli vidste ogsaa godt, for hvem af de unge det paa Grund af den ringe Gage var en Nødvendighed at give mange Lektioner for at eksistere, og hvem der pekuniært havde sit paa det tørre.

Varede nu en Wagner-Prøve, hvad ofte kunde

ske, til langt ud paa Eftermiddagen, kunde Timerne umulig passes, mens Paulli ikke havde det i sin Magt ved en saadan Lejlighed altid at kunne give den første fri paa Bekostning af den sidste.

Hvad gjorde saa Paulli?

Han lod, som han ikke saa, at den unge Kapelmusiker og Timelærer i Ly af sin Formands brede Ryg stille listede ud af Orkestret, før Prøven var sluttet — og det skal Paulli have Tak for i sin Grav.

Paulli havde mange og trofaste Venner; men mon han ogsaa havde Fjender? I den sidste Tid af hans Virksomhed gjorde der sig i alt Fald en stærk Bevægelse gældende for at faa ham fjærnet. Havde Bevægelsen udelukkende kunstneriske Bevæggrunde? Ansaa man det for nødvendigt, at han, gammel som han var, blev afløst fra sin Post? Eller laa der mon ikke bagved kun Lysten til at prøve noget nyt?

Johan Svendsen havde givet et Par Orkesterkoncerter i København, og han, der allerede nævnedes Side om Side med Grieg, ligesom Ibsen med Bjørnson og hos os Hartmann med Gade, havde slaaet fast, at han var en stor Dirigentbegavelse: Hersker over Masserne, Mester i Nuanceringskunstens Finesser, paa Podiet Despot til Fingerspidserne og med Evne til at elektrisere Orkester og Publikum, desuden, *last not least*, med en smukt proportioneret, elastisk og slank Skikkelse, i det

hele et Ydre vel skikket til at tage Publikum med Storm.

Og det gjorde han!

Især dog i Koncertsalen.

I Teatret, hvor han maatte gaa ind til et Repertoire, der var ham helt fremmed — her i København dirigerede han for første Gang en Opera — kan det ikke undre, at det for ham var forbundet med visse Vanskeligheder, før han følte sig helt hjemme i vore Forhold. Han var egentlig først rigtig i sit Es, naar han som i »Trilogien« kunde bakse med Opgaver, der ikke blot var nye for ham, men ogsaa for dem paa begge Sider af Rampen. Men hvor stor Betydning Johan Svendsen har haft for Danmark, for Koncertsal som for Teater, lader sig ikke affeje med nogle faa sympatiske Ord. Og mon man ikke for at være retfærdig mod ham skal have ham paa længere Afstand, end det endnu er gørligt?

Helt anderledes med Paulli, som er os saa meget fjærnere! Hans Billede kan man med langt større Upartiskhed tegne paa Papiret.

Og hvor indtagende er det ikke!

Hvad enten vi tænker os Paulli fra hans stilfærdige, daglige Teatergerning, eller vi tænker os ham, saaledes som han stod for os paa sin 50-Aars Jubilæumsdag, da han rejste sig ved Bordet for med Veltalenhed at udvikle som sin fulde Overbevisning, at hans Livsgerning havde været lykke-

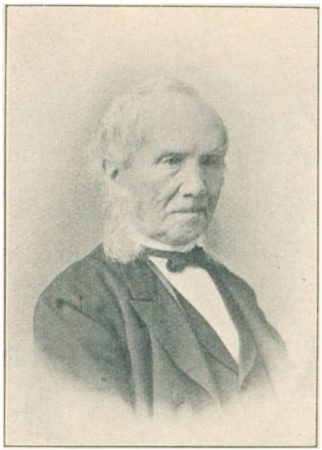

H. S. Paulli. 80 Aar gammel.

lig som faas, eller vi tænker os ham, saaledes som vi mangen en Gang saa ham sidde oppe i Kammermusikforeningen, lyttende til Haydns gamle, kendte Kvartetter, medens Hovedet ubevidst fulgte Musikkens rytmiske Bevægelse, og Tonerne lod Minderne fra de glade Dage dukke op, da han ude hos Schall blev indviet i alle de rige Glæder, som Tonekunsten kan bringe — hvad enten vi tænker os ham paa denne eller hin Maade, vil Erindringen om Paullis elskværdige Personlighed leve længe hos alle, der kendte ham.

Og lad saa dette Portræt være det sidste i Samlingen.

BILLEDFORTEGNELSE:

Vignetten paa Omslaget: H. S. Paulli, efter Tegning af Erik Henningsen, til »Ude og Hjemme« 1883.

Det kgl. Teaters Kapel under Opførelsen af »Den Stumme i Portici«. Efter Maleri af A. Rüdinger Side 6

Paulli, H. S. Efter Akvarel af P. S. Krøyer .... » 13

Carlsen, W. E. Fotografi ..... » 15

Schiørring, Chr. Fotografi ..... » 18

Tofte, V. Fotografi ..... » 19

Neruda Kvartetten. Fotografi ..... » 21

Petersen, Mozart. Maleri af Bærentzen. Tilhører Det kgl. Kapel ..... » 23

Petersen, Mozart. Fotografi ..... » 25

Schiemann, Chr. Fotografi ..... » 33

Petersen, Niels. Efter Maleri af Eckersberg. Tilh. Det kgl. Kapel ..... » 39

Petersen, Jørgen. Fotografi ..... » 61

Helsted, Carl. Fotografi ..... » 78

Helsted, Edvard. Fotografi ..... » 79

Holm, Vilh. Fotografi ..... » 95

Blauhut, Fr. Fotografi ..... » 99

Hilmer, Fr. Efter Tegning af P. S. Krøyer. Tilh. Det kgl. Kapel ..... » 103

Bendix, Otto. Efter Tegning af A. Dorph ..... » 111

Gruppebillede. Fotografi ..... » 117

Lembcke, G. A. Fotografi ..... » 119

Gruppebillede. Fotografi ..... » 125

Stockmarr, Ferd. Fotografi ..... » 128

Stockmarr, Carl. Fotografi ..... » 129

Gruppebillede. Ferd. Stockmarr m. Familie. Fotografi » 131

Lanzky, V. Fotografi ..... » 132

Hyllested, O. Fotografi ..... » 133

Andersen, Viggo. Fotografi ..... » 134

Andersen, Joachim. Fotografi ..... » 135

Bendix, Frits. Efter Tegning af V. Hammershøi. » 159

Paulli, H. S. (80 Aar gammel). Fotografi ..... » 162